

S a d r Ź a j

	Stranica		Stranica
Akti Općinskog vijeća		Objave	
47. Odluka o usvajanju Programa ukupnog razvoja (PUR) Općine Kršan za razdoblje 2014. – 2020. godine	1	3. Ugovor o izradi i financiranju izrade Urbanističkog plana uređenja Plomin Luke	71
48. Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o izradi Ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Kršan	71		

OPĆINSKO VIJEĆE

47.

Temeljem članka 19. Statuta Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 06/09, 05/13) te čl. 85. i čl. 86. Poslovnika Općinskog vijeća Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 07/09, 07/13, 13/13.), Općinsko vijeće Općine Kršan je na sjednici održanoj dana 09. prosinca 2013. godine donijelo

ODLUKU

I.

Usvaja se Program ukupnog razvoja (PUR) Općine Kršan za razdoblje 2014. – 2020. godine, koji čini sastavni dio ove Odluke i nalazi se u privitku.

II.

Ova će se Odluka objaviti u "Službenom glasilu Općine Kršan".

III.

Program ukupnog razvoja (PUR) Općine Kršan stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasilu Općine Kršan".

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE KRŠAN

KLASA: 021-05/13-01/12
URBROJ: 2144/04-05-13-2
Kršan, 09. prosinca 2013.

Predsjednik
Općinskog vijeća

Zdravko Vidak, v.r.

Naziv projekta: Program/Plan ukupnog razvoja
Općine Kršan

Datum: Listopad/Studen, 2013. godine

Naručitelj: Općina Kršan

Nositelj projekta: IDEO PLAN j.d.o.o. iz Pule

Voditelj projekta: Florijan Čelić

Radna grupa - suradnici:

Valdi Runko, načelnik

Glorija Fable, pročelnica jedinstvenog upravnog odjela
Silvana Smilović, voditeljica Odsjeka za financije i računovostvo

Vilma Stankić, voditeljica Odsjeka za urbanizam, graditeljstvo i komunalne poslove

Roman Carić, voditelj Odsjeka za općinsku samoupravu i upravu, opće i pravne poslove

Patricia Zanketić, direktorica Turističkog ureda TZ Općine Kršan

Robert Fable, upravitelj Poljoprivredne zadruge Čepić polje

Tamara Stojšić Cvečić, viša referentica o odsjeku

Rosana Celić, viša referentica u odsjeku

UVODNA RIJEČ

PUR Općine Kršan je temeljni dokument razvoja naše općine za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju i Kršan je postao dio te velike zajednice naroda, država, regija, gradova i općina - mi smo dio Europske unije. Time smo stekli pravo i mogućnost na korištenje izdašnih bespovratnih sredstava EU fondova u svrhu financiranja razvojnih projekata. Da bi zatražili spomenuta sredstva bilo je nužno izraditi Plan ukupnog razvoja, čije smjernice i prioritete moraju biti usklađeni sa smjernicama i prioritetima razvoja Istarske županije, strategija razvoja javnih tijela RH i strategije razvoja Europske unije „Europa 2020“.

Smjernice razvoja koje su naznačene u ovom dokumentu usmjeravaju naš kraj ka održivom, racionalnom i uključivom razvoju. Projekti koji proizlaze iz ove strategije osigurati će preduvjete za razvoj gospodarstva, veće blagostanje stanovnika, šire mogućnosti razvoja pojedinca i održivog razvoja zajednice, te unaprijediti kvalitet života i osigurati očuvanje resursa našeg kraja budućim naraštajima.

Navedno ćemo postići ulaganjem u poboljšanje kvalitete društvene i poslovne infrastrukture s ciljem stavljanja u ekonomsku funkciju postojeće neiskorištene resurse zainteresiranim pojedincima i tvrtkama iz našeg kraja, ali i svima onima koji vide vlastiti probitak kroz ulaganja u našu općinu.

Strategiju smo izradili i preuzimamo odgovornost za provođenje iste, ali njen uspjeh i svi mogući benefiti ne ovise samo o nama, nego i o vama, stanovnicima Kršana. Samo zajedničkim trudom i radom možemo ostvariti zacrtane ciljeve iz ovog Plana ukupnog razvoja. Zato ćemo već od početka iduće godine započeti izradu Akcijskog plana razvojnih projekata Općine Kršan za razdoblje od 2014. do 2020. godine u kojem ćemo definirati prioritetne projekte koji će biti u funkciji ostvarenja ciljeva iz ove strategije razvoja. U izradu Akcijskog plana razvojnih projekata uključit ćemo sve poslovne subjekte, udruge i zainteresiranu javnost Općine Kršan.

Načelnik

Valdi Runko

1. UVOD

Dokument „Plan ukupnog razvoja općine Kršan za razdoblje 2014. – 2020. godine“ tematski je strukturiran je u jedanaest sadržajnih dijelova.

U uvodnom dijelu je prikazan pregled sadržaja ovoga Plana ukupnog razvoja.

U drugom dijelu prikazan je sustav planiranja razvoja Općine Kršan. Planiranje razvoja uključuje Program ukupnog razvoja (PUR), prikaz sadržaja PUR – a, financiranje razvoja, kao i implementaciju aktivnosti.

U trećem dijelu dat je prikaz općih podataka Istarske županije i Općine Kršan: njihov geografski položaj, demografsko stanje Općine Kršan, bogatstvo prirodnih resursa, prikaz prirodnog okoliša, prostorno uređenje, te SWOT analiza prirodnih resursa i ljudskih faktora.

Četvrti dio daje opis postojeće infrastrukture, a najbolji pregled je uvid u SWOT matricu infrastrukture.

Peti dio opisuje strukturu gospodarskih djelatnosti i SWOT analizu gospodarstva.

U šestom dijelu obrađen je prikaz društvenih djelatnosti, s naglaskom na njegovu SWOT analizu.

U sedmom dijelu prikazano je financiranje javnih potreba s teorijskog i empirijskog aspekta. Prikazan je proračun Općine, programi EU fonodova, te razvoj javno – privatnog partnerstva.

Osmi dio obrađuje razvojne politike i dokumente svih struktura. Ovdje je prikazana regionalna politika Hrvatske i Istarske županije, kao i položaj hrvatskih regija u europskom i svjetskom okruženju.

U devetom dijelu prikazana su društveno – ekonomska kretanja u Hrvatskoj. Prikazano je stanje u gospodarstvu, demografske karakteristike zemlje i ocjena životnog standarda.

U desetom dijelu opisana je strategija razvoja Općine Kršan. Povezane su ključne strateške poveznice razvoja EU, RH, Istarske županije i Općine Kršan.

Konačno, u jedanaestom dijelu je prikazan i opisan Plan provedbe razvoja. Prikazane su institucije i mehanizmi provedbe, načini pribavljanja sredstava i financiranja, praćenje i evaluacija PUR – a, vizija PUR – a u budućnosti, te provedba PUR – a u koracima.

Cilj je ovoga Plana ukupnog razvoja općine Kršan njegovo prepoznavanje kao učinkovitog okvira za financiranje jasnih razvojnih prioriteta.

2. SUSTAV PLANIRANJA RAZVOJA

Logična je težnja za razvojem u djelovanju svake države, regije, županije, grada ili općine, ali i svakog pojedinca, kao i svake obitelji. Planiranjem se postavlja jasna vizija i cilj, koji će predstavljati smjernice u načinu djelovanja. Ukoliko se razvoj ne bi planirao, odvijao bi se stihijski, te kao takav za posljedicu može imati različite negativne efekte.

U okvirima definiranja Programa ukupnog razvoja donosi se vizija razvoja jedinica lokalne samouprave koja odražava najbolju moguću budućnost koja se može predvidjeti, što ona želi postići i kako će grad ili općina izgledati kada postigne svoj cilj. Nakon provedbe svakog plana, mora biti ponovno procijenjen, tako da se proces može ponovno započeti. Dakle, strateško planiranje je proces koji se ponavlja periodički kako bi se strateški razvoj mogao planski i usmjereno voditi ka zacrtanim ciljevima.

U sustavnom pristupu planiranja razvoja nužno je poštivati piramidu strategija, odnosno planova na području RH koja se sastoji od tri razine djelovanja: **državne, regionalne i lokalne razine**. Država izrađuje strategiju razvoja, dokumente koji daju okvire državi u kojem smjeru treba graditi svoju budućnost, koje su joj glavne grane gospodarstva, te koja su područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome, planiranje razvoja se spušta na niže razine – na razine regija i jedinica lokalne samouprave.

U Hrvatskoj taj sustav planiranja ima slijedeće elemente: strategije RH koju donosi Vlada i Sabor Republike Hrvatske, Regionalni operativni program (ROP) kojeg donosi Županija, a koji mora biti sukladan s prije spomenutim strategijama, te Program ukupnog razvoja (PUR), dokument kojeg donose općine i gradovi u RH. Važnost lokalnog razvoja je institucionalna sposobnost za promicanje društveno – ekonomskog razvoja i upravljanje razvojem na razini lokalne uprave u Republici

Hrvatskoj. Vlada Republike Hrvatske obvezala se da će promicati *regionalni razvoj*. Shodno tome cilju, a u skladu s načelom supsidijarnosti, jedan broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran je na županije.

Prije svega, sposobnost za učinkovito i djelotvorno promicanje i upravljanje razvojem na razini lokalne uprave od bitne je važnosti, budući da je Hrvatska članica Europske unije (EU) od 01.7.2013.g. Ulaskom u EU na raspolaganju su strukturni i kohezijski fondovi EU - a. Ova se sredstva koriste za financijsko podupiranje projekata strateške naravi u područjima države članice radi povećanja konkurentnosti u tim područjima, te radi društvenog i ekonomskog blagostanja građana. Strukturni fondovi EU koriste se u pravilu na regionalnoj razini. Stoga je od bitne važnosti da lokalna uprava koja djeluje na regionalnoj razini, bude sposobna za djelotvorno i učinkovito korištenje tih sredstava.

2.1. PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA (PUR)

Zbog neravnomjernog razvoja pojedinih regija Republika Hrvatska prepoznala je potrebu da definira **regionalnu politiku, koja ima utjecaj na uravnotežen održiv razvoj, ali i na konkurentnost zemlje na europskom tržištu**. Ovakva politika provodi se na razini zemalja Europske unije (EU), kako bi se smanjile socijalne i gospodarske razlike između pojedinih regija, ali i omogućila lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. Na taj način EU odobrava i potiče prijenos sredstava iz bogatijih zemalja članica u one manje razvijene zemlje/regije. Ovakav pristup omogućuje i povezivanje regija različitih država (koje imaju iste ili slične interese), te njihov zajednički nastup i razvoj na tržištu. Takvom politikom unutar Unije može se prenijeti i više od 35% proračuna EU - a. Zahvaljujući strukturnim i kohezijskim fondovima utječe se na povećanje konkurentnosti regije, te pridonosi boljem standardu njezinih građana.

Poseban značaj za održivi razvoj zemlje i njezinu konkurentnost na europskom tržištu sačinjava upravo regionalna politika. Na taj način izjednačava se gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države pa je lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome govori i praksa Europske unije da regija unutar država razvija politiku razvoja, a često se i regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju, te zajednički nastupaju na tržištu.

Kao što je potrebno da strategija i poticanje na inicijativu dolazi od strane viših instanci, isto tako potrebno je različite razvojne projekte planirati i provoditi od strane lokalne vlasti. Ovakav stav dolazi iz činjenice da se svi projekti međusobno razlikuju, bilo u većoj ili manjoj mjeri. Na taj način programi kreirani na nacionalnoj razini često ne mogu polučiti priželjkivane rezultate, barem ne u onoj mjeri u kojoj je to moguće postići kad se samostalno lokalna zajednica aktivno uključuje u razvoj

područja. Svako područje, regija, općina ili grad ima svoje specifičnosti i kao takve najbolje ih poznaju lokalne vlasti. Stoga je lokalne vlasti potrebno educirati o načinu planiranja razvoja i njegovu provođenju, kako bi mogli biti nositelj razvoja jedinice lokalne samouprave. Zbog svega navedenog, nameće se potreba da i Općina Kršan, kao jedna od jedinica lokalne samouprave unutar Istarske županije, izradi Program ukupnog razvoja. Budući je Istarska županija već izradila ROP (Regionalni operativni program) i Strategiju razvoja, potreba i mogućnost za izradu Plana ukupnog razvoja (PUR) još je više izražena.

PUR će omogućiti da Općina Kršan odgovori na pitanje u kojem smjeru treba ići razvoj i na koji ga način ostvariti, te dati realnu sliku o potrebama svih subjekata i skupina u društvu. PUR je dokument po kojim će Općinsko vijeće moći planirati aktivnosti, najznačajnije i najučinkovitije projekte Općine Kršan, a ujedno takav plan je podloga za izradu proračuna i raspodjele novca unutar Općine.

Također, specifična je namjena PUR-a odrediti gdje Općina želi i može biti u ekonomskom, gospodarskom i kulturnom pogledu u odnosu na regiju i državu u cjelini, te odrediti optimalan put za postizanje tog cilja. PUR utvrđuje strateške prioritete razvoja i pomaže usmjeriti resurse kako bi se oni što efikasnije upotrijebili.

PUR može pomoći pri rješavanju problema s kojima se Jedinica lokalne samouprave susreće, a koji se mogu odnositi na: zapošljavanje, prihode, privlačenje investicija, pristup kapitalu, komunalne usluge, prometnu infrastrukturu, te na sve ostale segmente koji su izravno povezani s održivim gospodarskim rastom i napretkom.

Bitno je da se takva strategija razvoja usredotoči na one projekte i zadatke koji će imati pozitivnih učinaka na razvoj jedinice lokalne samouprave.

Prema tome, Plan/Program ukupnog razvoja Općine Kršan treba razumjeti kao strateško - planski i programski dokument, te sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem svih područja unutar Općine.

2.2. SADRŽAJ PROGRAMA UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE KRŠAN

Program ukupnog razvoja Općine Kršan izrađen je na bazi metodologije izrade Županijskih razvojnih strategija, odnosno, prema odredbama Pravilnika o obaveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja Županijskih razvojnih strategija.

Ovaj PUR je rezultat izmjene i nadopune PUR-a Općine Kršan od 2009. godine kojeg je izradilo trgovačko društvo Coin d.o.o. iz Pule, te PUR-a Općine Kršan 2013. na kojem je radilo trgovačko društvo Adria bonus d.o.o. iz Poreča, kao i pomne analize stanja ključnih indikatora za koncipiranje strategije razvoja Općine Kršan. Izmjene i nadopune bile se nužne zbog usklađivanja lokalne razvojne strategije odnosno PUR-a sa regionalnom i nacio-

nalnom strategijom te strategijom razvoja Europske unije pod nazivom „Europa 2020“.

Nositelj ovog projekta je trgovačko društvo IDEOPLAN j.d.o.o. iz Pule, a na projektu su radili suradnici IDEOPLANANA.

Poseban doprinos pri koncipiranju strateških postavki temeljem analize postojećeg stanja dalo je Radno tijelo u čijem su sastavu bili predstavnici Općine Kršan.

Sadržajno, Program ukupnog razvoja koncipiran je tako da najbolje odgovori na pitanja i da ocjeni dosadašnji razvoj i stanje, a što je poslušilo, između ostalog, za koncipiranje budućeg razvoja. U tom kontekstu tretirani su:

- opći podaci i dio demografskih podataka;
- prirodni resursi: klima, vegetacija, zemljišna površina, vodno bogatstvo, zaštita prostora;
- infrastruktura, kao i kočnica razvoja i poticaj;
- komunalna djelatnost, kao značajan faktor u tekućem funkcioniranju lokalne zajednice;
- društvene djelatnosti, kao pretpostavke pravilnog razvoja;
- stanje razvijenosti gospodarstva, kao najznačajniji dio, jer daje mogućnost ali i predstavlja kočnicu razvoju,
- financiranje javnih potreba, kao česta blokada ukupnog razvoja
- razvojne politike države, županije i općine kao odlučujući faktori razvoja.
- društvena kretanja (uže i šire), te tržišni trendovi kao značajne odrednice razvoja lokalne zajednice.

Strategija razvoja sublimira sve sagledano s ciljem određivanja strateških ciljeva pa sve do pojedinih projekata kroz koje se realiziraju strateške postavke. Praćenje provedbe zacrtane strategije po dinamici, zaduženjima i odgovornosti neizostavni su dio Programa ukupnog razvoja.

2.3. FINANCIRANJE RAZVOJA

Nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snose gradovi i općine. Projekti poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodne i kanalizacijske infrastrukture, ali i svi drugi predstavljaju izniman financijski trošak. Zbog pritiska, lokalne samouprave prisiljene su potražiti alternativne mehanizme financiranja i upravljanja poslovima vezanim uz infrastrukturu, svjesni da će učinkovito pružanje usluga biti ključno u premošćivanju budućih nedostataka u financiranju infrastrukture. Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja lokalnih samouprava u RH.

Stanjem tržišta koje je rezultat globalne recesije smanjeni su plasmani komercijalnih kredita, a kapitalno financiranje sve je manje dostupno iz državnih i međunarodnih financijskih institucija u visokim iznosima. Ipak JL(R)S

imaju mogućnost financiranja razvojnih projekata sredstvima međunarodnih financijskih institucija i državnih fondova koji daju potpore i izravne kredite lokalnim samoupravama, kao što su Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Fond za regionalni razvoj i Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR). Navedene institucije i programi koji se nude, već imaju uhodane procese kojima upoznaju lokalnu upravu o načinu podnošenja zahtjeva za kreditiranjem i uvjetima kreditiranja.

Pet grupa osnovnih izvora iz kojih se jedinice lokalne samouprave mogu financirati su:

1. Krediti poslovnih banaka;
2. Obveznice (moguće samo za određene jedinice lokalne samouprave koje zadovoljavaju postavljene uvjete);
3. Krediti i potpore državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, Hrvatske vode i resorna ministarstva Vlade RH);
4. Krediti i potpore međunarodnih financijskih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, bespovratna sredstva EU fondova, Veleposlanstva stranih zemalja i strane udruge); te
5. Javno privatno partnerstvo

2.4. IMPLEMENTACIJA AKTIVNOSTI

Kako bi se postigla adekvatna efikasnost PUR-a potrebno je što prije započeti s njegovom provedbom, odnosno s provođenjem aktivnosti koje su predložene Programom. U trenutku kada se Program ukupnog razvoja izradi, treba ga usvojiti Općinsko vijeće. Njegova provedba treba započeti što prije, kako ne bi došlo do razilaženja Programa ukupnog razvoja od trenutka kada je izrađen do trenutka kada ga se počne primjenjivati tj. implementirati. Realizacija Programa zahtjeva strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na operativnom planu koji proizlazi iz Programa ukupnog razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan, koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, plan aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove, koji sadrže projekte ili specifične korake projekta za slijedeću godinu.

Proračun za slijedeću fiskalnu godinu mora biti povezan s izradom godišnjih planova aktivnosti. Povezanost između Programa ukupnog razvoja i proračuna ključan je preduvjet kojim bi se započelo upravljanje razvojem neke općine ili grada na kvalitetan način.

3. OPĆI PODACI

3.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ ISTARSKÉ ŽUPANIJE I OPĆINE KRŠAN

Istarska županija obuhvaća veći dio Istre - najvećeg jadranskog poluotoka. Najzapadnija točka Republike Hrvatske je u Istarskoj županiji (Bašanija, rt Lako) na 45° sjeverne zemljopisne širine. Smještena u sjeverois-

točnom dijelu Jadranskog mora, Istra je s tri strane okružena morem, a sjevernu granicu prema kopnu čini linija između Miljskog zaljeva (Muggia) u neposrednoj blizini Trsta i Prelučkog zaljeva, u neposrednoj blizini Rijeke. Tako povoljnim zemljopisnim položajem, gotovo u srcu Europe, na pola puta između ekvatora i sjevernog pola, Istra je oduvijek predstavljala most koji je povezivao srednjoeuropski kontinentalni prostor s mediteranskim.

Slika 1. Geografski položaj Istarske županije

Izvor: www.istra-istria.hr/index.php?id=263 (preuzeto: 30.10.2013.)

Slika 2. Geografski položaj Općine Kršan

Izvor: www.istra-istria.hr/index.php?id=425 (preuzeto: 30.10.2013.)

Površina - Istarski poluotok obuhvaća površinu od 3.476 četvornih kilometara. To područje dijele tri države: Hrvatska, Slovenija i Italija. Vrlo malen dio Istre, tek sjeverna strana Miljskoga poluotoka, pripada Republici Italiji. Slovensko primorje s Koparskim zaljevom i dijelom Piranskoga zaljeva do ušća rijeke Dragonje dio je Republike Slovenije. Najveći dio, ili 3.130 četvornih kilometara (90% površine), pripada Republici Hrvatskoj. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji, površine 2.820 četvornih kilometara, što je 4,98% od ukupne površine Republike Hrvatske. Ostali dio administrativno-teritorijalno pripada Primorsko-goranskog županiji. (www.istrastria.hr/index.php?id=263, preuzeto 30.10.2013.)

Administrativno je Istarska županija podijeljena na 41 teritorijalnu jedinicu lokalne samouprave tj. na 10 gradova i 31 općinu.

- Gradovi : Buje-Buie, Buzet, Labin, Novigrad-Cittanova, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj-Rovigno, Umag-Umago i Vodnjan
- Općine : Bale, Barban, Brtonigla-Verteneglio, Cerovlje, Fažana, Funtana, Gračišće, Grožnjan-Grisignana, Kanfanar, Karojba, Kaštelir - Labinci, Kršan, Lanišće, Ližnjan, Lupoglav, Marčana, Medulin, Motovun, Oprtalj-Portole, Pićan, Raša, Sveti Lovreč, Sveta Nedelja, Sveti Petar u šumi, Svetvinčenat, Tar-Vabriga, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Vrsar i Žminj

Opći podaci o Istarskoj županiji:

- Površina Istre - 2.820 km²;
- Broj stanovnika – 208.055 stanovnika, što čini 4,85% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske (Popis stanovništva RH 2011. godine);
- Dužina obale - 445,1 km (razvedena obala dvostruko je duža od cestovne);
- Zapadna obala Istre duga je 242,5 km, s otocima 327,5 km;
- Istočna obala Istre duga je 202,6 km, s pripadajućim otočićima 212,4 km;
- Administrativni centar - Pazin (8.638 stanovnika);
- Ekonomski centar - Pula (57.460 stanovnika).

Općina Kršan zauzima područje površine **124 km²**, što čini 4,4% ukupne površine Istarske županije. Na području općine nalaze se 23 naselja i to: Kršan, Blaškovići, Veljaki, Lazarići, Boljevići, Čambarelići, Kožljak, Jesenovik, Nova Vas, Šušnjeвица, Letaj, Kostrčani, Lanišće, Zankovci, Polje Čepić, Zatkanja Čepić, Purgarija, Plomin, Plomin Luka, Stepčići, Vozilići, Zagorje i Potpićan. Općina Kršan obuhvaća prostor središnjeg dijela istoč-

nog priobalnog područja Istarske županije. Smještena je između Kvarnerskog i Plominskog zaljeva, Plominske uvale, doline rijeke Raše, obronaka srednje Istre i područja Učke i uvale Brestova na obali mora. U tom području dominiraju dvije morfološke jedinice, Čepičko polje i planinski masiv Učke, a među ostalim značajnijim obilježjima prostora ističe se Plominski zaljev koji se uvlači duboko u kopno.

Područje općine je najvećim dijelom prekriveno makijom ili kamenjarskim pašnjacima. Vegetacija ima submediteranska obilježja koja se polako mijenjaju s porastom apsolutne visine. Prevladavaju listopadne šume, dok su viši brdski predjeli i niži dijelovi Učke pokriveni šumom medunca i drugih hrastova s crnograbom. U najvišim dijelovima može se naići na primorske šume bukve. Izuzevši Čepičko polje, kvalitetnih je poljoprivrednih površina relativno malo, te se uglavnom radi o vrtovima, livadama, neobrađenim oranicama i vinogradima koji se nalaze u blizini naselja.

Reljefnu strukturu čine prostrani valoviti ravnjaci i nešto strmija obala, kompozitna dolina Raše sa pritocima te brdski masiv Učke. Polja su većinom prekrivena sivom zemljom i zemljom crvenicom.

Šire područje općine pripada slivu Raše, koji obuhvaća zapadni i južni dio površine između Plominskog zaljeva i lijeve obale Raše, jugoistočni dio Pazinskog bazena, jugoistočne brdske predjele Čičarije, jugozapadne padine Učke te dio Labinskog bazena. Važniji površinski tokovi su Boljunčica i Posert kao izvorišni dio rijeke Raše. Područje općine bogato je izvorima pitke vode. Najznačajniji su izvor Jaškovića koji se nalazi u Potpićanskom polju, izvor Beka u Čepičkom polju, izvor Kožljak, Bubić jama, te izvor Plomin koji se nalazi na istočnoj strani Učke.

Područje općine karakteriziraju klimatska obilježja tipična za regiju u kojoj se nalazi, a to su suha, topla ljeta te blage i kišovite zime. Klimatske prilike pod značajnim su utjecajem reljefnih obilježja prostora. U uskom priobalnom pojasu jači su maritimni utjecaji koji se djelomično osjećaju i u Čepičkom polju, dok su kontinentalni utjecaji značajnije izraženi u predjelima općine koji se nalaze na većim nadmorskim visinama.

Osnovni meteorološki podaci, prikazani su u tablici 1, te pokazuju da se prosječne mjesečne količine oborina kreću između 72,8 mm u svibnju i 136,3 mm u studenom. Varijacije u prosječnim godišnjim temperaturama su manje i kreću se između 11,5°C i 13,1°C, dok prosječna godišnja temperatura iznosi 12,4°C. Prosječne mjesečne temperature se kreću između 3,6°C u siječnju i 21,9°C u srpnju. Na području općine dominiraju tipični vjetrovi za istarski poluotok, a to su sjeveroistočnjak (bura), jugoistočnjak (jugo) te istočni vjetar. Zastupljenost pojave bez vjetra je značajna te iznosi 143 dana godišnje.

Tablica 1. Osnovni meteorološki podaci za područje općine - mjerna postaje Čepić

Mjeseci	Oborine (mm)	Srednja temperatura (°C)	Relativna vlaga (%)	Insolacija (sati sijanja sunca)
Siječanj	104	3,6	83,8	97,5
Veljača	97,2	4,6	81,7	113,5
Ožujak	93,9	8	78,4	142,3
Travanj	83,9	11	78,3	167,7
Svibanj	72,8	15,6	80,9	218,3
Lipanj	90,5	19,1	81,2	232,2
Srpanj	67	21,9	78,7	294,9
kolovoz	94,9	21,2	79	284,1
Rujan	113,3	17,8	81,8	207,9
Listopad	119,8	14,1	82	150,7
Studeni	136,3	8	84,3	90,5
prosinač	101,8	4,6	84,1	86
Godišnje	1175,4	12,4	81,2	2070,4

Izvor: PUR Općine Kršan 2009. godine

3.2. DEMOGRAFSKO STANJE OPĆINE KRŠAN

Aktivnosti i obilježja stanovništva na pojedinom području čine temelj njegova razvoja i središnji su element određivanja strateškog usmjerenja. Općinu Kršan čine 23 statistička naselja, u kojima je prema Popisu stanovništva iz 2011. obitavalo 2.951 stanovnika. U naselju Kršan, općinskom središtu, živi 238 stanovnika. Najveće naselje općine je Potpićan sa 513 stanovnika, zatim Vozilići sa 236 stanovnika, te Purgarija Čepić sa 228

stanovnika. S druge strane, u čak 12 statističkih naselja živi manje od 100 stanovnika sa Zankovcima kao najmanjim naseljem u kojem obitava svega 8 stanovnika. Prosječna gustoća naseljenosti iznosi 23,8 st/km² što je znatno ispod prosjeka Istarske županije koji iznosi 73,78 st/km².

Sukladno klasifikaciji ruralnih područja, općina Kršan spada u skupinu značajnog ruralnog područja u kojem preko 50% stanovništva živi u ruralnim zajednicama.

Tablica 2. Kretanje broja stanovnika općine Kršan

Godina popisa	Broj stanovnika	Indeksi promjene
1880.	5.448	/
1890.	5.678	1,04
1900.	6.056	1,07
1910.	6.336	1,05
1921.	5.944	0,94
1931.	5.972	1,00
1948.	5.257	0,88
1953.	4.948	0,94
1961.	4.788	0,97
1971.	3.913	0,82
1981.	3.372	0,86
1991.	3.495	1,04
2001.	3.264	0,93
2011.	2.951	0,90

Izvor: www.dzs.hr (preuzeto 30.10.2013.)

Analizom kretanja broja stanovnika vidljivo je da nakon završetka prvog svjetskog rata broj stanovnika općine Kršan počinje opadati, te se taj trend nastavio do današnjih dana. U razdoblju od 1948. do 2001. godine zabilježen je pad ukupnog broja stanovnika od 37,91%. U tom razdoblju najveći pad broja stanovnika zabilježen je u naseljima Zankovci, Kostrčani Jesenovik, Šušnjeвица i Kožljak. Snažan rast broja stanovnika zabilježen je u naselju Potpićan zbog razvoja industrije na tom području. U novije vrijeme nije bilo veće depopulacije prostora, osim u naselju Polje Čepić te pojedinim naseljima na sjevnom i brdovitom dijelu općine. Razlog navedenoj depopulaciji prostora su kontinuirani pad nataliteta, odnosno negativni prirodni priraštaj i opća nerazvijenost područja.

Sastav stanovništva prema dobi ponajviše je posljedica društveno ekonomskih i političkih zbivanja u prošlosti. Prosječna starost stanovnika na području općine Kršan je 43 godine i nešto je viša od prosjeka županije koja se kreće na razini od 42,8 godina. Po dobnoj strukturi u Općini Kršan je:

- 0 – 14 godina – 324 stanovnika
- 15 – 19 godina – 131 stanovnik
- 20 – 49 godina – 1.226 stanovnika
- 50 – 64 godine – 713 stanovnika
- 65 – 95 i više godina – 557 stanovnika

U dobnoj skupini od 20 do 49 godina nalazi se 41,6% stanovnika, zatim slijedi dobna skupina od 50 do 64 godine koja čini 24,15% stanovništva općine. Udio mladog stanovništva iznosi tek 15,4% dok je udio stanovništva starijeg od 65 godina 18,85%. Sukladno navedenim

demografskim obilježjima, budućnosti se, također može očekivati nastavak negativnih tendencija demografskog razvoja.

Struktura stanovništva prema spolu ukazuje na podjednaki udio ženskog i muškog stanovništva, točnije na području Općine Kršan prebiva 1.468 muškaraca i 1.483 žena. No prisutan je nizak udio žena između 15 i 49 godina starosti u ukupnom stanovništvu koji iznosi 22%, što predstavlja razvojno ograničenje, a odnosi se na smanjeni potencijal nataliteta što u konačnici može dovesti do nastavka depopulacije pojedinih naselja u općini.

Struktura stanovništva prema narodnosti pokazuje da u Općini Kršan prebiva 72,55% Hrvata, 7,35% Bošnjaka, 1,22% Srba, dok se 15,38% stanovnika opredjelilo za regionalnu pripadnost. Svi ostali pripadnici drugih narodnosti pojedinačno imaju udio manji od 1%, a čine ukupno 3,5% stanovništva općine.

Na području općine Kršan evidentirano je 1.046 kućanstava prosječne veličine tri člana. Najveći udio zauzimaju kućanstva sa 2 člana (235 kućanstava), zatim kućanstva sa četiri člana (227 kućanstava), te kućanstva sa tri člana (218 kućanstava). Značajan broj čine samačka kućanstva (223 kućanstava), dok je najmanji broj kućanstava sa 5 i više članova (119 kućanstava).

Analiza obrazovne strukture stanovništva zajedno s analizom dobne strukture predstavlja značajno demografsko obilježje relevantno za utvrđivanje budućih strateških pravaca razvoja, a posebice razvoja pojedinih gospodarskih i društvenih djelatnosti. Obrazovna struktura stanovništva starijeg od 15 godina prikazana je u tablici 3.

Tablica 3. Stanovništvo prema stupnju obrazovanja

STUPANJ ŠKOLSKE SPREME	STANOVNIŠTVO
	BROJ
Bez sprema i nepoznato	30
Nezavršena osnovna škola	296
Osnovna škola	578
Srednja škola	1473
Stručni studij	123
Sveučilišni studij	126
UKUPNO	2.627

Izvor: www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_32/h01_01_32_zup18_2178.html

(preuzeto 30.10.2013.)

Analizom obrazovne strukture stanovništva vidljivo je da 34,4% stanovnika nema adekvatan stupanj obrazovanja, odnosno stručnu spremu. Udio stanovnika koji ima završenu srednju školu iznosi 56%, dok je udio stanovnika sa završenim stručnim i sveučilišnim studijem

9,6%. Visok udio slabije obrazovanog stanovništva predstavlja ograničavajući čimbenik prilikom realizacije utvrđenih ciljeva razvoja općine, kako na području gospodarstva tako i u širem društvenom kontekstu.

3.3. PRIRODNI RESURSI

Obilje prirodnih resursa, zemljopisni položaj i blaga klima predstavljaju okosnicu budućeg razvoja općine Kršan i čine ovo područje ugodnim za život, te obavljaju niza gospodarskih djelatnosti koje u svojoj osnovi podrazumijevaju uporabu prirodnih resursa.

Poljoprivredne površine zauzimaju 2.867 ha ili 23,1% ukupne površine, a karakterizira ih plodno tlo koje je posebice izraženo na području Čepičkog polja. Bonitet ovog tla je prve kategorije, no da bi ono zadovoljilo standarde suvremene poljoprivredne proizvodnje moraju se poduzimati sve potrebne agrotehničke mjere pri njegovoj pripremi i obradi. Unatoč svojim kvalitativnim

obilježjima, potencijalna kvaliteta zemljišta nije iskorištena pa je Čepičko polje nedovoljno izdašno i neisplativo za uzgoj većine poljoprivrednih kultura. Upravo se zbog toga, s obzirom na klimatološke uvjete i kvalitetu tla, nameće potreba sustavnijeg pokretanja uzgoja ratarskih, krmnih i povrtlarskih kultura kao i uzgoja njihova sjemena. Osim Čepičkog polja, u predjelima pod utjecajem kontinentalne klime postoje preduvjeti za uzgoj vinove loze i voćarskih kultura karakterističnih za umjereno kontinentalni pojas.

Način korištenja poljoprivrednih zemljišta na području općine Kršan prema popisu poljoprivrede iz 2003. godine prikazan je tablicom 4.

Tablica 4. Korištenje poljoprivrednog zemljišta u općini Kršan

OPIS ZEMLJIŠTA	POVRŠINA (ha)	%
Oranice i vrtovi	261,74	24,82%
Povrtnjaci	3,67	0,35%
Livade	97,61	9,26%
Pašnjaci	94,51	8,96%
Voćnjaci i maslinici	18,42	1,75%
Vinogradi	26,06	2,47%
Rasadnici	/	/
Ukupno korišteno	502,01	47,61%
Ostalo	552,46	52,39%
Ukupno	1054,47	100,00%

Izvor: PUR Općine Kršan 2009.

Iz tablice 4 može se uočiti relativno nizak stupanj korištenja poljoprivrednog zemljišta u odnosu na ukupno raspoloživo zemljište od svega 47,6%, ali je isti ipak blago viši od prosjeka Istarske županije koji iznosi 41,72%. Više od polovice ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta otpada na oranice i vrtove, nakon čega slijede livade (97,61 ha), pašnjaci (94,51 ha), vinogradi (26,06) te voćnjaci (18,42 ha). Veći dio korištenog zemljišta (74,75%) u vlasništvu je korisnika, dok ostatak čini zemljište uzeto u zakup. U okviru ostalog zemljišta najveći dio otpada na šume i neobrađeno poljoprivredno zemljište. Nedovoljna iskorištenost potencijala Čepičkog polja i rascjepkanost poljoprivrednih zemljišta glavni su uzrok njegove nedovoljne iskorištenosti. 2007. godine u desetogodišnji zakup dano je dodatnih 442.2553 ha poljoprivrednog zemljišta Općine Kršan.

Goleti, kamenjari i crnogorične šume pogodne su za razvoj stočarstva, pčelarstva i uzgoja ljekovitog bilja, budući je na području općine evidentiran značajan broj bilja s ljekovitim svojstvima. Šumskoj vegetaciji svojstven je i odgovarajući životinjski svijet što pruža mogućnosti organizacije lovnog turizma. Također, viša i strmija područja obronaka Učke pogodna su za razvoj stočarstva.

Doticaj općine Kršan s morem te dobra prometna povezanost sa zaleđem čine jednu od njezinih komparativnih prednosti koju treba kvalitetnije valorizirati u funkciji svekolikog razvoja. Navedeno pruža mogućnost razvoja nautičkog turizma te ostalih s morem povezanih djelatnosti poput ribarstva i marikulture što predstavlja jedan od osnovnih atrakcijskih elemenata za razvoj turističkih djelatnosti.

Općinu Kršan, poput značajnog dijela Istarske županije, karakterizira značajna krajobrazna raznolikost. Revaloriziranjem zaštićenih prirodnih posebnosti s ishodištem u Plominskom zaljevu i masivu Učke, te bogate i vrijedne povijesne baštine (stari grad Plomin, Plominsko Zagorje, arheološke zone i zaštićeni spomenici kulture) moguće je osigurati razvoj različitih selektivnih oblika turizma. Područje u samoj kotlini Plomina bilo je bogato ugljenom. Jedan od razloga gradnje termoelektrane u Plomin Luci su neograničene količine rashladne morske vode, te izdašnost izvora Bubuć jame, korištene za potrebe tehnološke vode u procesu proizvodnje TE Plomina. Osim navedenog, u općini Kršan, značajna su i bogatstva, kamena, boksita i gliništa.

3.4.OKOLIŠ

Rastući pritisci na okoliš sve više naglašavaju potrebu njegove zaštite, budući je kvaliteta života žitelja na određenom području ovisna o samoj kvaliteti okoliša. Povećanje vrijednosti, vrsnoće i izgleda okoliša jedan je od ciljeva prostornog razvoja Istarske županije. Sukladno tome, među najrelevantnijim područjima zaštite okoliša spadaju zaštita vode, šume, zraka, tla te kulturne baštine i krajolika kao i zaštita od suvremenih oblika zagađenja, odnosno zagađenje bukom i svjetlosti.

S obzirom na lokaciju značajnog energetskeg subjekta (TE Plomin), te tvornice kamene vune Rockwool Adriatic d.o.o. lociranoj u susjednoj općini, na području općine Kršan relativno se rano započelo s praćenjem kakvoće zraka. Na području općine postavljene su dvije automatske mjerne postaje za praćenje onečišćenja zraka u okolici TE Plomin, nalazi se i mjerna postaja Čambarelići koja prati rad tvornice Rockwool i mjeri 3 parametra. Postaje je instalirala TE Plomin, a omogućila je da se iste povežu u županijsku mrežu praćenja kakvoće zraka. Postaje su montirane na Plominu (stari grad) i Klavaru, dok je šira okolica pokrivena postajama u Ripendi, u Sv. Katarini, Zajcima i Štrmcu. Na mjernim postajama prate se opći pokazatelji onečišćenja – SO₂, NO, NO₂, NO_x, taložna tvar i lebdeće čestice. Na postaji Sv. Katarina prati se i ozon. Uz parametre onečišćenja prate se i osnovni meteorološki pokazatelji, tako da se može kvalitetno i pravovremeno identificirati smjer eventualnog onečišćenja. Iako je u ranijim periodima bilo prisutno veće zagađenje zraka, u novije je vrijeme, uslijed korištenja ekološki prihvatljivijih energenata i boljih mjera zaštite, kvaliteta zraka u znatnoj mjeri poboljšana te zadovoljava uvjete prve kategorije.

Kroz područje općine Kršan prolazi niz površinskih (Boljunčica, Posert) i podzemnih vodotoka (Plomin, Kožljak, Beka, Bubić jama). Kakvoću voda tekućica te izvor podzemnih voda kontinuirano prate Hrvatske vode, te Zavod za javno zdravstvo Istarske županije. Na osnovi postojećih analiza utvrđeno je da su vode Boljunčice na ušću relativno slične vodama Raše, a da su izvorišta Kožljaka i Plomina najčišća po broju parametara, te spadaju u prvu kategoriju kvalitete. Također, dio općine je i vodozaštitno područje prve, druge i treće kategorije, te se stoga nameće potreba odgovarajuće zaštite voda s ciljem osiguranja kvalitetnih vodnih zaliha dostatnih za zadovoljenje potreba stanovništva u širem okruženju.

Plominski zaljev, zbog svoje prirodne zaštićenosti od vjetrova te relativno dobre povezanosti sa unutrašnjošću, bio je pogodan za razvoj lučke djelatnosti koja je zajedno s industrijskim kapacitetima uvjetovala kakvoću morskog okoliša. Ljudski utjecaj na zaljev je negativan, a posljedica je zatrpavanja područja u dnu zaljeva koje je danas neupotrebljivo, te služi kao odlagalište šljake i pepela. Uz navedeno, negativan utjecaj na Plominski zaljev, odnosno kakvoću vode, uvjetovan je i ispuštanjem tehnološke vode s povišenom temperaturom u

relativno zatvoren akvatorij. Kontinuirano se prati kvaliteta mora, koja je na tom području prve kategorije. Ipak, tehnološka voda predstavlja resurs čijom bi se valorizacijom u budućnosti moglo ojačati gospodarstvo općine Kršan. Kao posljedica fizičkih intervencija, došlo je do osiromašivanja flore i faune u unutrašnjem dijelu zaljeva iako se u novije vrijeme provodi proces odmuljivanja i čišćenja plovnog puta od nanosa kojeg u taj akvatorij donosi vodotok Boljunčice iz Čepičkog polja te bujica Bižac s posjeda TE Plomin. Negativan utjecaj na okoliš značajno je smanjen i izgradnjom pročistača otpadnih voda.

Kvaliteta tla prema stupnju zagađenja može se ocijeniti zadovoljavajućom, s obzirom na nisku razinu upotrebe sredstava za zaštitu bilja i umjetnih gnojiva, što svakako predstavlja temeljni čimbenik razvoja danas profitabilne ekološke poljoprivredne proizvodnje. Isto tako, odgovarajućim mjerama bilo bi neophodno sprječavati eroziju tla kao i formiranje divljih odlagališta otpada.

Moderni oblici zagađenja povezani su sa bukom i svjetlosti. Na području općine ovi oblici zagađenja ne prate se sustavno, ali može se pretpostaviti njihovo prisustvo, poglavito u blizini proizvodnih pogona i većim naseljima općine.

3.5.PROSTORNO UREĐENJE

Polazišta prostornog uređenja sadržana su u strategiji te programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, na osnovi kojih su doneseni prostorni planovi regija te planovi uređenja jedinica lokalne samouprave. Dana 30. prosinca 1992. godine donesen je Zakon o područjima županija, gradova i općina po kojem na području dosadašnje Općine Labin nastaju: Grad Labin i Općine Raša, Sveta Nedjelja, Kršan i Pićan.

Prostorni plan općine Kršan usvojen je 2002. godine („Službeno glasilo Općine Kršan“ br. 06/02) čime je definirana koncepcija prostornog uređenja općine. Plan prostornog uređenja izrađen je na temelju sveobuhvatne analize resursa, posvećujući pritom posebnu pozornost značajkama prostora i okoliša u cjelini, demografskim obilježjima područja, razmještaju i karakteristikama naselja, smještaju i povezanosti područja sa širom regijom, postojećim gospodarskim objektima i predviđenom gospodarskom razvoju te vrijednostima i specifičnostima prirodnih i kulturnih cjelina.

Nakon 2008. slijedilo je nekoliko izmjena i dopuna Prostornog plana:

- Usklađenje Prostornog plana Općine Kršan sa Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog pojasa mora („Službeno glasilo Općine Kršan“ br. 01/08)
- Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Kršan („Službeno glasilo Općine Kršan“ br. 18/10)

- II. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Kršan („Službeno glasilo Općine Kršan“ br. 14/12)
- Pročišćeni tekst Prostornog plana uređenja Općine Kršan („Službeno glasilo Općine Kršan“ br. 23/12)
- Odluka o Ciljanim IDPPUO Kršan.

Prostornim uređenjem općine Kršan posebna je pažnja posvećena razvitku područja od važnosti za gospodarstvo – poglavito industrije, kao jednog od temeljnih razvojnih pravaca, i proizvodnje električne energije kao glavnih industrijskih grana. Uz navedeno, značajan napredak planiran je u djelatnostima ugostiteljstva i turizma. Prostorno uređenje kao svoj krajnji cilj ima iznalaženje modela optimalnog korištenja resursa pojedinog područja. Ono podrazumijeva osmišljavanje i provedbu sustava upravljanja prostorom pri čemu se vodi računa u definiranju ciljeva prostornog razvoja:

1. Podizanje životnog standarda općine kroz podizanje kvalitete stanovanja i rada, te javnih, kulturnih i socijalnih komponenti života;
2. Poticanje demografskog razvitka u cilju pomlađivanja stanovništva i održivog rasta aktivnosti;
3. Razvoj pojedinih djelatnosti prema smjernicama gospodarskog razvitka županije i općine te poticanje modernizacije postojećih, kao i izgradnju novih suvremenih gospodarskih kapaciteta;
4. Skladna koegzistencija svih gospodarskih djelatnosti u općini;
5. Povećanje kapaciteta prometne, telekomunikacijske, energetske i komunalne infrastrukture;
6. Aktivna i sustavna zaštita okoliša na principima održivog razvoja te saniranje postojećeg onečišćenja i zagađivača.

Postavljeni ciljevi prostornog uređenja ostvarit će se realizacijom različitih projekata izgradnje i adaptacije unutar prostora odgovarajuće namjene.

Unutar građevinskih područja općine Kršan utvrđena je slijedeća namjena prostora:

- a) stambene namjene;
- b) društvene namjene;
- c) gospodarske namjene;
- d) ugostiteljsko-turističke namjene

Unutar građevinskog područja gospodarske namjene gradit će se građevine proizvodnih ili zanatskih djelatnosti, građevine trgovačke djelatnosti (skladišta, hladnjače, trgovina na veliko) te uslužne i komunalno servisne građevine na površini od oko 40 ha u radnoj zoni Kršan.

Na području uzgajališta – akvakulture omogućava se uzgoj riblje larve, mladi i ribe do komercijalne veličine.

Kompleksu je namijenjena površina od 3 ha na području Plomin luke ukupnog kapaciteta 500 tona ribe godišnje. Općina Kršan veliku važnost pridaje razvoju turističkih djelatnosti od kojih se očekuju pozitivni gospodarski efekti pri čemu je posebice izražen prostor Plominskog Zagorja koji predstavlja jedan od najvećih prirodnih resursa za razvoj turizma na području općine. U zaleđu uvala Brestova i zoni Fratrija planirana je izgradnja smještajnih kapaciteta apartmanskog tipa, te ekskluzivnih vila uz koje bi se osiguralo prikladnije očuvanje prirodnog okoliša i obale. Ukupni smještajni kapacitet područja iznosio bi 1.980 kreveta, a po novom Prijedlogu Plana IŽ, do 3000. Nadovezujući se na izgradnju smještajnih kapaciteta, u uvali Brestova, uz već postojeću trajektnu luku, planom je predviđena izgradnja luke nautičkog turizma kapaciteta do 196 vezova za plovila dužine do 15 metara. Razvoju nautičkog turizma pridonijet će i planirana izgradnja luke nautičkog turizma u sklopu lučkog bazena Plomin Luke, kapaciteta 100 vezova u moru za plovila do 15 m dužine te 500-800 suhих vezova na kopnu.

Građevinska područja sportsko rekreacijske namjene prvenstveno su namijenjena letjelištu te streljane na lokaciji Kostrčani.

Obzirom da se razvoju poljoprivrede pridaje izuzetan značaj u gospodarskom razvitku općine Kršan, područja namijenjena poljoprivrednim djelatnostima neće se koristiti u ostale svrhe. Poljoprivredne površine su podijeljive na osobito vrijedna obradiva tla, vrijedna obradiva tla i ostala obradiva tla s mogućnošću izgradnje staja, sjenika, spremišta i sličnih građevina koje bi bile u funkciji razvoja poljoprivrede. Također je u planu potapanje dijela Čepičkog polja i stvaranje Čepičkog jezera površine od oko 100 ha s ciljem poboljšanja sustava navodnjavanja i obrane od poplava. (idejnim projektom i potrebnim Studijama, odrediti će se mogućnosti).

Osim poljoprivrednih površina, šume također zauzimaju značajnu površinu općine čiji je najveći dio namijenjen gospodarskoj namjeni u svrhu proizvodnje drva i drugih šumskih proizvoda.

Posebna pažnja posvećena je zaštiti kulturnog i prirodnog krajobraza po kojem je općina Kršan poznata. Područje općine predstavlja prostor značajne vrijednosti i osjetljivosti gdje se mogu identificirati značajna kulturna dobra i dijelovi prirode. Najvrjedniji spomenici kulture obuhvaćaju stare urbane aglomeracije spomeničkog karaktera Plomin i Kršan, te kaštele u Kožljaku i Kršanu. Uz bogatu kulturnu baštinu, prostornim planom uređenja na odgovarajući su način zaštićena i određen prirodna obilježja Parka prirode Učka koji predstavlja zaštićene dijelove prirode i pokriva ukupno 26 km² površine.

Namjena prostora na području općine s pripadajućim površinama prikazana su tablicom 5.

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

Stranica 12 - Broj 14

13. prosinca 2013.

Tablica 5. Prostorni pokazatelji za namjenu površina općine Kršan

OPĆINA KRŠAN	Ukupno ha	% od površine općine	stan./ha - ha/stan.*
Građevinska područja naselja	708	5,71	4,5
Van građevinskog područja naselja	450	3,63	7,04
- gospodarska namjena	105	0,85	30,2
- uzgajalište, akvakultura	4	0,03	792,8
- ugostiteljsko turistička namjena	71	0,57	44,7
- sportsko rekreacijska namjena	245	1,97	12,9
Poljoprivredna površina	2.867	23,11	0,9*
Šumske površine	3.777	30,44	1,2*
Ostale poljoprivredne i šumske površine	3.979	32,07	1,3*
Vodne površine	337	2,72	0,1*
Ostale površine	288	2,32	0,1*
- infrastruktura	279	2,25	0,1
- groblja	9	0,07	0,003
Općina ukupno	12.406	100	3,91*

Izvor: PUR Općine Kršan 2009. godine

Prema prostornom planu općine Kršan, na građevinska područja otpada 1.230 ha ili 9,34 % ukupne površine općine. Području gospodarske namjene, odnosno razvoju proizvodnih i zanatskih djelatnosti namijenjeno je 105 ha, a ugostiteljsko turističkoj namjeni 71 ha. Najveći udio zauzima prostor izvan građevinskih područja, odnosno poljoprivredne površine i šume što je karakteristično za općine u središnjoj Istri.

Uz prostorni plan uređenja općine, donesen je i Detaljni plan uređenja trajektnog pristaništa i Centra za akvakulturu. Ukupna površina prostora obuhvaćenog planom iznosi 11,8 ha od čega se 9,2 ha odnosi na kopno, odnosno trajektno pristanište, a 2,6 ha na površinu mora i voda (centar za akvakulturu). Izgradnja centra za akvakulturu planirana je u neposrednoj blizini TE Plomin, odnosno između samog kompleksa TE Plomin i naselja Plomin Luka.

Do sada su doneseni i na snazi slijedeći planovi: DPU trajektnog pristaništa i Centra za akvakulturu, UPU Stare staze, UPU Radna zona Kršan – Istok, UPU Pristav, te Detaljni plan uređenja Stari grad Kršan. Prostorni planovi u izradi su: UPU Blaškovići 2, UPU Potpićan, UPU Načinovići, UPU Fonovići, UPU Jurasi, UPU turistička zona Fratrija (T2) i UPU turistička zona Brestova (T2), UPU Plomin-Malini- Plomin Luka, UPU Baći, UPU Donadići i UPU Suha marina Plomin.

Bitno je napomenuti da su trenutno (studeni, 2013. godine) u tijeku i izrada Ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Kršan, kao i da je donesena Odluka o izradi Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Kršan (sustavnih), te da će nakon usvajanja istih nadležno tijelo nadopuniti odnosno izmijeniti ovaj dio dokumenta.

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

13. prosinac 2013.

Stranica 13 - Broj 14

SWOT ANALIZA PRIRODNIH RESURSA I LJUDSKI FAKTOR OPĆINE KRŠAN

SWOT analiza sagledava unutarnje snage i slabosti te vanjske prilike i prijetnje prirodnih resursa i ljudskog faktora sa kojima se suočava Općina Kršan.

<p>Strengths (SNAGE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • bogati i raznoliki prirodni resursi (morska obala, Plominski zaljev, padine Učke i Plominska gora) • prostorna i biološka raznolikost • povoljni klimatski uvjeti za razvoj održive poljoprivrede (ribarstvo, stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje) • vodni resursi (Bubić jama, izvori Kožjak i Plomin) • stanovništvo koje posjeduje "kulturu rada" • društvena tolerancija	<p>Weaknesses (SLABOSTI)</p> <ul style="list-style-type: none"> • intenzivna poljoprivreda • prisutnost TE Plomin u prostoru općine • nedovoljno jaka sinergija poljoprivrede i turizma • negativni demografski trendovi • odljev mladog obrazovanog stanovništva • nedovoljna zaštita okoliša • nepostojanje sustava navodnjavanja vrijednog poljoprivrednog resursa Čepić polja • sporo donošenje i provođenje strateških i razvojnih planova
<p>Opportunities (PRILIKE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • valorizacija postojećih bogatih prirodnih resursa • korištenje poticajnih i bespovratnih sredstava RH i EU fondova za jačanje: MSP-a, održive poljoprivrede, održivog turizma, institucionalnih kapaciteta te cjeloživotno obrazovanje stanovništva • korištenje poticajnih i bespovratnih sredstava RH i EU fondova u svrhu zaštite prirodnih resursa • korištenje argumenta prisutnosti TE Plomin u prostoru općine za financiranje svih održivih i razvojnih projekata sredstvima EU fondova	<p>Threats (PRIJETNJE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • trend depopulacije ruralnih krajeva u RH • nedovoljno istraživanje bioloških potencijala • prisutnost za zdravlje ljudi i okoliš potencijalno opasnih gospodarskih subjekata (TE Plomin i Rockwool) • nedovoljno efikasne javne institucije u provođenju zakona i uredbi • sporo donošenje ključnih dokumenata na razini regionalne i državne vlasti potrebnih za apliciranje projekata prema EU fondovima

4. INFRASTRUKTURA

4.1. VODOOPSKRBA I KANALIZACIJSKI SUSTAVI

Područje bivše općine Labin, koje je obuhvaćalo sadašnju općinu Kršan, opskrbljuje Vodovod Labin d.o.o. iz izvora Fonte Gaja, Kokoti, Plomin i Kožljak. Postojeći vodoopskrbni sustav je već danas iskorišten do maksimalnog kapaciteta pa, bez uključenja novih izvora u dolini Raše i dodatne izgradnje vodoopskrbne mreže, nije moguće dopremiti nove značajnije količine vode.

Dinamika izgradnje vodoopskrbnog sustava nije pratila razvoj i potrebe potrošača te današnji sustav predstavlja limitirajući faktor razvoja cijelog područja, posebno ako se uzme u obzir planirani razvoj turističke privrede na obalnom dijelu općine Kršan. Prema procjenama, ukupna potrebna količina vode za općinu iznosi 106,3 l/s, a za područje Plomina 50 l/s.

U krugu TE Plomin nalazi se lokalni izvor Bubić jama iz kojeg se voda crpi i prebacuje u vodospremu Sv. Matej. Ova vodosprema služi za opskrbu TE tehnološkom vodom. U sjevernom dijelu općine postoje izvori vode, no oni dosad nisu ozbiljnije istraživani te nisu niti kaptirani niti uključeni u vodoopskrbu.

U budućnosti se pitanje vodoopskrbe predviđa riješiti povezivanjem na već postojeći vodoopskrbni sustav Labina. Izvori u dolini rijeke Raše i izvor Bubić jama predviđeni su kao glavni dobavljači vode za područje općine Kršan kao i ostalih općina u okruženju.

Novi transportno opskrbeni cjevovodi s pripadajućim objektima planiraju se izgraditi na relaciji Kršan – Šušnjevića i to preko Čepića, te na području sjeverozapadnog dijela na relaciji Letaj – Krnelići – Brdo – Dražine. Planirani turistički kompleks u Plominskom zagorju trebao bi se nadovezati na postojeći vodovod u Plominu.

Većina naselja u općini Kršan nema izgrađen kanalizacijski sustav, već koriste septičke taložnice i upojne bunare s upuštanjem otpadnih voda u podzemlje. Naselje Plomin ima djelomično izgrađen razdjelni kanalizacijski sustav, koji se sastoji od kanalizacije sanitarno potrošnih voda (fekalna kanalizacija) i zasebnog sustava oborinske kanalizacije. Također, naselje Potpićan ima izveden lokalni sustav fekalne kanalizacije s uređajem za pročišćavanje. Prostornim uređenjem predviđeno je uređenje odvodnje otpadnih voda i izgradnja uređaja za pročišćavanje koji bi u dogledno vrijeme zamijenili septičke taložnice koje za posljednicu imaju zagađenje obalnog mora i podzemnih voda.

4.2. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA

Energetska infrastruktura općine Kršan obuhvaća sustav opskrbe električnom energijom i sustav plinoopskrbe. Svi potrošači napajaju se iz mreže Distributivnog područja Elektroistra Pula. Glavni izvor za napajanje električnom energijom je transformatorska stanica 110/35/10kV Raša, odnosno TS 35/10(20)kV Starca. Promatrana sa stajališta potrošača električne energije općina Kršan zauzima malo područje na kojem nema značajnijih potrošača. S druge strane, sa stajališta proizvođača električne energije zauzima vrlo važno mjesto na kojem se nalaze glavne točke napajanja cijelog Istarskog poluotoka, gdje se nalaze dvije termoelektrane i svi važni koridori dalekovoda. Na području općine Kršan izgrađene su ukupno 43 transformatorske stanice 10(20)/0,4kV s ukupno instaliranom snagom od približno 8100 kW.

S obzirom da se planira porast gospodarskih, stambenih i ostalih kapaciteta, sadašnji elektroenergetski kapaciteti morati će biti nadopunjeni novim. Prostornim planom predviđena je izgradnja 26 novih trafostanica s povećanim kapacitetom prijenosa (20kV) te stavljanje u uporabu trafostanice 110/35/10(20) Dubrova. Postepeno bi po područjima došlo do prelaska, najprije na 20 kV napon, a na kraju i na transformaciju 110/20 kV, čime sadašnje TS 35/10 (20) kV postaju TS 110/20 KV.

Osim opskrbe električnom energijom, općina Kršan ima sve preduvjete da se u skorije vrijeme priključi i na plinsku mrežu. Kroz područje općine prolazi magistralni plinovod Casal Borsetti – Pula – Rijeka – Karlovac te je izgrađena mjerno redukcijska stanica. Postojeći sustav opskrbe plinom odnosi se na dostavu ukapljenog naftnog plina u fiksne spremnike te dostavu istog u bocama čime se uglavnom zadovoljavaju potrebe domaćinstava.

4.3. PROMETNI INFRASTRUKTURNI SUSTAV

Prometni infrastrukturni sustav općine Kršan uključuje cestovni, željeznički, pomorski promet te telekomunikacijsku infrastrukturu.

Cestovna infrastruktura ima iznimno značenje i jedna je od osnovnih pretpostavki pospješivanja bržeg razvitka općine. Cestovna mreža općine Kršan dobro povezuje sva naselja. Područjem općine prolazi državna cesta D21, koja predstavlja dionicu Jadranske turističke ceste od Opatijske rivijere do Plomina, te u nastavku državne ceste D48 i D66 koje prolaze od Vozilića preko Potpićana prema Pazinu. Na državnu cestu D48 vezuje se državna cesta D500 koja vodi prema sjevernijim dijelovima općine, odnosno povezuje Vranju, Šušnjeviću i Kršan. Kroz općinu prolaze još dvije županijske ceste od kojih jedna vodi prema Plomin Luci, a druga spaja naselja na jugu općine sa Vozilićima. Povezanost ostalih naselja u

pojedini predjelima općine mrežom lokalnih cesta može se ocijeniti zadovoljavajućom.

S obzirom na planiran porast prometa kao posljedica usmjeravanja općine Kršan ka razvoju turističkih djelatnosti, biti će potrebno provesti određene zahvate na cestovnoj infrastrukturi. Tu se prvenstveno misli na rekonstrukciju državne ceste D500 i županijske ceste Ž5081 (Kršan – Nedeščina – Labin – Crni – Ravni) te izgradnju obilaznice naselja Kršan i Vozilići kojima bi se vrlo frekventan promet isključio iz samih naselja.

Turistički zanimljiva područja nisu adekvatno prometno povezana te je neophodno ista urediti i učiniti pristupačnima za posjetitelje. Prostornim planom uređenja predviđena je turistička staza koja bi se povezala sa državnom cestom D500 i lokalnim cestama, a ujedno bi služila kao atrakcija kojom bi prometovali turistički vlakovi, kočije, jahači te igrači golfa.

Općina Kršan nema izravnu željezničku vezu s ostatkom države, nego tek preko Republike Slovenije, što predstavlja jedan od problema kako na razini općine tako i Istarske županije u cjelini. Centralnim i istočnim dijelom obuhvata prolazi industrijski kolosijek Lupoglav – Štalije. Navedena pruga dužine 52,4 km nije u funkciji, no ipak zbog mogućeg rasta gospodarskih aktivnosti na ovom području valja napomenuti da je spomenuta pruga neelektrificirana i spada u rang brdskih pruga. Izgrađena za prijevoz ugljena, no također je osposobljena i za prijevoz drvene građe, budući u luci Štalije postoji veliko skladište drvene građe, kao i stočni terminal. U planu je da se pruga koristi i za prijevoz vapna i cementa zbog blizine vapnare i cementare. Ukoliko se pokaže ekonomski isplativim, planira se i uvođenje putničkog prometa te bi u tom slučaju bilo potrebno izvršiti kapitalni remont pruge na dionici Kršan – Most Raša, kao i veću obnovu kolosijeka Štalije.

U općini Kršan nalazi se trajektno pristanište Brestova te luka Plomin. Postojeće luke trebale bi biti revitalizirane u cilju stvaranja novih trgovačkih i turističkih putova.

U općini Kršan ne postoji zračna luka niti je u planu njezina izgradnja. U svrhu upotpunjavanja turističke ponude planira se samo uređenje zemljišta za sportsko letjelište kojeg bi koristili zmajevi, baloni i slične sportsko rekreacijske letjelice.

Telekomunikacijska infrastruktura trenutačno udovoljava potrebama stanovnika općine, iako se povećavaju zahtjevi za uvođenjem novih usluga i prijenosom sve većih količina informacija. Spomenuto iziskuje izgradnju telekomunikacijske mreže koja će integrirati sve usluge. Na prostoru općine Kršan postoje pet područnih telekomunikacijskih centrala i to u Vozilićima, Potpićnu, Kožljaku, Načinovićima i Šušnjevići. Sve područne centrale vezane su na višu razinu putem svjetlovodnih kablova. Obzirom na digitalizaciju i decentralizaciju telekomunikacijske mreže te razvoj pojedinih područja biti će potrebno izgraditi nove područne centrale u naseljima Čepić, Plomin, Plomin Luka i Kršan, a postojeće centrale zamijeniti novima.

4.4. ZBRINJAVANJE OTPADA

Komunalni i tehnološki otpad koji nastaje na području općine Kršan zbrinjava komunalno poduzeće „1. Maj“ Labin, u kojem Općina Kršan ima vlasnički udio. U organizirani odvoz komunalnog otpada uključeno je 35 naselja na kojima se prikupi približno 1.600 tona otpada godišnje. Neopasni tehnološki otpad također zbrinjava poduzeće „1. Maj“ u skladu s ugovornim odnosom s proizvođačem istog. Ostali neopasan i opasan otpad zbrinjava se putem ovlaštenih tvrtki.

Komunalni i neopasni otpad odlaže se na odlagalište Cere koje se nalazi na području općine Sveta Nedelja i spada u treću B zonu sanitarne zaštite izvorišta Fonte Gaj i Kokoti. U novije vrijeme provode se značajni napor da se na području Labinštine pronađe odgovarajući način zbrinjavanja otpadnih tvari, budući je postojeće odlagalište postalo neodgovarajuće. Na njemu je do sada odloženo oko 125.000 m³ komunalnog otpada s prosječnom dubinom naslaga 5 do 20 m. Postojeća raspoloživa površina odlagališta iznosi 31.060 m², a nakon sanacije proširit će se za dodatnih 12.000 m². Za sanaciju i rekonstrukciju odlagališta komunalnog otpada Cere odabrana je tehnologija mehaničke obrade otpada kojom je predviđeno smanjenje volumena otpada za minimalno 35%.

Značajno opterećenje predstavlja deponij šljake i pepela u krugu TE Plomin koju je potrebno u potpunosti sanirati u cilju zaštite voda i mora.

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

Stranica 16 - Broj 14

13. prosinca 2013.

SWOT ANALIZA INFRASTRUKTURE OPĆINE KRŠAN

SWOT analiza sagledava unutarnje snage i slabosti te vanjske prilike i prijetnje u kontekstu infrastrukturnih snaga, slabosti, prilika i prijetnji Općine Kršan

<p>Strengths (SNAGE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • neposredna blizina ključne cestovne prometnice Istarski Y koji će u bližoj budućnosti biti u punom profilu autoceste • dvije morske luke (Rijeka i Pula) • udaljenost do zračne luke Pula kapaciteta 1.000.000 putnika godišnje je tek 50-ak km • udaljenost od zračne luke Rijeka je također 50-ak km • zadovoljavajuće stanje javne komunalne infrastrukture	<p>Weaknesses (SLABOSTI)</p> <ul style="list-style-type: none"> • loša prometna povezanost između naselja Općine Kršan • nedovršena vodoopskrba • nedovršen sustav otpadnih voda • nepostojanje sustava navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta (Čepić polje) • nepotpuna dokumentacija za razvoj infrastrukturnih projekata
<p>Opportunities (PRILIKE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • korištenje poticajnih i/ili bespovratnih sredstava RH i EU fondova za rješavanje ključnih prometnih, komunalnih i ostalih infrastrukturnih problema • korištenje navedenih izvora i modela financiranja za implementaciju sustava za korištenje obnovljivih izvora energije • korištenje kombiniranog modela EU fondovi + JPP kod potrebnih investicija u Gospodarsku zonu Općine Kršan • plinifikacija Općine Kršan	<p>Threats (PRIJETNJE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • loša fiskalna pozicija opće države zbog koje se ne mogu očekivati dotacije za izradu projektne dokumentacije u svrhu realizacije ključnih lokalnih infrastrukturnih projekata • nedovoljno jak institucionalni kapacitet nadležnih javnih institucija kroz prizmu pomoći pripreme i provedbe infrastrukturnih projekata od regionalnog i lokalnog značaja • održavanje državnih i županijskih cesta nije u skladu sa prometnim opterećenjem istih

U budućnosti se nameće potreba uspostave i modernizacije sustava gospodarenja otpadom na razini županije te ostalih jedinica lokalne samouprave, gdje bi se izdvajali korisni dijelovi otpada te koristili kao vrijedna sirovina i obnovljivi izvor energije.

5. GOSPODARSTVO

Dostignuti stupanj gospodarskog razvoja prvenstveno je rezultat niza materijalnih i društvenih čimbenika, ali i povijesnih događaja koji su obilježili prostor općine. Opći gospodarski razvoj općine Kršan determiniran je u prvom redu raspoloživim prirodnim resursima eksploatacijom kojih je došlo do razvoja lučkih i industrijskih kapaciteta. U skladu s tim, na području općine razvila se proizvodnja električne energije i to ponajprije zahvaljujući bogatom nalazištu ugljena na području Raše. Proizvodnja električne energije danas predstavlja jednu od najznačajnijih djelatnosti na području općine koja uz gospodarski ima širi društveni značaj. Uz industrijsku proizvodnju u relativno velikim gospodarskim subjektima, temelj gospodarskog razvoja općine Kršan čini lučka djelatnost, čiji se značaj planira proširiti, te poljoprivredu.

U narednom razdoblju daljnji razvoj općine trebao bi se temeljiti na valorizaciji neiskorištenih prirodnih resursa usmjerenoj ka razvoju poljoprivrede, turizma i malog i srednjeg poduzetništva. Pritom je iznimno važno voditi računa o poštivanju načela uravnoteženog i održivog razvoja koji bi trebao rezultirati poboljšanjem blagostanja stanovnika općine, kako u gospodarskom smislu tako i u pogledu osiguranja uvjeta za očuvanje njihovog zdravlja koje je izloženo potencijalnoj opasnosti uslijed izgradnje industrija temeljenih na nečistim tehnologijama.

Upravljanje gospodarskim aktivnostima obuhvaća ne samo optimalnu gospodarsku, tehnološku i ekološki prihvatljivu valorizaciju prirodnih resursa, već i odgovarajuće vrednovanje kulturne baštine i demografskih resursa pri čemu upravo žitelji sa svojim kompetencijama, znanjima i kulturom djelovanja predstavljaju pretpostavku realizacije usvojenih razvojnih ciljeva.

Analizom strukture poduzetnika na području općine Kršan uočeno je da najveći dio poduzetnika, odnosno njih 66, spada u skupinu malih trgovačkih društava koji zapošljavaju nešto više od polovice ukupno zaposlenih u analiziranim pravnim osobama.

Uvidom u strukturu rezultata poslovanja može se zaključiti da značajan dio rezultata poslovanja ostvaruje veliki poduzetnik 83% ukupne dobiti svih analiziranih poduzetnika. S druge strane, na ukupni gubitak poduzetnika značajan utjecaj ima negativno poslovanje srednje velikog poduzetnika koji je ostvario 91%, ukupnog gubitka

a koji zapošljava 137 djelatnika. Sve navedeno upućuje na veliku ovisnost gospodarstva općine o nekolicini gospodarskih subjekata čije poslovanje značajno utječe na izvor dohotka velikog broja žitelja.

Također su analizirani poslovni rezultati poduzetnika po djelatnostima. Sekundarne djelatnosti zauzimaju središnju ulogu u gospodarstvu općine Kršan. Više od 90% ukupnih prihoda i rashoda otpada na poduzetnike koje se bave jednom od grana sekundarnih djelatnosti. Sukladno tomu, 90% dobiti otpada na sekundarne djelatnosti, dok ostatak dobiti ostvaruju poduzetnici iz tercijarnih djelatnosti. Iz priloženog je vidljivo da sekundarne djelatnosti ostvaruju 98% ukupnog gubitka. Promatrajući sveukupnu sliku gospodarstva općine, razvidno je da su tercijarne djelatnosti najefikasnije u poslovanju, odnosno ostvaruju najveću dodanu vrijednost. Primarne djelatnosti imaju zanemariv učinak na gospodarstvo općine iako bi s obzirom na prirodne resurse trebale zauzimati daleko veći udio u ukupnim prihodima. S obzirom na veliki dio neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta, očito je da se razvoj poljoprivrede nameće kao jedan od bitnih strateških ciljeva.

Od ukupno 69 analiziranih poduzetnika, najveći dio obavlja poslove iz domene tercijarnih djelatnosti u kojima dominira trgovina na veliko i malo. Sekundarnim djelatnostima se bavi ukupno 19 poduzetnika i to pretežito prerađivačkom djelatnošću te manjoj mjeri građevinarstvom. Primarnom se djelatnošću bave četiri poduzetnika i to prvenstveno stočarstvom te lovstvom. Struktura zaposlenih ukazuje da je najveći broj zaposlenih prisutan u sekundarnim djelatnostima, pri čemu je posebice izražen značaj nekolicine velikih i srednje velikih gospodarskih subjekata. U tercijarnim djelatnostima radi 144 zaposlenika i to najviše u trgovini te poslovima povezanim sa savjetovanjem i upravljanjem. U primarnim djelatnostima zaposleno je osam osoba i to većinom u djelatnosti stočarstva.

Izražena usmjerenost gospodarstva općine Kršan na sekundarne djelatnosti predstavlja pozitivan odmak od postojeće strukture gospodarstva na razini zemlje. Sekundarne djelatnosti okosnica su gospodarskog razvoja svake regije na koje se nadovezuju niz uslužnih djelatnosti osiguravajući stabilnost gospodarskih aktivnosti u dinamičnom ekonomskom okruženju. Najvažniju ulogu u gospodarstvu općine imaju društvo TE Plomin d.o.o., Histria Tube d.d. i Big Toys d.d. iz domene sekundarnih djelatnosti, koji zapošljavaju više od polovice ukupno zaposlenih u pravnim osobama sa sjedištem na području općine.

Prema podacima Središnjeg obrtnog registra, na području općine Kršan djeluje 112 obrtnika. U strukturi obrta najveći udio zauzimaju uslužni obrti, nakon kojih slijede proizvođački i građevinski obrti.

Od ostalih, za gospodarstvo relevantnih pokazatelja, značajno je spomenuti da na području općine Kršan, postoji 346 poljoprivrednih kućanstava. Prema definiciji poljoprivredna kućanstva predstavljaju obiteljsku ili drugu zajednicu osoba koje zajedno stanuju i troše svoje prihode za podmirivanje osnovnih životnih potreba te samačko kućanstvo, a koje se bavi poljoprivrednom proizvodnjom, odnosno ima poljoprivredni posjed i ima jedinstveno upravljanje, zajednički se koristi sredstvima za proizvodnju i radom članova kućanstva bez obzira na činjenicu proizvodi li samo za vlastite potrebe ili i za prodaju.

5.1.PRIMARNE DJELATNOSTI

Skupinu primarnih djelatnosti čine poljoprivreda, lov i šumarstvo, ribarstvo te marikultura. Važnost i struktura primarnih djelatnosti u prvom je redu posljedica raspoloživih prirodnih resursa te načina valorizacije istih u gospodarske svrhe. Navedene djelatnosti izuzetno su malo zastupljene uzimajući u obzir raspoložive prirodne resurse analiziranog područja. Sve zajedno na području Općine Kršan registrirano je 5 poslovnih subjekata koji zapošljavaju 17 djelatnika. Na području općine ukupna raspoloživa površina zemljišta iznosi 1.054,47 ha od čega je 502,10 ha iskorišteno u poljoprivredne svrhe, dok je 248,10 ha poljoprivrednog zemljišta neobrađeno. Davanje u dugogodišnji zakup poljoprivrednog zemljišta osigurava bitne pretpostavke za razvoj poljoprivredne djelatnosti, a time i očuvanje ruralnih sredina i tradicije te je stoga općina Kršan donijela program gospodarenja državnim zemljištem 2002. godine koji je revidiran, a 2003. godine donesena je Strategija razvoja poljoprivrede.

Ukupna površina 1.441 čestice poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu i suvlasništvu države iznosi 1.858 ha od čega najveći dio otpada na oranice (1.244 ha), zatim na pašnjake (486 ha), livade (126 ha) te vinograde i voćnjake (2 ha). Navedeno zemljište predstavlja najveću takvu cjelinu na sjevernom dijelu Jadrana i samim time među najvažnijim je razvojnim resursima općine.

Programom gospodarenja državnim zemljištem predviđen je sljedeći način njegove valorizacije:

- Prodaja zemljišta – 236 ha;
- Davanje u zakup (na najviše 50 godina – pašnjaci na obroncima Čičarije, odnosno 20 godina ostalo) – 1.622 ha;

Površine određene za prodaju prodavat će se obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i to najviše 50 ha za ratarsku i stočarsku proizvodnju te 20 ha za vinogradarsku i voćarsku proizvodnju. Na taj bi se način privatizirao veliki broj malih čestica, kao i onih izvan većih zemljišnih kompleksa, dok bi se preostalo zemljište stavilo u funkciju poljoprivredne proizvodnje.

Klimatske i pedološke značajke na području općine Kršan pogodne su za uzgoj tradicionalnih ratarskih kultura, uzgoj vinove loze i voća. Na području općine nalazi se i Čepičko polje sa najvećim udjelom obradive zemlje u Istarskoj županiji. Iako je tlo prve kategorije ono zahtijeva određene agrotehničke mjere pri pripremi i obradi tla kao i korištenje odgovarajuće mehanizacije da bi zemljište postalo visoke uzgojne vrijednosti. U svrhu razvoja poljoprivredne proizvodnje 2003. godine osnovana je i poljoprivredna zadruga „Čepić Polje“ u koju su udruženi poljoprivrednici sa područja općine Kršan. Zadruga broji 21 poljoprivrednika te zapošljava jednog djelatnika.

Provedenom analizom podataka Općine Kršan (zaključno sa 05.11.2013. godine) o trenutno zakupljenoj površini poljoprivrednog zemljišta općine proizlaze sljedeći rezultati:

- 2014. godine ističe ugovor o najmu poljoprivrednog zemljišta ukupne površine 442.2553 ha za 24 korisnika,
- 2017. godine ističe ugovor o najmu poljoprivrednog zemljišta ukupne površine 356,5659 ha za 13 korisnika.

Budući da na području općine Kršan već postoji poljoprivredna gospodarstava koja se bave uzgojem stoke i proizvodnjom mlijeka, ova djelatnost može biti alternativa razvoju drugog poljodjelstva, gdje ogranična poljodjelska proizvodnja može biti u funkciji daljnjeg razvoja stočarstva koje već ima potrebne preduvjete. Naime, na području općine već postoji objekt kapaciteta 600 muznih krava i objekt za proizvodnju dehidrirane lucerne te po proizvodnji mlijeka općina danas zauzima vodeće mjesto u županiji.

Usitnjenost posjeda nameće se kao najistaknutiji problem povezan s racionalnom organizacijom poljoprivredne proizvodnje. Usporedno s veličinom i rascjepkanošću posjeda, problemi koji obilježavaju poljoprivredu odnose se i na nizak stupanj educiranosti poljoprivrednika, nepovoljnu starosnu strukturu te lošu proizvodnu i tržišnu infrastrukturu.

Obzirom da na području općine postoji niz obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava od kojih se samo mali dio njih specijalizirao, racionalnim korištenjem zemljišta u državnom vlasništvu, poglavito Čepičkog polja i Gori-njega luga, stvorili bi se preduvjete za razvoj većeg broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava specijaliziranih u povrtlarskoj, stočarskoj i sjemenarskoj proizvodnji koji bi potaknuo i izgradnju prikladne infrastrukture te u konačnici pokrenuo razvojni ciklus u djelatnosti poljoprivrede. U tu svrhu osnovana je i poljoprivredna zadruga „Čepić polje“ čiji su osnivači poljoprivrednici općine Kršan čiji se program rada temelji na Strategiji razvoja poljoprivrede općine Kršan čiji je cilj stavljanje u funkciju Čepić polja s Dolinjem lugom koji čini najveći jedinstveni kompleks poljoprivrednog zemljišta u Istarskoj županiji.

5.2. SEKUNDARNE DJELATNOSTI

Sekundarne djelatnosti predstavljaju djelatnosti pretežito prerađivačkog karaktera, te djelatnosti građevinarstva. Gospodarska osobitost općine Kršan jest upravo u snazi i važnosti koje sekundarne djelatnosti imaju za područje i njezine stanovnike. Tu djelatnost obavlja ukupno 23 poduzetnika koji zapošljavaju 288 djelatnika ili 65% ukupno zaposlenih. Obzirom na istaknutu ulogu obrtništva, može se pretpostaviti da je u proizvodnim zanatima i građevinskim obrtima koji spadaju u skupinu sekundarnih djelatnosti zaposlen još veći broj djelatnika.

Istaknutu ulogu u razvoju sekundarnih djelatnosti ima TE Plomin d.o.o. koja je obilježila područje općine Kršan ne samo u gospodarskom već i ekološkom smislu. Poslovanje i razvoj poduzeća ima vrlo značajan utjecaj na gospodarske i ukupne razvojne tijekove u općini. U novije vrijeme značajnu ulogu pri zapošljavanju stanovnika općine ima i tvornica kamene vune Rockwool Adriatic d.o.o. koja se nalazi u općini Pićan, uz već postojeće Histria Tube d.d., koji se bavi proizvodnjom cijevi od čelika te Big Toys d.d., tvornicu uredskog namještaja od cijevi i limova u Potpićnu.

Održanju postojeće razine te razvoju sekundarnih djelatnosti svakako doprinosi prostorno uređenje područja općine Kršan u kojem je predviđena gospodarska namjena određenih površina u Kršan. Među gospodarskim imperativima općine Kršan svakako bi trebalo biti jačanje sekundarnih djelatnosti pri čemu poseban naglasak treba biti stavljen na razvoj ekološki prihvatljivih industrija utemeljenih na čistim tehnologijama kako bi se očuvalo postojeće stanje okoliša.

5.3. TERCIJARNE DJELATNOSTI

Tercijarne djelatnosti obuhvaćaju niz uslužnih djelatnosti profitnog karaktera poput ugostiteljstva i turizma, trgovine, uslužnih obrta, financijskog posredovanja i sl., te neprofitnog karaktera u koje spadaju djelatnosti koje se ne obavljaju s ciljem ostvarenja dobiti, već poradi ostvarenja ciljeva od posebnog javnog i društvenog značenja poput obrazovanja, odgoja, zdravstva, usluga tijela državne vlasti i sl. Na području općine tercijarnim djelatnostima bavi se 49 poduzetnika te 60 obrtnika. Tercijarne djelatnosti zapošljavaju 146 osoba ili 33% ukupno zaposlenih osoba, od čega najviše zauzima trgovina koja zapošljava 92 osobe ili 64% ukupno zaposlenih u tercijarnim djelatnostima. Važnost trgovine očituje se i kod poslovnih rezultata u kojima ista sudjeluje sa 87% prihoda i rashoda u tercijarnim djelatnostima te ostvaruje 81% dobiti.

Općina Kršan nema značajnije razvijen turizam iako bi po svojim prirodnim resursima i ljepotama, krajoliku i prometnoj povezanosti i ljudskim resursima ovo područje moglo biti veoma zanimljivo za razvoj različitih oblika turizma. Turistički smještajni kapaciteti na području općine Kršan obuhvaćaju 87 pružatelja ugostiteljskih usluga u domaćinstvu te 6 obrta i trgovačkih društva zajedno, koje obuhvaćaju smještaj u sobama, apartmanima, ruralnim kućama za odmor ukupnih kapaciteta 481 osnovnih i 75 pomoćna ležaja. Smještajne kapacitete upotpunjuje jedan hotel sa 20 osnovnih i 3 pomoćna kreveta. Prostornim planom uređenja pridana je velika važnost razvoju ugostiteljsko turističkih kompleksa i sadržaja počevši od izgradnje smještajnih kapaciteta apartmanskog tipa i ekskluzivnih vila u uvali Brestova i zoni Fratrija pa do luke nautičkog turizma koja bi se također gradila u Plominskoj uvali.

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

Stranica 20 - Broj 14

13. prosinca 2013.

SWOT ANALIZA GOSPODARSTVA OPĆINE KRŠAN

SWOT analiza sagledava unutarnje snage i slabosti te vanjske prilike i prijetnje gospodarstva Općine Kršan

<p>Strengths (SNAGE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • sve razvijenije malo i srednje poduzetništvo (MSP) • prisutnost velikih gospodarskih subjekata (TE Plomin, Rockwool, Holcim, ITV) • rastuća specijalizacija u poljoprivrednim djelatnostima • sve bogatija turistička ponuda • postojanje Gospodarske zone • potencijalno veliki prostor koji se može staviti u ekonomsku funkciju • politička vlast aktivno sudjeluje u poticanju obrazovanja i edukacije stanovništva što se vidi kroz broj i visinu stipendija	<p>Weaknesses (SLABOSTI)</p> <ul style="list-style-type: none"> • visok udio radno intenzivnih djelatnosti • visok udio zastarjelih i niskoakumulativnih djelatnosti • značajni gospodarski subjekti predstavljaju potencijalnu prijetnju i opasnost za razvoj eko i zdravstvenog turizma • turizam je izrazito sezonalnog karaktera • nedovoljno korištenje novih tehnologija u poljoprivredi • usitnjeni poljoprivredni posjedi • slaba povezanost poljoprivrednih proizvođača što otežava pristup tržištu
<p>Opportunities (PRILIKE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ulaskom u EU otvoreno tržište od 500 mil. stanovnika • korištenje poticajnih i /ili bespovratnih sredstava RH i EU fondova u financiranju MSP-a • povezivanje malog i srednjeg poduzetništva (MSP-a) u mini klastere za zajednički nastup na tržištu • povezivanje različitih djelatnosti u svrhu obogaćenja turističke ponude i posljedično k tome produženja turističke sezone • korištenje modela financiranja prekogranične suradnje zbog blizine granice sa Slovenijom • okrupnjavanje zemljišta u svrhu podizanja konkurentnosti • privlačenje "greenfield investicija" MSP-a smanjenjem parafiskalnih nameta Općine Kršan i povoljne prodaje i/ili najma zemljišta koje nije u funkciji • korištenje novih tehnologija u promociji specifičnosti i mogućnosti korištenja poticaja za potencijalne investitore	<p>Threats (PRIJETNJE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarska recesija koja u RH traje već 5 godina • permanentno povećanje deficita i javnog duga opće države • ulaskom u EU povećan rizik od konkurencije • ograničenja u proizvodnji i izvozu koja su prihvaćena ulaskom u EU • rapidan razvoj i implementacija novih tehnologija i spoznaja koje zbog slabih institucionalnih kapaciteta nismo u mogućnosti pratiti na nijednoj razini vlasti • visoka percepcija korupcije u RH što utječe na dolazak investitora • česte izmjene zakona i procedura koje stvaraju nepovjerenje na svim tržištima • loše upravljanje nadležnih institucija državnom imovinom koje bi općine i gradovi rado valorizirali • opasnost od ukidanja TZ Kršan koja svojim djelovanjem doprinosi razvoju turizma Kršana

6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Jedinice lokalne samouprave glavni su koordinatori i nositelji aktivnosti svekolikog razvoja pojedinog okruženja. Iako je njihova uloga u gospodarskom razvoju nepobitna, najistaknutije mjesto jedinice lokalne samouprave imaju upravo u osiguranju aktivnosti od društvenog značaja kojima se neposredno zadovoljavaju potrebe građana, a u koje spadaju briga o djeci, socijalna skrb, primarna zdravstvena zaštita, odgoj i obrazovanje, kultura te tjelesna kultura i sport.

Općina Kršan dio je šireg područja poznatog pod nazivom Labinština te je stoga njezin svekoliki razvoj bio pod utjecajem grada Labina kao središta istočne Istre u kojem su bile locirane sve značajnije funkcije. Osamostaljenjem općine Kršan u istoj započinje izdvajanje odgovarajućih društvenih i javnih funkcija te se do danas na njezinom području uspio organizirati i zadržati zadovoljavajući broj različitih društvenih djelatnosti primjerenih veličini same općine.

Za potrebe osnovne analize u nastavku su društvene djelatnosti razrađene po slijedećim segmentima:

1. Predškolski odgoj i obrazovanje;
2. Kultura i sport;
3. Zdravstvo i socijalna skrb;
4. Ostale društvene djelatnosti i javni sadržaji.

6.1. PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Predškolski odgoj i obrazovanje utvrđeni su kao djelatnosti od posebnog državnog interesa te je shodno tome organizacija i financiranje istih prepuštena jedinicama lokalne samouprave i nadležnom ministarstvu. Na području općine djeluje dječji vrtić „Pjerina Vrbanac“ Labin sa područnim odjeljenjem organiziranim u naselju Potpićan.

Osnovnoškolsko obrazovanje organizirano je u slijedećim naseljima:

- Osnovna škola Ivan Goran Kovačić (od 1. do 8. razreda) u Čepiću;
- Osnovna škola Vladimir Nazor (od 1. do 8. razreda) u Potpićnu;
- Područna škola Ivan Goran Kovačić (od 1. do 4. razreda) u Kršanu;
- Područna škola Ivan Goran Kovačić (od 1. do 4. razreda) u Šušnjevicima;
- Područna škola Ivo Lola Ribar (od 1. do 4. razreda) u Vozilićima

Na području općine nema srednje škole te učenici, zbog blizine i organizacije prijevoza, najčešće pohađaju škole u obližnjim gradovima (Labinu, Pazinu, Puli, Opatiji i Rijeci).

U Potpićnu također djeluje podružnica Osnovne glazbene škole Matke Brajše Rašana iz Labina.

Visokoškolsko obrazovanje organizirano je u Puli gdje djeluje Sveučilište „Jurja Dobrile“ u Puli sa slijedećim odjelima:

- Fakultet za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“ pri kojem su studijski smjerovi:
  - Ekonomija
  - Financijski management
  - Marketinško upravljanje
  - Management i poduzetništvo
  - Turizam
  - Poslovna informatika
- Odjel za humanističke znanosti pri kojem su:
  - Odsjek za kroatistiku
  - Odsjek za povijest
  - Odsjek za romansku i klasičnu filologiju
  - Odsjek za talijanistiku
- Odjel za glazbu;
- Odjel za studij na talijanskom jeziku; te
- Odjel za obrazovanje učitelja i odgajatelja.

Osim Sveučilišta, u Puli samostalno djeluje i Visoka tehnička škola.

Visokoškolsko obrazovanje organizirano je također u Pazinu i to putem odsjeka poslovnog odjela Veleučilišta u Rijeci, u okviru kojeg se organizira stručni studij Poduzetništvo, te Visoke škole za sigurnost u radu sa sjedištem u Zagrebu, koja u Pazinu izvodi Studij zaštite na radu. Premda je Kršan u Istarskoj županiji zbog blizine Grada Rijeke mnogi studenti sa područja općine studiraju na Sveučilištu u Rijeci.

Zbog sve većih potreba za odgovarajuće obrazovanom radnom snagom koja će biti glavni nositelj razvoja, općina Kršan pristupila je stipendiranju učenika srednjih škola i studenata područja općine te je u tom smislu donesen Pravilnik o dodjeljivanju stipendija učenicima i studentima. Trenutno se u programu stipendija Općine Kršan nalazi 84 korisnika.

6.2. KULTURA/KULTURNA BAŠTINA

Cjelokupno područje općine Kršan predstavlja prostor značajne vrijednosti i osjetljivosti u kojem postoje značajna kulturna dobra i dijelovi prirode koje predstavljaju određenu ambijentalnu vrijednost. Područje općine obiluje građevinama u naseljima i izvan njih, arheološkim nalazima i sakralnim spomenicima. Najznačajnije su stare urbane aglomeracije spomeničkog karaktera Plomin i Kršan-Brankovići, kašteli u Kožljaku i Kršanu, Mnoštvo kulturnih dobara na području općine nije sustavno zaštićeno i uopće ili prikladno obnovljeno. Značajan dio tradicijskoga graditeljskog nasljeđa više nema spomeničkih obilježja, a pojedina naselja su odumrla zbog nepovoljne starosne strukture i prilagodbe suvremenom načinu života. Stoga se u budućnosti, u okviru materijalnih mogućnosti Općine, očekuje odgovarajuća zaštita, obnova i valorizacija očuvanih kulturnih dobara.

Popisom kulturnih znamenitosti evidentirano je 30 kulturnih dobara svrstanih u nekoliko skupina. Dvoje njih spada u urbanističke cjeline, 12 kulturnih dobara svrstano je u ruralne cjeline, dvoje spada u etno zone, dva čine arheološku zonu i nalazišta, dok ostalo predstavlja sakralnu baštinu. Na prostoru Općine Kršan djeluje KUD Ivan Fonović Zlatela.

6.3.SPORT

Na području općine postoji nekoliko sportskih klubova u okviru kojih se realiziraju različite sportske aktivne među kojima dominira nogomet. Sportske aktivnosti realiziraju se putem nogometnih klubova Potpićan - Učka 72, Plomin, zatim malonogometnih klubova Potpićan '98, Flanona, Vozilići i Kršan. Na području općine postoje još boćarski klubovi Učka, Kršan, Potpićan, Šušnjeвица i

Stepčići, streljačko društvo Učka Šušnjeвица, sportsko ribolovno društvo Plomin te udruga konopaša.

6.4.ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Sustavom zdravstvene zaštite obuhvaćen je niz mjera koje za cilj imaju zaštitu, unapređenje i vraćanje zdravlja stanovnicima određenog prostora. Organizirana primarna zdravstvena zaštita, kao ambulanta opće medicine i stomatološka ordinacija, na području općine postoje jedino u naselju Potpićan, ali uslijed slabe povezanosti dijelova općine s ovim naseljem, dio je ljudi primoran na traženje zdravstvene zaštite u drugim središtima izvan općine.

Jedinice lokalne samouprave dužne su brinuti o socijalno najugroženijim slojevima stanovništva. Promjene u društveno ekonomskom okruženju dovele su do povećanih razlika u socioekonomskom statusu građana, osiromašivanja određenih društvenih kategorija i smanjenja sustava organizirane društvene brige za djecu i mladež što je istaknulo potrebu za uspostavom odgovarajućeg sustava socijalne skrbi.

Sustavom socijalne skrbi osigurava se i ostvaruje pomoć za zadovoljenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih osoba te nemoćnih i drugih osoba kojima je ta pomoć potrebna, a nisu u mogućnosti ostvariti dostatna sredstva svojim radom ili prihodom od imovine i drugih izvora. Općina Kršan donijela je Odluku o socijalnoj skrbi kojom su utvrđeni korisnici skrbi, uvjeti, kriteriji, način i postupak za ostvarivanje prava kao i sama prava iz socijalne skrbi. Odlukom o socijalnoj pomoći utvrđena su sljedeća prava:

1. pravo na pomoć za podmirenje troškova stanovanja,
2. pravo na pomoć za podmirenje troškova komunalnih usluga (odvoz kućnog smeća i usluga korištenja vode i komunalne naknade),
3. pravo na pomoć u plaćanju utroška električne energije,

4. pravo učenika osnovnih škola na besplatnu materiju,
5. pravo na besplatni prijevoz učenika srednjih škola,
6. pravo na besplatni boravak djece u jaslicama i vrtićima,
7. pravo na besplatnu prehranu dojenčadi,
8. pravo na jednokratnu novčanu naknadu povodom rođenja djeteta i
9. pravo na mjesečnu novčanu pomoć jednočlanom odnosno višečlanom domaćinstvu koji ispunjavaju određene kriterije navedenim u Odluci o socijalnoj skrbi.

Odlukom se utvrđuje i mogućnost za pružanje financijske pomoći kao i za sufinanciranje programa:

1. zaštite starijih osoba,
2. zaštite invalidnih osoba i bolesnika,
3. za redovitu djelatnost organizacija, udruga i klubova hendikepiranih, invalidnih i liječenih osoba,
4. humanitarnih udruga,
5. udruga stradalnika Domovinskog rata,
6. osiguranja učenika osnovnih škola s prebivalištem na području Općine Kršan.

Općina Kršan sudjeluje u sufinanciranju aktivnosti udruga:

- Dodir nade - skrbi o starim i nemoćnim osobama na području općine,
- Župni caritati Plomin, Kršan, Čepić, Šušnjeвица i Kožljak – pomažu potrebite obitelji i pojedince.

6.5.OSTALE DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Osim javnih službi, na području općine postoje i različite udruge nastale kao rezultat udruživanja ljudi radi ostvarivanja zajedničkih interesa i ciljeva. Na području općine registrirane su sljedeće udruge:

- Dobrovoljno vatrogasno društvo Kršan – DVD Kršan;
- Udruga Plomin Stari grad;
- Udruga tartufara;
- Likovna radionica Točka;
- Lovačko društvo Zec (lovstvom se bavi također i trgovačko društvo Plominska gora d.o.o.);
- Udruga mladih Šušnjeвица, i
- Udruga mladih Čepić.
- Bošnjačko kulturno-umjetničko društvo „Kršanski ljljani“
- –

Od ostalih javnih sadržaja i objekata koji služe za zadovoljenje potreba stanovništva valja istaknuti postojanje ambulante, ljekarne, pošta, poslovnica banke te nekoliko trgovina.

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

13. prosinac 2013.

Stranica 23 - Broj 14

SWOT ANALIZA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI OPĆINE KRŠAN

SWOT analiza sagledava unutarnje snage i slabosti te vanjske prilike i prijetnje društvenih djelatnosti na području Općine Kršan

<p>Strengths (SNAGE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 osnovne škole na području Općine Kršan (Čepić, Potpićan) i područna škola Vozilići (1.-4. razr.) • neposredna blizina srednje škole u Labinu • postojanje zadovoljavajuće primarne zdravstvene zaštite • prisutnost sportskih društava i udruga • socijalna skrb za potrebite • brojne kulturne i turističke manifestacije u organizaciji TZ Kršan i KUD "I. f. Zlatela" • bogata kulturna baština	<p>Weaknesses (SLABOSTI)</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatan kapacitet dječijeg vrtića i predškolskog obrazovanja • nepostojanje kvalitetnog programa zaštite materijalne i nematerijalne kulturno povijesne baštine • nedovoljan broj kadrova za zdravstvenu i socijalnu zaštitu • slaba ponuda društvenih sadržaja; posebno za mlade • nedovoljan broj sportskih objekata (igrališta i dvorane)
<p>Opportunities (PRILIKE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • korištenje poticajnih sredstava institucija RH i EU fondova (poseban naglasak na ESF) za financiranje projekata u kulturi, sportu, zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj skrbi, edukaciji i sl. • nova strategija obrazovanja MZOS-a 2013. • nova strategija razvoja turizma RH 2014 – 2020 • podizanje razine informatizacije stanovništva • zaštita i valorizacija materijalne i nematerijalne kulturno povijesne baštine	<p>Threats (PRIJETNJE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatni izvori financiranja projekata u kulturi, sportu i obrazovanju • odnos nadležnih institucija koje se nadležne za zaštitu i očuvanje kulturno povijesne baštine prema lokalnoj vlasti i gospodarstvu • spora priprema, izrada i donošenje važnih strateških dokumenata nadležnih institucija RH ali i regionalne vlasti • loša i neprimjerena zakonska rješenja koja su vezana za revitalizaciju kulturne baštine • negativne eksternalije razvoja turizma i globalizacije koje se očituju kroz gubitak identiteta i tradicije

7.FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA

7.1.PRORAČUN OPĆINE

Jedinice lokalne samouprave stječu prihode iz vlastitih izvora, zajedničkih poreza i dotacija idržavnog i županijskog proračuna, a sve sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave te kasnijim izmjenama i dopunama istog zakona (NN 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08).

Sustav prihoda Općina obuhvaća vlastite prihode (izvo-re) Općine, kao i zajedničke prihode od kojih dio pripada općinama.

Vlastiti izvori općine i grada jesu:

1. prihodi od vlastite imovine, u smislu članka 68. stavka 3. točke 1., 2., 3. i 4. Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi,
2. općinski odnosno gradski porezi u skladu s ovim Zakonom,
3. novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje sami propišu,
4. upravne pristojbe u skladu s posebnim zakonom,
5. boravišne pristojbe, u skladu s posebnim zakonom,
6. komunalne naknade doprinosi i druge naknade utvrđene posebnim zakonom,
7. naknade za uporabu javnih općinskih ili gradskih površina,
8. drugi prihodi utvrđenim posebnim zakonom.

Općine ili gradovi mogu uvesti ove poreze:

1. prirez porezu na dohodak,
2. porez na potrošnju,
3. porez na kuće za odmor,
4. porez na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište,
5. porez na nekorištene poduzetničke nekretnine,
6. porez na tvrtku ili naziv,
7. porez na korištenje javnih površina.

Zajednički prihodi su porez na dohodak i porez na promet nekretnina. Prihod od poreza na dohodak dijeli se između države, općine, grada i županije. Zajednički prihodi, države, općine i grada su i prihodi od ugovorenih godišnjih naknada za koncesije, prema Zakonu o koncesijama (»Narodne novine«, br. 89/92.), i to:

1. za crpljenje mineralnih i termalnih voda,
2. za zahvaćanje voda za javnu vodoopskrbu.

7.2.ANALIZA PRORAČUNA OPĆINE KRŠAN

U Republici Hrvatskoj sustav javnog financiranja čine tri segmenta: državni proračun, proračuni izvanproračunskih fondova te proračuni jedinica lokalne uprave i samouprave. Državni proračun te izvanproračunski fondovi tvore konsolidiranu bilancu središnje države, a konsolidirana bilanca središnje države zajedno s proračunima jedinica lokalne uprave i samouprave konsolidiranu

bilancu opće države. U ovom poglavlju prikazat će se prihodi i rashodi Općine Kršan. Prema Zakonu o proračunu, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave jest općina, grad i županija čija tijela obavljaju funkcije, izvršavaju zadaće i donose programe propisane zakonom i odlukama donesenim na temelju zakona, za što se sredstva osiguravaju u njihovu proračunu (NN, 87/8 i 136/12). Lokalne jedinice stječu prihode iz vlastitih i zajedničkih poreza, pomoći iz županijskog i državnog proračuna, neporeznih prihoda i zaduživanjem. Vlastiti porezi gradova i općina su: porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na korištenje javnih površina, porez na tvrtku ili ime i prirez poreza na dohodak. Zajednički porezi su porez na dohodak i porez na promet nekretninama, a upravo je porez na dohodak najizdašniji izvor prihoda gotovo svih JLS u RH. Gradovima i općinama pripada 52% ovog izvora prihoda koji se može uvećati za maksimalno 12%, a što ovisi o broju preuzetih decentraliziranih funkcija.

Svaka preuzeta funkcija ima svoju postotnu vrijednost, a one iznose:

- osnovno školstvo – 3,1%,
- srednje školstvo – 2,2%,
- socijalna skrb – 2,2%,
- primarna zdravstvena zaštita – 3,2%,
- vatrogastvo 1.3%.

Drugi po izdašnosti izvor prihoda JLS su neporezni prihodi u koje se ubrajaju brojne pristojbe i naknade. Najizdašniji izvor prihoda ove skupine prihoda su komunalne naknade i doprinosi.

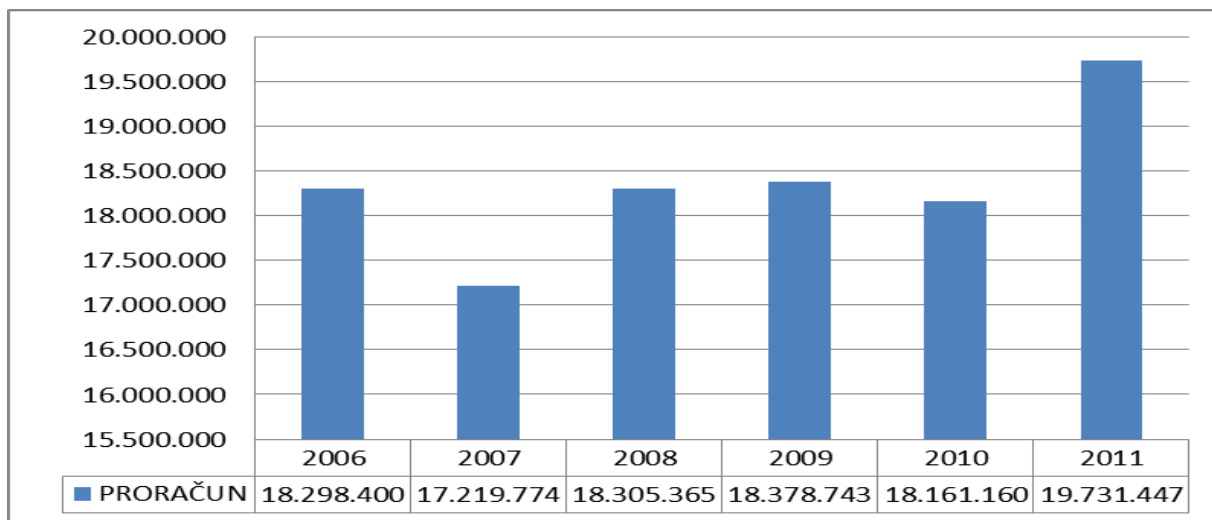
Općinska uprava Općine Kršan ima Jedinstveni upravni odjel unutar kojeg se putem ustrojstvenih službi obavljaju poslovi po pojedinom području rada, poradi učinkovitog obavljanja poslova iz samoupravnog djelokruga Općine, te za obavljanje poslova državne uprave koji su zakonom prenijeti na Općinu. Jedinstveni upravni odjel Općine podijeljen je na tri službe: služba za financije i računovodstvo, služba za općinsku samoupravu i upravu, opće i pravne poslove te služba urbanizam, graditeljstvo i komunalne poslove. Općina Kršan je preuzela decentraliziranu funkciju vatrogastva te sudjeluje u sufinanciranju predškolskog odgoja djece u vrtićima pod ingerencijom Grada Labina.

Specifičnost Općine Kršan je u naknadama koje prima temeljem TE PLOMIN II, a njihova visina i važnost za općinski proračun biti će vidljiva iz daljnjeg sadržaja.

Ukupni prihodi i primici

Tijekom promatranog razdoblja od 2006. godine do 2011. godine proračunski prihodi i primici Općine Kršan iznosili su prosječno nešto više od 18 milijuna kn. Negativna oscilacija zabilježena je 2007. godine kada je proračun smanjen za milijun kn u odnosu na usporednu 2006. godinu. Do zamjetnijeg povećanja proračuna došlo je 2011. godine kada su ukupni prihodi i primici iznosili 19,7 milijuna kn u odnosu na usporednu 2010. godinu. Kretanje proračuna prikazano je u grafikonu 1.

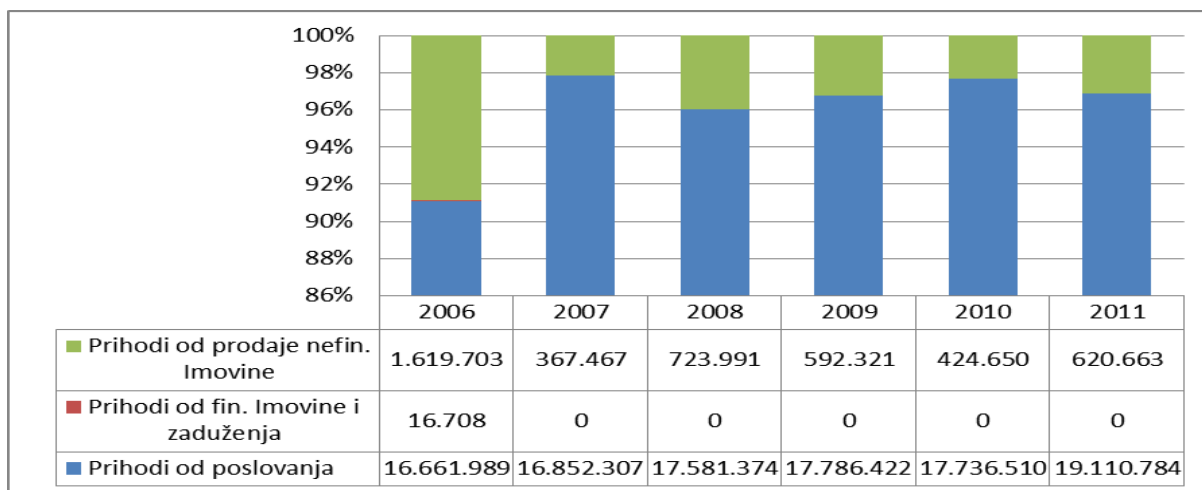
Grafikon 1: Ukupni prihodi i primitci Općine Kršan za razdoblje od 2006. godine do 2011. Godine

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

U strukturi ukupnih prihoda i primitaka Općine Kršan najveći udio imaju prihodi od poslovanja. Iz grafikona 2 je vidljivo da ovi prihodi čine između 96% i 98% ukupnog proračuna. Iznimka je jedino 2006. godina kada je postotni udio ovih prihoda iznosio 91%, a udio prihoda od prodaje nefinancijske imovine 8,9%.

Grafikon 2: Udio prihoda i primitaka proračuna Općine Kršan od 2006. do 2011. godine

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

Najizdašnji izvor poreznih prihoda Općine Kršan je porez na dohodak. U skladu sa Zakonom o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave Općina Kršan je iskoristila mogućnost da porezne obveznika na svom teritoriju oslobodi plaćanja prireza porezu na dohodak te on iznosi 0%. U tablici 5 prikazani su ukupni porezni prihodi te udio poreza na dohodak u istim za promatrano razdoblje od 2006. do 2011. godine

Tablica 6. Ukupni porezni prihodi Općine Kršan za razdoblje od 2006. do 2011. godine

Godine	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Porez na dohodak	2.069.143	3.429.144	3.887.265	3.694.494	3.289.674	3.162.570
Ostali porezni p.	1.930.501	384.877	1.217.487	564.077	515.331	502.683
Ukupno porezni p.	3.999.644	3.814.021	5.104.752	4.258.571	3.805.005	3.665.253

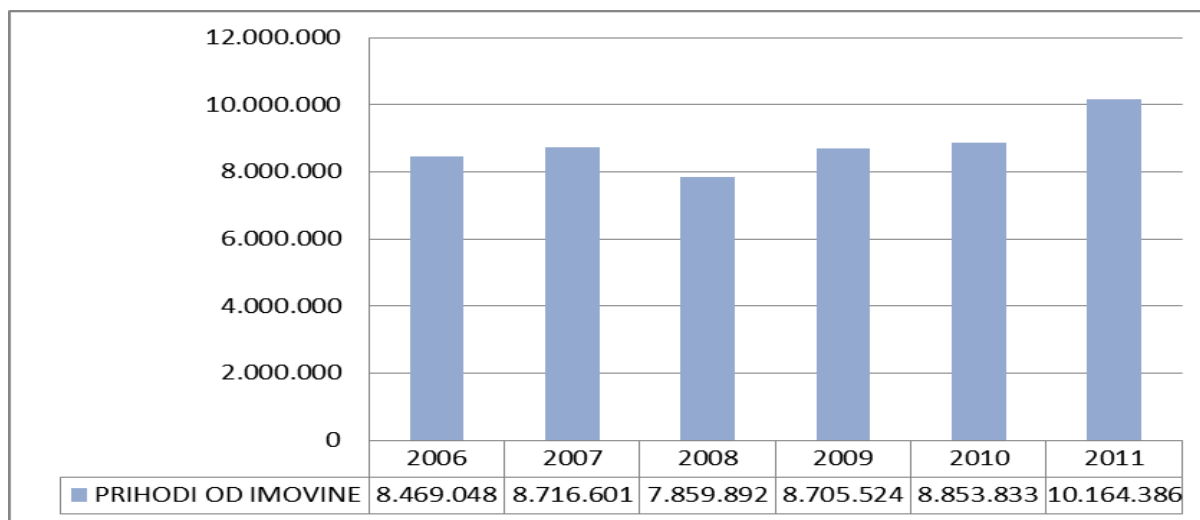
Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

U tablici 6 je vidljivo kako je u promatranom razdoblju utjecala promjena Zakona o porezu na dobit i gospodarska kriza na Općinu Kršan. Do 2007. godine porez na dobit bio je u potpunosti prihod jedinica lokalne samouprave, a Općina Kršan je 2006. godine iz ovog poreznog izvora uprihodovala 1,5 milijuna kn pa je promjena Zakona o porezu na dobit glavni razlog zašto od 2007. godine ostali porezni prihodi iznose u prosjeku tek 15 % ukupnih poreznih prihoda. Iznimka je jedino 2008. godina kada je općina Kršan uprihodovala 1,1 milijun kn od poreza na imovinu.

Učinak gospodarske recesije vidljiv je kroz stalno smanjenje poreznih prihoda od 2008. godine, a to se posebno odnosi na porez na dohodak kojeg karakterizira permanentni trend pada pa je 2011. godine uprihodovano tek 3,1 milijun kn, a što je najniži iznos od 2006. godine kada je uprihodovano nešto više od 2 milijun kn.

U grafikonu 3. prikazani su prihodi od imovine Općine Kršan za razdoblje od 2006. do 2011. godine. U promatranom razdoblju Općina Kršan iz ove skupine prihoda uprihodovala je prosječno 49,2 % prihoda godišnjeg proračuna. Stoga je ova skupina prihoda od velikog značaja za Općinu Kršan i njeno funkcioniranje.

Grafikon 3: Prihodi od imovine

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

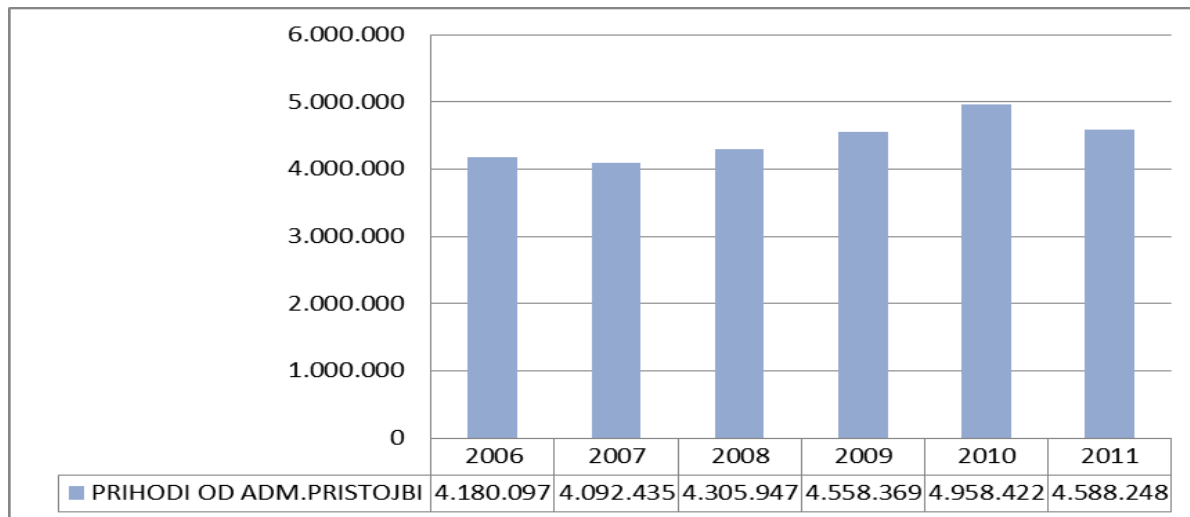
U strukturi prihoda od imovine najveći udio zauzimaju prihodi od korištenja nefinancijske imovine; štoviše, u prosjeku iznose 99,8 % ukupnih prihoda od imovine. Ovu visinu prihoda Općina Kršan ostvaruje temeljem prava na naknadu za korištenje prostora koje koriste proizvodna postrojenja za proizvodnju električne energije, a čije je ishodište u Zakonu o tržištu električne energije. Trenutna važeća Odluka o ovoj naknadi, a na temelju članka 10. stavka 6. Zakona o tržištu električne energije (»Narodne novine«, broj 22/2013) koju je donijela Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 1. kolovoza 2013. godine određuje da koeficijent za obračun naknade proizvedene električne energije iznosi 0,795 lp/kWh. Prema istoj Odluci Vlade RH određeno je da udio u ovoj naknadi imaju sljedeće jedinice lokalne samouprave sa definiranim postotnim udjelima:

- Kršan 50 %
- Labin 26 %
- Raša 8 %
- Pićan 8 %
- Sveta Nedelja 8%

U grafikonu 4. prikazani su prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima gdje najveći udio čine komunalni doprinosi i komunalne naknade. Općinsko vijeće Općine Kršan 22.12.2001. godine temeljem članka 20 b. Zakona o komunalnom gospodarstvu („NN“ br. 36/95, 70/79, 128/99, 57/2000, 129/2000 i 59/01.) te članka 18. Statuta Općine Kršan („službeno glasilo Op-

ćine Kršan“ br. 5/01) donijelo je Odluku o vrijednosti boda za obračun komunalne naknade na području Općine Kršan te ona iznosi 0,75 kn/m². Istom Odlukom definirana su naselja Općine Kršan u kojima se naplaćuje, koeficijenti zona, koeficijenti namjene rokovi plaćanja te ostali uvjeti.

Grafikon 4. Prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

Može se istaknuti kako ovu skupinu prihoda karakterizira stalnost te se na godišnjoj razini njihova ukupna visina kreće između 4,1 milijun kn i 4,9 milijuna kn. Ukupni udio ovisi o ukupnim prihodima proračuna, a u prosjeku iznosi 25,4 % godišnje.

Ukupni rashodi i izdaci

Rashodi i izdaci Općine Kršan za promatrano razdoblje prikazani su u tablici 7. U 2006. godini iznosili su 16,7 milijuna kn, a 2007. godine su smanjeni na 15,6 milijuna kn. Naredne 2008. godine došlo je do povećanja rashoda za 0,35 milijuna kn, a 2009. godine za 4,3 milijuna kn u odnosu na 2007. godinu. U odnosu na 2009. godinu odnosno rekordnu godinu po proračunskim rashodima promatranog razdoblja 2010. godine došlo je do smanjenja proračunskih rashoda na 17,5 milijuna kn. Sljedeće, 2011. godine došlo je do povećanja rashoda za 1,15 milijuna kn te su iznosili 18,6 milijuna kn.

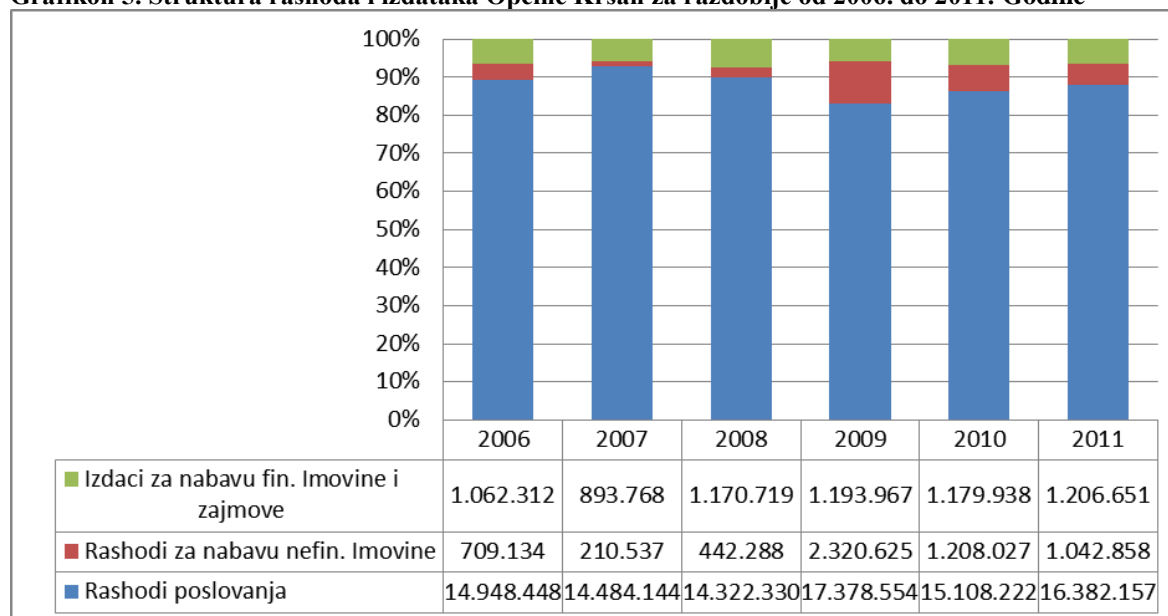
Tablica 7. Ukupni rashodi i izdaci Općine Kršan za razdoblje od 2006. do 2011. godine

Godine	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ukupni rashodi i izdaci	16.719.894	15.588.449	15.935.337	20.893.146	17.496.187	18.631.666

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

Grafikon 5. prikazuje strukturu rashoda i izdataka Općine Kršan iz koje je vidljivo kako najveći udio imaju rashodi poslovanja, a fluktuiraju između 82% i 92% ukupnih proračunskih rashoda.

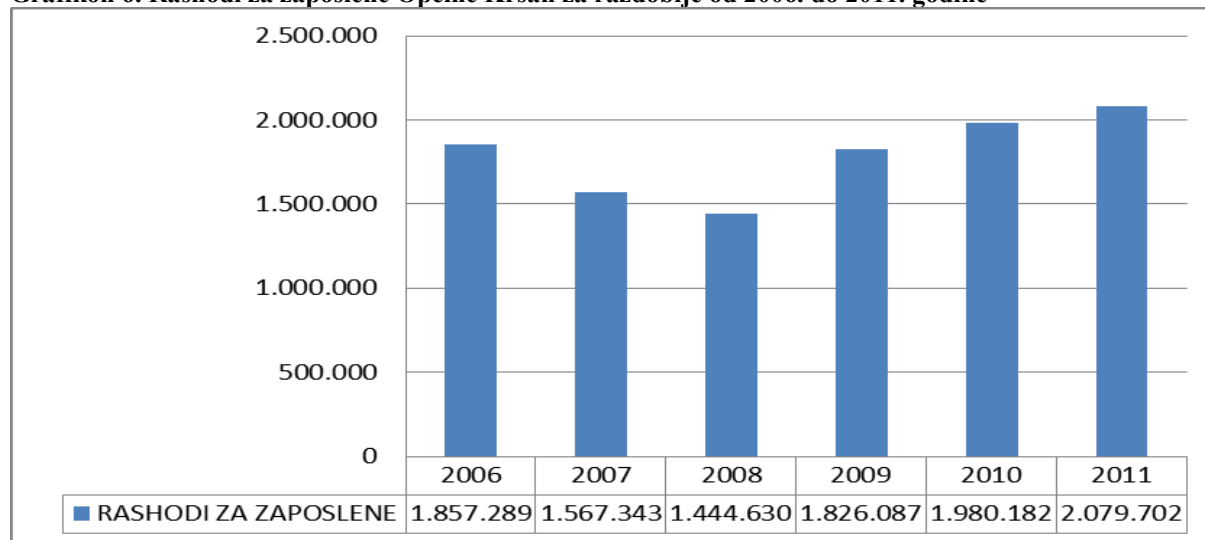
Grafikon 5. Struktura rashoda i izdataka Općine Kršan za razdoblje od 2006. do 2011. Godine

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

Kretanje rashoda za zaposlene prikazano je u grafikonu 7 te ukazuje na trend povećanja ovih rashoda od 2008. godine. Tako su rashodi za zaposlene 2009. godine povećani za 0,4 milijuna kn u odnosu na usporednu 2008. godinu. Sljedeće 2010. godine rashodi su povećani za 0,15 milijuna kn u odnosu na 2009. godinu. U posljednjoj godini promatranog razdoblja odnosno 2011. godine iznosili su 2,08 milijuna kn.

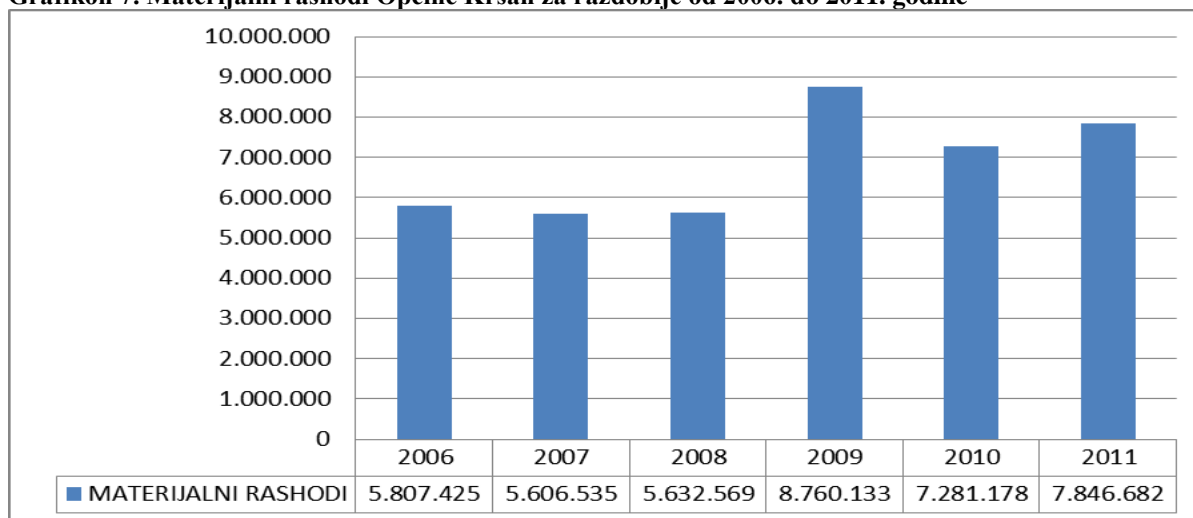
Grafikon 6. Rashodi za zaposlene Općine Kršan za razdoblje od 2006. do 2011. godine

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

Udio rashoda za zaposlene u ukupnim rashodima iznosio je prosječno 10,3% tijekom promatranog razdoblja. Materijalni rashodi Općine Kršan prikazani su u grafikonu 7. U promatranom razdoblju od 2006. do 2009. godine bili su na razini od prosječno 5,65 milijuna kn, da bi se 2009. godine povećali za 3,1 milijun kn te su iznosili 8,7 milijuna kn, a što predstavlja najviši iznos u promatranom razdoblju. 2010. godine došlo je do smanjenja materijalnih rashoda na 7,3 milijuna kn u odnosu na 2009. godinu. Na kraju promatranog razdoblja ukupni materijalni rashodi iznosili su 7,8 milijuna kn. Najveći udio u ovim rashodima imaju troškovi za materijal i energiju te rashodi za usluge.

Grafikon 7. Materijalni rashodi Općine Kršan za razdoblje od 2006. do 2011. godine

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

U tablici 8 prikazane su naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade. U promatranom razdoblju visina ovih naknada kretala se između 1,6 milijuna kn i 2,3 milijuna kn. Jedini udio u ovim naknadama imaju naknade građanima i kućanstvima u naravi i novcu, točnije ni jedne godine promatranog razdoblja nije bilo naknada građanima i kućanstvima na temelju osiguranja. Prosječni udio ovih naknada u ukupnim proračunskim rashodima promatranog razdoblja iznosio je 11,2%.

Tablica 8. Naknade građanima i kućanstvima za razdoblje od 2006. do 2011. godine

Godine	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	2.296.742	1.731.292	2.158.476	2.162.865	1.568.336	1.894.569

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

U tablici 9. prikazani su ostali rashodi Općine Kršan u promatranom razdoblju. Najveći udio u ostalim rashodima čine tekuće donacije u novcu, a udio ove vrste rashoda u ukupnim proračunskim rashodima iznosi 16,7%.

Tablica 9. Ostali rashodi Općine Kršan za razdoblje od 2006. do 2011. Godine

Godine	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ostali rashodi	3.277.692	3.125.377	3.028.951	2.672.402	2.543.935	2.927.351

Izvor: izradio autor prema podacima Ministarstva financija

Zaključak analize fiskalne pozicije

Temeljem provedene analize najvažnijih prihodovnih i rashodovnih stavki proračuna Općine Kršan može se zaključiti sljedeće:

- neporezne prihode karakterizira stalnost zbog naknada TE Plomin, a udio u ukupnim proračunskim prihodima prosječno iznosi 74,6%,
- porezni prihodi Općine Kršan prosječno iznose 22,4% ukupnih proračunskih prihoda,

- porezni prihodi Općine Kršan temeljem poreza i prireza porezu na dohodak prosječno iznosi 85,2% ukupnih poreznih prihoda,
- rashodi poslovanja imaju najveći udio u ukupnim rashodima i fluktuiraju između 82% i 92% u ukupnim proračunskim rashodima,
- udio rashoda za zaposlene prosječno iznosi 10,2% proračunskih rashoda,
- udio materijalnih rashoda prosječno iznosi 38,9% proračunskih rashoda,

- naknade građanima i kućanstvima prosječno iznose 10,2% proračunskih rashoda,
- tekuće donacije u novcu prosječno iznose 17,6% proračunskih rashoda.

Svaka JL(R)S ima svoju specifičnost. Specifičnost Općine Kršan ogleda se u proračunskoj ovisnosti o aktivnostima TE Plomin. Gotovo $\frac{3}{4}$ ukupnih proračunskih prihoda ovisi o aktivnostima TE Plomin. Ovakova proračunska neelastičnost je potencijalna opasnost za Općinu Kršan, a utjecaj se može umanjiti diverzifikacijom razvoja u svrhu smanjenja proračunske ovisnosti o TE Plomin. Kroz ciljeve i prioritete PUR - a 2014. – 2020. pokušat će se diverzificirati razvoj, iskoristiti postojeći i dodatno ojačati fiskalni kapacitet za buduća razdoblja. Navedeno će umanjiti utjecaj TE Plomin na razvoj Kršana u budućnosti.

7.3.FINANCIRANJE RAZVOJNIH PROJEKATA SREDSTVIMA EU FONDOVA

Od 01. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska je članica Europske unije. Članstvo u Europskoj uniji donosi novu financijsku perspektivu Republici Hrvatskoj i njenim građanima kroz korištenje EU fondova. Premda je i do ulaska u Europsku uniju Republika Hrvatska koristila programe pomoći za države nečlanice, i to:

- do 2006. godine programe: CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD,
- od 2007. do 2013. godine program: IPA

kroz koje je Europska unija Republici Hrvatskoj dodijelila više od 1,6 milijardi eura za financiranje različitih projekata. Od 01. srpnja 2013. godine na raspolaganju su sredstva EU fondova namijenjena isključivo zemljama članicama koja su u funkciji ostvarivanja Kohezijske politike Europske unije.

Dodatna sredstva Europske unije dostupna su kroz Programe Unije koji predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU. Programi Unije u kojima mogu sudjelovati korisnici iz Republike Hrvatske su:

- FP7 (Sedmi okvirni program za istraživanje i razvoj)
- CIP (Okvirni program za konkurentnost i inovacije)
- Kultura 2007
- PROGRESS
- Europa za građane
- MEDIA 2007
- Financijski instrument civilne zaštite
- Mehanizam zajednice za civilnu zaštitu
- Drugi program aktivnosti zajednice u području zdravstva 2008 – 2013
- MARCO POLO II

7.4.FONDOVI EU U FINANCIJSKOJ PERSPEKTIVI 2014. – 2020.

Odmah na početku važno je napomenuti kako su struktura i politika dosadašnjih fondova (u razdoblju dok RH nije bila članica EU) bile različite od onih koje su definirane strategijom razvoja zemalja Europske unije pod nazivom „Europe 2020“. To je Strategija za pametan, održiv i uključiv rast te je temeljni strateški dokument EU za razdoblje od 2014. do 2020.

Njime su definirani prioriteta i ciljevi djelovanja svih ekonomskih politika. Stoga bi sve buduće investicije privatnog i javnog sektora trebale biti koherentne sa spomenutom Strategijom, a koherentnost je nužna kako bi se u što većoj mjeri apsorbirala bespovratna sredstva EU fondova. Sredstva su osigurana kroz sljedeće fondove, a koji u potpunosti obuhvaćaju novu kohezijsku politiku Europske unije:

- CF – Kohezijski fond,
- ESF – Europski socijalni fond,
- ERDF – Europski fond za regionalni razvoj,
- EARDF – Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj,
- EMFF – Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.

Svaka od zemalja članica EU imati će na raspolaganju ove fondove kao izvore financiranja. Međutim, razlika između slabo razvijenih, prijelaznih i razvijenih regija ogledati će se u koncentraciji fondova odnosno bespovratnih sredstava u skladu sa razinom njihove razvijenosti mjerene visinom BDP-a. Zato je RH 2012. godine usuglasila sa Europskom komisijom novu Nacionalnu klasifikaciju prostornih jedinica na dvije statističke regije; Jadransku i Kontinentalnu Hrvatsku jer bi prema dotadašnjoj podjeli na tri statističke regije došlo do negativnog utjecaja visine BDP-a Sjeverozapadne Hrvatske na stopu sufinanciranja i visinu regionalnih potpora manje razvijenim gradovima i općinama unutar navedene statističke regije. Za Republiku Hrvatsku u navedenom razdoblju namijenjeno je nešto manje od 12 milijardi Eura.

7.4.1.KOHEZIJSKI FOND (Cohesion Fund) - CF

Kohezijski fond pomaže zemljama članicama s bruto nacionalnim dohotkom nižim od 90% prosjeka EU 27 investirati u transeuropsku prometnu infrastrukturu (TNT-T mreža) i zaštitu okoliša. Dio proračuna Kohezijskog fonda čini i 10 milijuna Eura namijenjenih financiranju prometne infrastrukture putem programa Connecting Europe Facility.

U području prometa, osim za TEN-T mreže, Kohezijski fond će podržavati projekte u prometu i gradskom prijevozu koji rezultiraju niskom emisijom CO₂.

U području zaštite okoliša, Kohezijski fond će pomagati investicije koje doprinose održivom razvoju, prilagodbu

klimatskim promjenama i zaštiti od rizika povezanih s klimatskim promjenama, investicije u vodoopskrbu i odvodnju te u projekte zaštite okoliša u urbanim sredinama. Također su prihvatljive investicije u energetski sektor koje imaju pozitivan učinak na zaštitu okoliša kao što su investicije u energetsku učinkovitost i obnovljive izvore energije.

Prioriteti za ulaganja iz Kohezijskog fonda su:

Pomoć prelasku na gospodarstvo s niskom emisijom CO₂ u svim sektorima:

- Poticanje proizvodnje i distribucije obnovljivih izvora energije,
- Promoviranje energetske učinkovitosti i obnovljive energije u MSP,
- Pomoć projektima energetske učinkovitosti i obnovljive energije u javnoj infrastrukturi,
- Razvoj pametnih distribucijskih sustava na niskim razinama napona,
- Promoviranje strategija niske emisije CO₂ u urbanim područjima.

Promoviranje prilagodbe klimatskim promjenama, prevencije rizika i upravljanje:

- Potpora ulaganjima za prilagodbu klimatskim promjenama,
- Promocija ulaganja za rješavanje posebnih rizika i prirodnih katastrofa.

Zaštita okoliša i promoviranje učinkovitog korištenja resursa:

- Rješavanje velikih potreba za investicijama u sektoru otpada kako bi se zadovoljili zahtjevi EU regulative,
- Rješavanje velikih potreba za investicijama u sektoru voda kako bi se zadovoljili zahtjevi EU regulative,
- Aktivnosti za poboljšanje urbanog okoliša, uključujući obnovu zagađenih područja i smanjenje zagađenja zraka,
- Zaštita biološke raznolikosti uključujući putem zelene infrastrukture.

Promoviranje održivog prijevoza i uklanjanja uskih grla na ključnoj infrastrukturi kroz:

- Potporu multimodalnom Jedinstvenom europskom prijevoznom prostoru ulaganjem u TEN-T mrežu,
- Razvoj ekološki prihvatljivog i niskougličnog prijevoznog sustava uključujući promoviranje održivog urbanog prijevoza,
- Razvoj sveobuhvatnog, kvalitetnog i interoperabilnog željezničkog sustava.

Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne administracije povezane s provedbom projekata iz Kohezijskog fonda.

7.4.2. STRUKTURNI FONDOVI

Kao što je već navedeno, strukturni fondovi predstavljaju instrument kohezijske politike Europske unije. Njihova primarna funkcija je da pruže financijsku podršku projektima nacionalnih politika zemalja članica s ciljem smanjenja stope nezaposlenosti, povećanja konkurentnosti i povećanja stope rasta BDP-a.

Sam pojam Strukturni fondovi podrazumijeva sljedeće fondove:

- Europski socijalni fond (European Social Fund) – ESF,
- Europski fond za regionalni razvoj (European Regional Development Fund) – ERDF.

EUROPSKI SOCIJALNI FOND (EUROPEAN SOCIAL FUND) - ESF

Europski socijalni fond je najvažniji europski financijski instrument za ulaganje u ljudski potencijal. Fond povećava mogućnost zapošljavanja građana članica Europske Unije, pomaže u stjecanju boljeg obrazovanja i poboljšava položaj najranjivijih društvenih skupina izloženih riziku siromaštva. Stoga možemo istagnuti sljedeće:

- ESF promovira visoku razinu zaposlenosti i kvalitete radnih mjesta, pomaže geografsku i profesionalnu mobilnost radnika, brine o njihovoj prilagodbi promjenama, potiče i pomaže dostizanje visoke razine obrazovanja i obuke, promovira jednakost spolova, jednake mogućnosti i nediskriminaciju, jača društvenu uključenost i pomaže borbu protiv siromaštva čime doprinosi prioritetima Europske unije u smjeru jačanja ekonomske, socijalne i prostorne kohezije.
- ESF će posebno pomagati ljudima, uključujući i ugrožene skupine kao što su dugotrajno nezaposleni, osobe s invaliditetom, migranti, etničke manjine, marginalizirane zajednice i ljudi koji se suočavaju socijalne isključenosti.
- ESF će također pružiti potporu trgovačkim društvima i drugim sustavima s ciljem olakšavanja njihove prilagodbe novim izazovima i promicanja dobrog upravljanja i provedbe reformi, posebno u području zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike.
- ESF će u idućem programskom razdoblju na raspolaganju imati 84,3 milijarde Eura.

Europski socijalni fond ima četiri osnovna cilja u idućem programskom razdoblju:

1. Poticanje zapošljavanja i potpora mobilnosti radne snage,
2. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje,
3. Poticanje socijalne sigurnosti i uključenosti te borba protiv siromaštva, te
4. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave.

U nastavku su prioriteti ulaganja u okviru svakog od četiri osnovna cilja.

Poticanje zapošljavanja i potpora mobilnosti radne snage:

- Zapošljavanje onih koji traže posao kao i neaktivnih ljudi, uključujući inicijative lokalnog zapošljavanja i potporu mobilnosti radne snage,
- Održivo uključivanje nezaposlenih mladih ljudi, obrazovanje i obuka za tržište rada,
- Samozapošljavanje, poduzetništvo i pokretanje poslova,
- Jednakost između spolova kao i ravnoteže između privatnog i poslovnog života,
- Prilagodba radnika, poduzeća i poduzetnika promjenama,
- Aktivno i zdravo starenje,
- Modernizacija i jačanje institucija tržišta rada, uključujući jačanje međunarodne mobilnosti radne snage.

Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz:

- Smanjenje pojave ranog napuštanja škole i promocija jednakog pristupa kvalitetnom preškolskom, osnovno i srednješkolnom obrazovanju,
- Povećanje kvalitete, učinkovitosti i otvorenosti visokog obrazovanja s ciljem povećanja sudjelovanja i završetka ove razine obrazovanja,
- Unapređenje pristupa cjeloživotnom obrazovanju, jačanje vještina i kompetencija radne snage te povećanje obrazovne relevantnosti obrazovanja i obuke za tržište rada.

Poticanje socijalne sigurnosti i uključenosti te borba protiv siromaštva kroz:

- Aktivnu uključenost,
- Integraciju marginaliziranih društvenih skupina,
- Borba protiv diskriminacije na rasnoj, etničkoj, spolnoj, vjerskoj, dobnoj ili seksualnoj orijentaciji,
- Poboljšanje pristupa, održivosti i kvalitete usluge, uključujući zdravstvenu zaštitu i socijalne usluge od općeg interesa,
- Promocije socijalnog gospodarstva i socijalnog poduzetništva,
- Strategije Zajednica na čelu lokalnog razvoja – CLLD pristup i strategije.

Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne administracije kroz:

- Ulaganje u institucionalne kapacitete i učinkovitost javne uprave i javnih usluga s naglaskom na reforme, bolju regulativu i bolje upravljanje.
- Jačanje kapaciteta dionika koji zapošljavaju - poslodavce, one koji vode i pružaju obrazovne i socijalne usluge, sektorske i teritorijalne zajednice koje potiču reforme na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Također, ESF, putem tzv. soft mjera, osim gore pobrojanih treba doprinijeti i drugim tematskim ciljevima kao što je prelazak na 'zeleno' gospodarstvo, smanjenje emisije CO₂, energetska učinkovitost, jačanje upotrebe ICT-a, jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija, jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika.

S obzirom na definirani strateški cilj Strategije „Europe 2020“ – uključivi rast, najmanje 20% ESF sredstava mora biti alocirano za jačanje socijalne uključenosti i borbu protiv siromaštva.

Također, regulativa zahtijeva tematsku koncentraciju sredstava slijedom čega razvijene regije 80% ESF sredstava za svaki operativni program moraju koncentrirati na četiri, gore istaknuta prioriteta, kod prijelaznih regija je to 70% a kod slabije razvijenih regija 60%.

Regulativa posebno naglašava potrebu aktivnog sudjelovanja socijalnih partnera i nevladinog sektora u ESF investicijama. Regulativa poziva da određeni dio ESF sredstava bude alociran za jačanje kapaciteta socijalnih partnera i nevladinog sektora, posebice u slabije razvijenim regijama.

Da bi se olakšalo korištenje sredstava iz ESF-a, posebice za male projekte, prijedlog predviđa pojednostavljenje prikazivanja i priznavanja troškova (npr. neizravni troškovi se priznaju u određenom postotku od izravnih bez da se trošak mora dokazivati računima ili drugim računovodstvenim ispravama).

Važno je napomenuti su uvedene posebne odredbe za financijske instrumente (kredit, jamstva, kapital) koje potiču zemlje članice da sredstva ESF-a koriste kao financijsku polugu koja će povećati ukupno raspoloživa sredstva za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu uključenost.

EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ (EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND) - ERDF

Europski fond za regionalni razvoj podupire jačanje ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji kroz smanjenje ekonomskih razlika među regijama najvećim dijelom putem ulaganja u infrastrukturu i fizički kapital. ERDF pomaže regionalni i lokalni razvoj te, obzirom na financijski kapacitet i mogući raspon ulaganja ovog fonda, najznačajnije treba doprinijeti svim prioritetima Europe 2020 za pametan održiv i uključiv rast te posebno istaknutim mjerljivim ciljevima. U idućem programskom razdoblju ERDF je jedini fond koji financira aktivnosti i projekte u okviru svih jedanaest zacrtanih prioriteta područja.

U razdoblju 2014. – 2020. godine ERDF na raspolaganju ima 183 milijarde Eura od čega se 122,7 milijardi Eura odnosi na pomoć slabije razvijenim regijama, 21,9 milijardi prijelaznim regijama, 26,6 milijardi razvijenim regijama te 11,9 milijardi za teritorijalnu suradnju.

Područja u koja će se ulagati putem ERDF-a su sljedeća:

- Proizvodne investicije koje stvaraju i čuvaju radna mjesta a putem izravne pomoći malim i srednjima poduzetnicima
- Investicije u infrastrukturu koja osigurava osnovne usluge za građane u području energije, zaštite okoliša, prometa te informacijske i komunikacijske tehnologije
- Investicije u društvenu, zdravstvenu i obrazovnu infrastrukturu
- Jačanje razvojnih potencijala kroz pomoć regionalnog i lokalnog razvoja, istraživanja i inovacija.

Ove mjere uključuju: ulaganja u opremu i infrastrukturu, potpora i usluge za poduzetnike, posebice male i srednje, potpora javnim istraživačkim i inovacijskim ustanovama, investicijama u tehnologiju te primijenjenim istraživanjima u poduzećima, povezivanje, suradnju i razmjenu iskustava između regija, gradova te relevantnih društvenih, ekonomskih i čimbenika u zaštiti okoliša i tehnička pomoć.

Prioriteti ulaganja ERDF-a u razdoblju 2014.-2020. godine su:

Jačanje istraživanja i tehnološkog razvoja i inovacija, a što podrazumijeva:

- Jačanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije, razvoj izvrsnosti u istraživanju i inovacijama i promoviranje centara kompetencija, posebice onih od Europskog interesa,
- Promicanje poslovnog R&I ulaganja (istraživanje i inovacije), proizvoda i usluga, transfera tehnologije, društvenih inovacija, povezivanja, klastera, inovacija putem pametne specijalizacije,
- Potpora tehnološkom i primijenjenom razvoju, pilot projektima, potpora ranom razvoju proizvoda, napredni proizvodnim kapacitetima i prva proizvodnja u ključnim razvojnim tehnologijama (KRT) te širenje tehnologija.

Jačanje pristupa, korištenja i kvalitete ICT-a, a što podrazumijeva:

- Razvijanje širokopojsnog pristupa te uvođenje super brzih mreža,
- Razvoj ICT proizvoda i usluga, e-trgovine i jačanje potražnje za ICT-jem,
- Jačanje korištenja ICT za e-upravljanje, e-učenje, e-zdravstvo, e-uključenost itd.

Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika, a što uključuje:

- Promociju poduzetništva, razvoj novih ideja i pokretanje novih tvrtki,
- Razvoj novih poslovnih modela za MSP, posebice internacionalizacija.

Potpore prelasku na zeleno, 'niskouglijčno' gospodarstvo u svim sektorima, a što uključuje:

- Promicanje proizvodnje i distribucije obnovljive energije,

- Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije kod MSP-a,
- Potporu energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u javnoj infrastrukturi i stambenom sektoru – kućanstvima,
- Razvoj sustava pametnih distribucijskih sustava na niskim razinama napona,
- Promidžbu niskouglijčnih strategija za urbana područja.

Promocija prilagodbe klimatskim promjenama, prevencije rizika i upravljanje uključuje:

- Potpore ulaganjima za prilagodbu klimatskim promjenama,
- Promocije ulaganja za rješavanje posebnih rizika i prirodnih katastrofa,
- Razvoj sustava za upravljanje katastrofama.

Zaštita okoliša i jačanje efikasnosti korištenja resursa podrazumijeva:

- Rješavanje velikih potreba za investicijama u sektoru otpada kako bi se zadovoljili zahtjevi EU regulative,
- Rješavanje velikih potreba za investicijama u sektoru voda kako bi se zadovoljili zahtjevi EU regulative,
- Zaštitu, promociju i razvoj kulturne baštine,
- Aktivnosti za poboljšanje urbanog okoliša, uključujući obnovu zagađenih područja i smanjenje zagađenja zraka,
- Zaštitu biološke raznolikosti, zaštitu tla i promicanje usluga ekosustava uključujući NATURA 2000 i zelene infrastrukture.

Promocija održivog prijevoza i uklanjanja uskih grla na ključnoj prometnoj infrastrukturi uključuje:

- Ulaganja u osnovnu mrežu Europe – TEN-T mrežu,
- Poboljšanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih prometnih čvorova i infrastrukture (regionalna i lokalna prometna mreža) na TEN-T infrastrukturu mrežu,
- Razvoj prometnog sustava koji emitira niske razine CO₂ i koji ne zagađuje okoliš i promocija održive gradske mobilnosti,
- Razvoj sveobuhvatnog, visokokvalitetnog i interoperabilnog željezničkog sustava.

Promocija zaposlenosti i potpora radne mobilnosti podrazumijeva:

- Razvoj poslovnih inkubatora i investicije potpore samozapošljavanju i pokretanju poslovanja,
- Inicijative lokalnog razvoja i pomoć objektima i uslugama koje pomažu stvaranju novih radnih mjesta,
- Ulaganja u javnu infrastrukturu koja služi jačanju zapošljavanja i obavljanju usluga na tržištu radne snage.

Promocija socijalne uključenosti i borbe protiv siromaštva uključuje:

- Ulaganja u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu koja doprinosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjenju nejednakosti u području zdravstvenog statusa i prelazak s institucionalne na uslugu na razini lokalne zajednice,
- Potpore infrastrukturnom i gospodarskom jačanju urbanih i ruralnih zajednica,
- Potpore za poduzetnike u socijalu.

Ulaganja u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj obrazovne infrastrukture.

Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne administracije i javnih službi koje sudjeluju u provedbi ERDF-a.

Ova lista prioriteta je konačna. Aktivnosti koje će se iz ERDF-a financirati moraju biti povezane s ovim prioritetima. Međutim, navedeni prioriteti ulaganja su ujedno i ciljevi, a ne predstavljaju mjere i aktivnosti što zemljama članicama odnosno upravljačkim tijelima ostavlja fleksibilnost u kreiranju seta mjera i aktivnosti za svaki od ovih prioriteta.

ERDF će također, unutar operativnog programa, pomagati održivi urbani razvoj kroz donošenje i provedbu strategija te povezanih aktivnosti koje će pridonositi rješavanju ekonomskih, društvenih, klimatskih i izazova u poručju zaštite okoliša na urbanim prostorima.

Da bi se osigurala koncentracija investicija u ove prioritete, određene su minimalne alokacije za neka od prioriteta područja.

U razvijenim i prijelaznim regijama najmanje 80% ERDF sredstava na nacionalnoj razini mora biti alocirano na energetska učinkovitost, obnovljivu energiju, inovacije i podršku malim i srednjim poduzetnicima, od čega barem 20% mora biti alocirana na energetska učinkovitost i obnovljivu energiju.

Nerazvijene regije mogu birati širi raspon prioriteta ulaganja što odražava njihov širi raspon potreba. Međutim i ove regije će morati minimalno 50% ERDF sredstava alocirati na energetska učinkovitost, obnovljivu energiju, inovacije i podršku malim i srednjim poduzetnicima.

Predložena regulativa posebnu pozornost posvećuje održivom urbanom razvoju. Svaka zemlja članica, u okviru partnerskog ugovora, treba istaknuti listu gradova gdje će biti provedene aktivnosti za održivi urbani razvoj kao i indikativni godišnji iznos za ove aktivnosti na nacionalnoj razini. Za ovakve aktivnosti propisivano je minimalno izdvajanja od 5% ERDF sredstava za održivi urbani razvoj, uspostavu razvojne platforme urbanih područja, jačanje institucionalnih kapaciteta i razmjenu iskustava.

Također, posebna pozornost predviđena je za područja s posebnim prirodnim ili demografskim značajkama s posebnom dodatnom alokacijom za najudaljenije i rijetko naseljene regije.

Modeli pomoći putem kojih će ERDF pomagati prihvatljive projekte sve će više ići u smjeru novih, inovativnih

instrumenata financiranja, a sve manje u obliku klasičnih, izravnih, bespovratnih sredstava pomoći.

U području energetske učinkovitosti, na primjer, najprije treba razmotriti tržišne mogućnosti financiranja projekta (financiranje projekta iz postignutih energetskih ušteda, ESCO model) prije nego se uključi javni kapital.

7.4.3. EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA (EUROPEAN TERRITORIAL COOPERATION)

Od 2014. godine projekti prekogranične suradnje, a u kojima su u predpristupnom razdoblju sudjelovale pojedine JLS Istarske županije bit će financirani iz ERDF-a kroz program Europske teritorijalne suradnje. Europska teritorijalna suradnja je cilj kohezijske politike koji osigurava razmjenu iskustava između nacionalnih, regionalnih i lokalnih aktera iz različitih zemalja članica. Također, ovaj program osigurava i mogućnost zajedničkog nastupa u rješavanju zajedničkih problema.

Posebna regulativa je predložena iz razloga što se radi o projektima koji uključuju više zemalja članica, a što je svakako posebnost u odnosu na druge programe. Regulativa postavlja financijska sredstva raspoloživa za svaku vrstu projekta te kriterije alokacije među zemljama članicama. Sredstva će biti alocirana na sljedeći način:

- 73,24% za prekograničnu suradnju (8,5 mlrd Eura)
- 20,78% za transnacionalnu suradnju (2,4 mlrd Eura) i
- 5,98% za međuregionalnu suradnju (0,7 mlrd Eura).

Kod prekogranične suradnje ERDF će pomagati suradnju između susjednih regija kako bi promicao integrirani pristup između susjednih zemalja i primorskih regija iz dvije ili više zemalja ili između susjednih regija iz najmanje jedne zemlje članice i treće zemlje na granici s EU ili zemalja pokrivenih vanjskim financijskim instrumentima EU.

Transnacionalna suradnja preko većeg transnacionalnog prostora uključuje nacionalne, regionalne i lokalne vlasti, ali također pokriva i pomorsku prekograničnu suradnju (u slučajevima kada nije pokrivena prekograničnom suradnjom), s ciljem postizanja više razine prostorne integracije ovih prostora i pridonosa teritorijalnoj koheziji unutar Unije.

Međuregionalna suradnja za jačanje učinkovitosti kohezijske politike kroz: razmjenu iskustava na tematskim ciljevima između partnera unutar Unije s ciljem identificiranja i širenja dobre prakse kako bi se potaknulo investicije i zapošljavanje, razmjenu iskustva u identificiranju, transferu i širenju dobre prakse u području održivog urbanog i ruralnog razvoja, razmjenu iskustva u identificiranju, transferu i širenju dobre prakse i inovativnih pristupa u odnosu na aktivnosti teritorijalne suradnje i korištenja instrumenta EGTC.¹

¹ EGTC - European Grouping of Territorial Cooperation - financijski instrument za prekograničnu,

7.5. EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURALNI RAZVOJ (EUROPEAN AGRICULTURAL RURAL DEVELOPMENT FUND) – EARDF

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj instrument je koji podupire europsku politiku ruralnog razvoja, a koja čini drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike. Slijedom toga, dugoročni cilj politike ruralnog razvoja je povećanje konkurentnosti poljoprivrede, održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatske promjene te uravnotežen razvoj ruralnih krajeva. Politika ruralnog razvoja treba značajno doprinijeti i ciljevima strategije Europe 2020 za pametan, održiv i uključiv rast. Da bi to postigla europska politika ruralnog razvoja za iduće je razdoblje odredila šest prioriteta ruralnog razvoja što su ujedno i prioriteti za ulaganja iz EARDF-a:

Transfer znanja i inovacije u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim prostorima s naglaskom na:

- Poticanje inovacija i jačanje baze znanja u ruralnim područjima,
- Jačanje povezanosti između poljoprivrede i šumarstva te istraživanja i inovacija,
- Jačanje cjeloživotnog obrazovanja i strukovnih obuka u poljoprivrednom i šumarskom sektoru.

Konkurentnost svih oblika poljoprivrede i održivosti farmi, a što podrazumijeva:

- Poticanje restrukturiranja farmi suočenih sa strukturnim problemima, posebice farmi sa slabom tržišnom pozicijom, tržišno orijentiranih farmi s potrebom za poljoprivrednom diverzifikacijom,
- Brigu o generacijskom podmlađivanju poljoprivrednog sektora.

Organizacija proizvodnog lanca i upravljanje rizicima koja će se ostvariti:

- Efektivnijim integriranjem primarnih poljoprivrednih proizvođača u proizvodni lanac u proizvodnji hrane kroz valoriziranje kvalitete i promidžbu na lokalnom tržištu,
- Potporama upravljanju rizicima na farmama

Zaštita, obnova i unapređenje ekosustava, a što podrazumijeva:

- Zaštitu i obnovu bioraznolikosti, uključujući područja Natura 2000 i HNV proizvodnju, i stanje europskih krajobraza,
- Poboljšanje upravljanja vodama,
- Poboljšanje upravljanja tлом².

---

transnacionalnu i međuregionalnu suradnju

² HN VF - High Nature Value Farming – koncept poljoprivredne proizvodnje sa visokim udjelom prirode koji je baziran na znanstvenim spoznajama da biološka raznolikost Europe ovisi o poljoprivrednim sustavima proizvodnje niskog intenziteta.

Učinkovito korištenje resursa te kretanje prema smanjenju emisije CO₂ i gospodarstvu osjetljivom na klimatske promjene kroz:

- Povećanje učinkovitosti korištenja vode u poljoprivredi,
- Povećanje učinkovitosti korištenja energije u poljoprivredi i proizvodnji hrane
- Poticanje proizvodnje i korištenja energije iz obnovljivih izvora, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih sirovina u svrhu bio ekonomije,
- Smanjenje emisije nitratnih oksida i metana iz poljoprivrede.

Socijalna uključenost, smanjenje siromaštva i ekonomski razvoja ruralnih prostora, a što podrazumijeva:

- Poticanje gospodarske raznolikosti, osnivanja novih malih poduzeća i povećanje zaposlenosti,
- Jačanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima,
- Jačanje dostupnosti, kvalitete i korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u ruralnim područjima.

Zemlje članice mogu, unutar svog ruralnog razvoja, uključiti razne tematske podprograme koji doprinose EU prioritetima ruralnog razvoja kao što su programi za mlade farmere, programi za nove farmere, planinska područja, potrebe restrukturiranja poljoprivrednog sektora sa značajnim učinkom na ruralni razvoj, ulaganje u nepoljoprivredne aktivnosti na ruralnim područjima i slično.

U slučaju nabrojanih tematskih podprograma udio sufinanciranja od strane EARDF-a može biti povećan za 10 postotnih bodova.

Osim navedenog EARDF će pomagati razvoj i unapređenje osnovnih usluga kao i aktivnosti obnove sela kao što su:

- Pisanje i ažuriranje planova razvoja općina u ruralnim prostorima, njihovih osnovnih usluga, planova zaštite i upravljanja povezanih s Natura 2000 programom i drugim područjima povezanim s velikom prirodnom vrijednošću prostora,
- Ulaganja u izgradnju, obnovu i širenje svih vrsta lokalne infrastrukture uključujući ulaganja u obnovljivu energiju,
- Širokopojasna infrastruktura uključujući izgradnju, poboljšanje, širenje i jačanje pristupa širokopojasnoj infrastrukturi kao i javnim upravljanje rješenja,
- Ulaganja u uspostavu, poboljšanje i širenje osnovnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturu, i s tim povezanu infrastrukturu,
- Javna ulaganja u infrastrukturu za rekreaciju, turističke informacije i označavanje turističkih mjesta,

- Studije i ulaganja povezana s održavanjem, obnovom i nadogradnjom kulturnog i prirodnog bogatstva sela i ruralnog krajolika.

U okviru danih prioriteta i aktivnosti u nastavku se daje pregled mjera te prihvatljivih ulaganja i troškova u području ruralnog razvoja i poljoprivrede:

- treninzi, radionice, podučavanje, demonstriranja, informiranje, razmjene i posjete drugim farmama, savjetovanje vezano za višestruku sukladnost,
- savjetovanje vezano za povezanost zaštite okoliša i izravnih plaćanja, druge savjetodavne aktivnosti vezane za poljoprivredne, ekonomske i teme zaštite okoliša,
- ulaganja vezana uz opće poboljšanje poslovanja farmi (ekonomsko, zaštita okoliša), razvoj, marketing i prerada poljoprivrednih proizvoda, infrastruktura povezana s razvojem poljoprivrede,
- uspostava pomoći za mlade farmere, nepoljoprivredne aktivnosti u ruralnim područjima, razvoj malih farmi, investicije u nepoljoprivredne aktivnosti (diverzifikacija djelatnosti, promidžba malih poduzeća), potpore za restrukturiranje farmi,
- razvoj osnovnih aktivnosti i obnova sela, razvoj lokalnih usluga, lokalne infrastrukture, obnovljive energije, širokopojasne mreže, infrastrukture za rekreaciju, turističke informacije, ulaganje i zaštita u kulturna i prirodna bogatstva sela i kraja,
- razvoj novih proizvoda, nove prakse, procesa i tehnologija, razvoj vertikalne i horizontalne suradnje sudionika u proizvodnom lancu te promidžba lokalnih tržišta – geografskih obilježja, strategije lokalnog razvoja, pilot projekti, zajednički pristup projektima zaštite okoliša,
- mjere i potpora zaštititi bioraznolikosti i ekosustava, klimatske promjene, upravljanje vodama, upravljanje tlama, zaštita genetskih resursa itd.,
- potpore organskoj proizvodnji, potpore promidžbi ovakvoj proizvodnji i proizvodima,
- mjere i potpore za dobrobit životinja,
- potpore proizvodnji usklađenoj s Natura 2000 i Direktivom Water framework,
- potpore razvoju šumskih krajeva i unapređenje održivosti šuma, pošumljavanje, uspostava agro-šumskih sustava, zaštita i obnova šuma od požara i prirodnih katastrofa, ulaganja u šumske ekosustave, ulaganja u nove tehnologije u šumarstvu, preradu i marketing šumskih proizvoda,
- razvoj alata za upravljanje rizicima, doprinosi premijama na usjeve, osiguranje za nasade i životinje od rizika povezanih s nevremenom i bolestima, doprinosi zajedničkim fondovima koji osiguravaju od spomenutih rizika te prirodnih i

ekoloških incidenata, alat za 'stabiliziranje' prihoda koji bi nudio kompenzaciju u slučaju značajnijeg pada prihoda.

7.6.EUROPSKI FOND ZA POMORSTVO I RIBARSTVO (EUROPEAN MARITIME AND FISHERIES FUND) – EMFF

EMFF financirat će ciljeve nove Zajedničke ribarske politike i Integrirane pomorske politike. Objedinjavanjem ovih politika, a posredno i projekata vezanih uz more koji će se po prvi put financirati iz jedinstvenog fonda doći će do smanjenja troškova, povećanja transparentnosti, pojednostavljenja procedure ishodovanja bespovratnih sredstava i učinkovitije potrošnje novca poreznih obveznika. U skladu sa Strategijom „Europe 2020“ definirane su tri inicijative (Inovativna unija, Efikasna upotreba resursa u EU i Vrijeme za nove vještine i zapošljavanje) koje će pridonijeti: prelasku na održivo ribarstvo, zaštiti mora i obalnih područja, povećanju zaposlenosti, komercijalizaciji inovacija i inovativnih procesa te svemu ostalom što će pridonijeti povećanju dodane vrijednosti proizvoda u ribarstvu i akvakulturi. Stoga su postavljeni sljedeći prioriteti:

Povećanje zaposlenosti i teritorijalna kohezija, a što podrazumijeva:

- Promociju ekonomskog rasta, socijalnu uključenost, stvaranje novih radnih mjesta i potpore lokalnim zajednicama koje egzistencijalno ovise o ribarstvu i akvakulturi,
- Diversifikaciju ribarskih aktivnosti u druge gospodarske sektore i prilagodbu klimatskim promjenama.

Jačanje inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene ribarske djelatnosti kroz fokusiranje na aktivnosti:

- Potpore jačanju tehnološkog znanja i inovacija,
- Unapređenje konkurentnosti i postizanje stabilnosti u poslovanju kod SME-a,
- Razvoj novih vještina i cjeloživotno obrazovanje,
- Poboljšanje tržišne organizacije ribarskih proizvoda.

Jačanje inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture kroz fokusiranje na sljedeće aktivnosti:

- Potpore jačanju tehnološkog znanja i inovacija,
- Unapređenje konkurentnosti i postizanje stabilnosti u poslovanju kod SME-a,
- Razvoj novih vještina i cjeloživotno obrazovanje,
- Poboljšanje tržišne organizacije proizvoda akvakulture.

Promocija održivosti i učinkovitog korištenja resursa u ribarstvu kroz:

- Smanjenje utjecaja ribarstva na okoliš,
- Zaštitu i obnovu bioraznolikosti i ekosustava.

Promocija održivosti i učinkovitog korištenja resursa u akvakulturi kroz:

- Smanjenje negativnih utjecaja akvakulture na okoliš,
- Zaštitu i obnovu bioraznolikosti i ekosustava.

Poticanje implementacije Zajedničke ribarske politike kroz:

- Jačanje znanstvenih spoznaja i znanja te prikupljanje podataka,
- Potporu u kontroli i provedbi, jačanju institucionalnih kapaciteta i učinkovitost administracije javnog sektora.

Prihvatljiva ulaganja koja će se financirati iz ovog fonda ovisit će o specifičnosti zemalja članica koje u skladu sa navedenim prioritetima definiraju prihvatljive ciljeve, mjere i aktivnosti kroz izradu NSRO-a i Operativnih programa.

Trenutno je poznato da će izgradnja nove ribarske flote, novih luka i iskrcajnih mjesta biti neprihvatljive aktivnosti.

Prihvatljive aktivnosti će biti:

- Ulaganje u infrastrukturu postojećih ribarskih luka i iskrcajnih mjesta,
- Ulaganja u objekte za gospodarenje otpadom iz mora te za njegovu prikupljanje iz mora,
- Ulaganja u skloništa zbog poboljšanja radnih uvjeta ribara,
- Ulaganja u postojeću ribarsku flotu s ciljem povećanja energetske učinkovitosti i poboljšanja radnih uvjeta i sigurnosti,
- Ulaganja u prenamjenu ribarskih brodova u plovila za druge gospodarske djelatnosti kao npr. turizam,
- Poticanje pokretanja poslovanja u drugim gospodarskim djelatnostima.

Za provedbu navedenih politika pomorstva, ribarstva i akvakulture u razdoblju od 2014. do 2020. godine osigurano je više od 6,5 milijardi Eura.

7.7.PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOGA SEKTORA

Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa,

rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Pravna regulativa JPP-a u Republici Hrvatskoj sadržana je u novom Zakonu o javno-privatnom partnerstvu od 13.07.2012. u NN br. 78/2012, a kojim je u cijelosti zamijenjen Zakon o javno-privatnom partnerstvu iz 1998. godine kojeg je karakterizirala složena procedura odobravanja projekata i predugih rokova. Drugi važan zakonski dokument je Uredba o provedbi javno-privatnog partnerstva od 14.08.2012. (NN 88/12) koji pobliže uređuje:

- sadržaj informacije o namjeri provedbe projekta JPP-a
- ostala dokumentacija koja čini prijedlog projekta JPP-a
- struktura komparatora javnog sektora
- ostali potrebni kriteriji za odobrenje prijedloga projekta JPP-a
- promjene odobrenog projekta JPP-a
- kriteriji za odabir najpovoljnije ponude koje javno tijelo mora koristiti u postupku odabira privatnog partnera
- sadržaj izvješća o provedbi projekta JPP-a ...

Ostale zakonske i druge bitne odrednice koje proizlaze iz Zakona i Uredbe o JPP-u bit će opširno obrađene u „Akcijskom planu razvojnih projekata Općine Kršan 2014 – 2020“.

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javno-privatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini. Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te ce se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštiti isključenih grupa ili zaštiti okoliša. Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima.

Javno-privatno partnerstvo ili "JPP" je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- posluje imovinom javnog sektora za komercijalno korištenje
- preuzima financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i korištenja imovine javnog sektora, ali taj rizik djelom dijeli javnim sektorom
- ima korist od korištenja imovine javnog sektora, uz uvjet maksimiziranja ekonomske i financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- dodatni izvori financijskih sredstva za pokretanje novih investicija
- učinkovitija realizacija projekata
- zajednički rizik i njegova podjela između javnog i privatnog sektora
- poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga
- ekonomska i financijska korist

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika, jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta, te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i nagrade prenosi na privatni sektor.

Stoga se mogu definirati i neke prednosti i nedostaci JPP-a. Opće prednosti JPP-a su:

- osigurava se veća efikasnost i kvaliteta – kroz efikasnije izvođenje radova i završetak projekta u zadanim vremenskim rokovima
- najbolja opcija kod ograničenih financijskih resursa javnog sektora – dodatni kapital privatnog sektora omogućuje provedbu projekata za koje javnom sektoru nedostaje kapitala
- jačanje javne uprave – kroz inovativna i obično efikasnija rješenja u kontekstu pružanja javnih usluga
- kvalitetnija i brža implementacija projekata – privatni sektor općenito efikasnije i brže provodi projekte poradi bržeg povrata investicije i vlastitog probitka
- alokacija rizika – kroz partnersko preuzimanje rizika kojim efikasnije upravlja uz bitno smanjenje troškova
- bolja kvaliteta usluge – prema iskustvu razvijenih zemalja koje već desetljećima koriste modele JPP-a dokazano je da su usluge kod JPP projekta kvalitetnije
- ostvarenje dodatnih prihoda – poduzetnik se vodi tržišnim ekonomskim načelima pa u skla-

du s njima je u mogućnosti naplatiti usluge koje javni sektor načelno ne naplaćuje, a što umanjuje naknadu koju mu plaća javni partner

- bolje upravljanje sustavom usluga javnog sektora – prisutnost konkurencije na tržištu javnih usluga osigurava postojanje načela „Value for money“
- smanjenje proračunskog deficita i javnog duga – projekt se financira dijelom ili u potpunosti sredstvima privatnog sektora što pridonosi boljoj fiskalnoj poziciji JL(R)S i same države.

Pored navedenog je niz prednosti za korisnike projekata i krajnje korisnike koje se ogledaju u poboljšanju kvalitete života i povećanju blagostanja. **Međutim, postoje i nedostaci koji mogu proizaći iz javno privatnog partnerstva, a to su:**

- spora priprema projekata JPP-a
- postupak odabira privatnog partnera traje dugo
- značajni troškovi provedbe postupka
- poprilično je komplicirano usporediti visinu i količinu koristi između projekata financiranih JPP-om i tradicionalnim načinom; ponajprije zbog nedostatka relevantnih statističkih podataka te nejasne i komplicirane metodologije izračuna koristi i troškova
- često se dogodi da prvotni podjeljeni rizik na koncu u potpunosti prijeđe na javni sektor odnosno porezne obveznike
- zbog osobnog probitka poduzetnika postoji povećani rizik kvalitete izgrađenih objekata jer se često manipulira sa količinom utrošenog materijala i kvalitetom izrade uopće
- povećan rizik od povećanja cijena usluga zbog osobnog probitka privatnog partnera
- zbog specifičnosti JPP-a povećan je rizik od društvenih anomalija, poput mita i korupcije
- problem često predstavlja neprimjeren administrativni kapacitet potreban za pripremu, provedbu, nadzor i evaluaciju projekata JPP-a ...

Zato javno privatno partnerstvo nije jednostavno partnerstvo i treba se pojaviti široko prepoznata kriza - npr. nepostojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja postoji prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom. Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza, te postoji interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti širega kruga ljudi koji odlučuju. Posebno se to odnosi na javni sektor, uvažavajući način odlučivanja u javnom sektoru i komunikacije s javnošću u vezi donošenja odluka o važnim projektima.

Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP

Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju, treba zadovoljiti različite kriterije. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati **kompatibilne ciljeve**.

Npr. javni i privatni sektor žele podići opći standard života. Vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na rastućim tržištima: poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge: vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor povećati profit.

Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti kako bi partnerstvo funkcioniralo, već moraju biti približno kompatibilni.

Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni faktor u održavanju javno-privatnog partnerstva je **podržavajuća okolina**.

Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora.

Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane Vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos, te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se ili ne natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora.

Pravni okvir bitan je za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave,

jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na posljepku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisци izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javno-privatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjele, javni i privatni sektor ne mogu graditi partnerstvo sami, stoga je **političko i društveno prihvaćanje** uključivanja privatnog sektora slijedeći faktor uspješnosti modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima.

Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika. Često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima, te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan faktor navodimo **kredibilitet** podržavatelja i drugih uključenih lidera, te **transparentnost** procesa kao kritične odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju, te zajednički interes i korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu

Vlasti jasno iskazuju interes za javno - privatno partnerstvo koje će se održati kroz dulje vrijeme. Bitni elementi za trajno javno - privatno partnerstvo su: uključivanje resursa, razvoj kapaciteta, uloge i odgovornosti, fleksiji-

bilnost, vrijeme, strpljenje i društvena odgovornost. Svaki od navedenih elemenata obrazložen je u nastavku.

1. Uključivanje resursa

Uključeni partneri trebali bi se obvezati da će uključiti i svoje resurse (financijske, ljudske, kapital) kako bi povećali interes za stvaranje uspješnog partnerstva. Sve to uključuje i dijeljenje rizika i nagrade.

2. Razvoj kapaciteta

Projekti koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili velika kapitalna ulaganja zahtijevaju razvoj kapaciteta svih grupa dionika. Npr. razvoj kapaciteta potrošača o prirodni usluga koje su im namijenjene i u pogledu troškova za pružanje usluga; pružatelja usluga, naročito lokalnih organizacija, u pogledu poduzetničkih vještina vlasti, u pogledu usvajanja potrebnih okvira za pružanje usluga, te za nadgledanje kvalitete pružanja usluga.

3. Uloge i odgovornosti

Određivanje uloga i odgovornosti još je jedan element potreban za razvoj učinkovitih partnerstva. Bitno je da se partnerstva organiziraju kroz usuglašavanje, u cilju najučinkovitije upotrebe resursa obiju strana. Individualne odgovornosti moraju biti jasno razgraničene i određene od početka, kako ne bi došlo do dvosmislenih, nejasnih zadataka koji se očekuju da ih svaki od partnera provede. Na dalje, te odgovornosti treba realistično definirati, s jasnim razumijevanjem jakih i slabih strana svakog partnera.

4. Fleksibilnost

Svi partneri vezani su uz kontekst i lokalno se razlikuju. Partnerstvo bi trebalo koristiti postojeća iskustava, ali u isto vrijeme voditi računa i o korištenju komparativnih prednosti lokalnih resursa. Ako se radi o duljem vremenu, biti će najvjerojatnije potrebno provesti promjene u planu investiranja, izboru tehnologije, te planu aktivnosti. Uključivanje jasnih procedura za uvođenje takvih promjena tijekom životnog ciklusa projekta, smanjit će šanse za stvaranje negativnog utjecaja na partnerstvo.

5. Vrijeme

Partnerstvo zahtijeva vrijeme. Proces razumijevanja problema koje treba rješavati i učinka na potencijalne partnere, kao i potreba partnera, zahtijeva vrijeme. Napredak se može događati kako se odvija projekt, ali proces zadobivanja i održavanja prihvaćanja među korisnicima, provoditeljima i regulatorima je kontinuiran. Odvija se kroz suradnički dijalog u cilju zadovoljavanja zajedničkih potreba.

6. Strpljenje

Za projekte koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili kapitalne investicije potrebno je vrijeme. Pažnja mora biti posvećena balansu između brzog odgovaranja na najhitnije krize i razvijanja integriranih rješenja koja će potrajati. Politički ciklusi i želja za brzim poboljšanjima u kriznim situacijama često dovode do postavljanja prekratkih vremenskih okvira. Takve kratkoročne

agende i ograničeni horizonti vode nerealnim očekivanjima i neodrživim rješenjima.

Čak i krupne institucionalne promjene (npr. razvoj regulatornih kapaciteta) te velika privatna ulaganja zahtijevaju vrijeme. Nije realistično očekivati da će uključivanje privatnog sektora brzo prebroditi nedostatke u javnim institucijama i aktivnostima, niti da će odmah kompenzirati dotadašnje nedostatke u resursima i financiranja sa strane javnog sektora.

7. Društvena odgovornost

Javne usluge osiguravaju javnu dobrobit. Drugim riječima, dobrobit koja bi trebala biti dostupna svima. Poboljšanje pružanja takvih usluga zapravo se odnosi na poboljšavanje življenja ljudi, naročito siromašnih u gradovima. Vlade bi trebale uvijek osigurati da promjene koje usvajaju dovode do povećanja pristupa i boljoj kvaliteti pružanja usluga. Naglasak na društvenoj odgovornosti povećat će političku korist, jer bolje usluge vode prema većem političkom prihvaćanju od strane javnosti.

7.8. MODELI JAVNO – PRIVATNOG PARTNERSTVA

Posljednjih godina u državama Europske unije sve se češće primjenjuje model financiranja i ugovaranja javne infrastrukture pod nazivom javno privatno partnerstvo pa se isto očekuje i u Republici Hrvatskoj. Mogući modeli suradnje odnosno partnerstva javnog i privatnog sektora su:

- BT – izgradi i prenesi (engl. Build and Transfer)
- BOT – izgradi, djeluju i prenesi (engl. Build, Operate and Transfer)
- BTO – izgradi, prenesi i djeluj (engl. Build, Transfer and Operate)
- BLT – izgradi, iznajmi i prenesi (engl. Build, Lease and Transfer)
- BOO – izgradi, posjeduj i djeluj (engl. Build, Own and Operate)
- BBO – kupi, izgradi i djeluj (engl. Buy, Build and Operate)
- ROT – obnovi, djeluj i prenesi (engl. Rehabilitate, Operate and Transfer)

Svaki od navedenih modela partnerstva ima različit stupanj rizika privatnog partnera i različit stupanj uključenosti javnog sektora.

7.9. EU FONDOVI I JPP

Učinak ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju može se prikazati i kod JPP - a. Naime, od 2014. godine postojat će mogućnost financiranja projekata u kombinaciji EU fondova i JPP - a. Ovim kombiniranim pristupom financiranja projekata omogućit će se smanjenje rizika za privatnog partnera i javni sektor. Isto tako koristi javnog sektora koje su već navedene u ovom poglavlju mogu se proširiti za sljedeće koristi:

- javno tijelo nema plaćanja sve do stavljanja građevine u uporabu
- provodi se samo jedna faza nabave odnosno odabir privatnog partnera
- nema vlastitih izvora financiranja iz zajmova i kredita
- ne ugrožava se fiskalna pozicija javnog tijela, a posljedično ne dolazi do rasta javnog duga
- ukupno smanjenje društvenih i projektnih troškova reflektira se na smanjenje proračunskog deficita
- kontrola korištenja sredstava iz EU fondova je dio kontrole JPP-a ...

Informacije koje su vezane uz navedeni kombinirani pristup financiranju projekata JPP-a su opsežne te će se dodatno izložiti i elaborirati u „Akcijском planu razvojnih projekata Općine Kršan 2014 – 2020“ kroz modele i izvore financiranja razvojnih projekata koji će biti u funkciji ostvarenja ove Strategije.

8. RAZVOJNE POLITIKE I DOKUMENTI SVIH STRUKTURA

Razvoj Općine Kršan zasniva se na vlastitim razvojnim strategijama i opredjeljenjima, ali i na razvojnim politikama i razvojnim strategijama drugih struktura na koje se treba oslanjati i tim strategijama usklađivati.

8.1. REGIONALNA POLITIKA RH

Teritorijalni ustroj Republike Hrvatske

Republika Hrvatska podijeljena je na 21 županiju, 127 gradova i 429 općina. Županija je jedinica područne (regionalne) samouprave čije područje predstavlja prirodnu, povijesnu, gospodarsku, prometnu, društvenu i samoupravnu cjelinu ustrojenu radi obavljanja poslova od područnog (regionalnog) interesa. Županija osobito obavlja poslove koji se odnose na: školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

U okviru županije, grad je jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije te svako mjesto s više od 10.000 stanovnika koje predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. Grad je jedinica lokalne samouprave osnovana, u pravilu, za područja više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu i povezana su zajedničkim interesima stanovništva. Općine su manje jedinice lokalne samouprave sa sličnim funkcijama kao i gradovi. Gradovi i općine u svom djelokrugu obavljaju poslove koji se odnose na: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, planiranje i razvoj mreže

obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

Na nivou Republike Hrvatske ne postoji jedinstveni zakonski akt koji bi sustavno rješavao problematiku regionalnog razvoja na cijelom državnom teritoriju. Ipak, postoji niz zakona koji su relevantni za reguliranje i provođenje politike regionalnog razvoja. Među njima treba izdvojiti one kojima se izričito uređuje pitanja razvoja onih područja Republike Hrvatske koja zaostaju u razvoju. To su: Zakon o otocima, Zakon o područjima posebne državne skrbi, Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara i Zakon o Fondu za regionalni razvoj.

U okviru samoupravnog djelokruga regionalnih i lokalnih jedinica, u županijama i ne malom broju gradova postoje upravna tijela nadležna za pitanja regionalnog, odnosno, lokalnog razvoja. Uz to, u nekim županijama i gradovima postoje županijske, tj. lokalne razvojne agencije, poduzetnički centri, tehnološki centri i druge razvojne institucije koje rješavaju gospodarska i druga razvojna pitanja na regionalnoj (lokalnoj) razini.

U Istarskoj županiji kao upravno tijelo utemeljen je Upravni odjel za održivi razvoj koji u svom sastavu ima: Odsjek za zaštitu prirode i okoliša i Odsjek za pomorstvo, promet i infrastrukturu. Također, utemeljen je i Upravni odjel za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

U Istarskoj županiji osnovane su i slijedeće razvojne agencije:

- IDA d.o.o. – Istarska razvojna agencija Pula

IDA d.o.o. je osnovana 14.12.1999. godine kao operativno tijelo za provedbu razvojnih programa Istarske županije. Osnivači IDA d.o.o. su devet istarskih gradova; Buje, Buzet, Labin, Novigrad, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj i Umag. IDA je niz godina nezaobilazan čimbenik razvoja gospodarstva Istre. Njena je primarna uloga poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva u Istarskoj županiji i to kroz pružanje financijske podrške, provođenje edukacija, razvijanje poduzetničke infrastrukture, informiranje i savjetovanje poduzetnika, pružanje usluga potencijalnim stranim investitorima te provedbu različitih međuregionalnih i međunarodnih projekata usmjerenih na stvaranje povoljne poduzetničke klime u Istarskoj županiji. (više na <http://www.ida.hr/index.php?id=23>)

- AZRRI - Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin

AZRRI je osnovana 13.01.2003. godine sa zadatkom povezivanja javnog i privatnog sektora te za pripremu i provedbu projekata u ruralnom prostoru. Prva je Agencija te vrste u Hrvatskoj sa specifičnim zadatkom koordiniranja proizvodnih aktivnosti u ruralnim područjima Istre. Cilj Agencije je pokretanje gospodarskih i razvojnih programa u ruralnom prostoru Istre. Osnivač Agencije je

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

Stranica 42 - Broj 14

13. prosinca 2013.

Istarska Županija koja je imatelj poslovnog udjela u omjeru od 100%. (više na <http://www.azrri.hr/>)

- IRENA – Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o.

IRENA - Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o. Labin, osnovana je 2009.godine od strane Istarske županije. Prema programu Intelligent Energy Europe (IEE), IRENA je osnovana kao nezavisna neprofitna organizacija, dajući javnu savjetodavnu uslugu u obliku informacije, pomoći u podizanju svijesti, obuke i slično, lokalnim donositeljima odluka vezanim za energetiku u javnom i privatnom sektoru, domaćinstvima i građanima. (više na <http://www.irena-istra.hr/>)

- IRTA - Istarska razvojna turistička agencija d.o.o. Poreč

IRTA je osnovana 03.01.2003. godine. Osnivač je Istarska županija koja je prvotno bila vlasnik sa 100% udjelom. Međutim, zbog kvalitnog rada, izvrsnih rezultata i tržišnih prilika u ovom sektoru nakon izvjesnog vremena privatni sektor je uvidio značaj ove Agencije za unapređenje kvalitete turizma u Istri te je iskazao interes za dokapitalizacijom iste pa od 2008. godine vlasnička struktura je promijenjena i prikazana je u na slici 3. (više na <http://www.irta.hr/>)

Slika 3. Vlasnička struktura IRTA d.o.o.

R.b.	Vlasnička struktura	Poslovni udjeli
1	Riviera Adria d.d.	12,97%
2	Maistra d.d.	12,96%
3	Plava laguna d.d.	11,11%
4	Istraturist Umag d.d.	9,26%
5	Laguna Novigrad d.d.	3,70%
6	Arenaturist d.d.	3,70%
UKUPNO		53,70%
1	Istarska županija	46,30%
UKUPNO		100%

Izvor: <http://www.irta.hr/vlasnickastruktura/HR>

Istarska županija je snažno usmjerena ka regionalnom razvoju i to je jedna od strateških odrednica županije, ali i jedinica lokalne samouprave nižeg nivoa (gradovi i općine).

Regionalna politika Republike Hrvatske

U Republici Hrvatskoj osnovano je posebno ministarstvo nadležno za regionalni razvoj, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije nositelj je politike ravnomjernog regionalnog razvoja čiji je cilj dodatno razvijati slabije razvijena područja u RH i tako smanjiti regionalne razvojne nejednakosti u Republici Hrvatskoj. Regionalni razvoj jedna je od najvažnijih smjernica Europske unije koja čak trećinu svoga proračuna izdvaja za razvoj slabije razvijenih regija u EU, kroz kohezijsku politiku EU. Politika ravnomjernog regionalnog razvoja u RH podrazumijeva planiranje, provođenje i koordinaciju aktivnosti regionalne razvojne politike i uspostave cjelovitog sustava programiranja, upravljanja i financiranja regionalnog razvoja.

Donošenjem Zakona o regionalnom razvoju, a potom i prihvaćanjem Strategije regionalnog razvoja RH, uspos-

taavljeni su temelji upravljanja politikom regionalnog razvoja usmjereni izgradnji ukupnog razvojnog potencijala u Republici Hrvatskoj.

Putem Uprave za integrirani regionalni razvoj i Uprave za regionalnu i lokalnu infrastrukturu stvaraju se uvjeti i provode aktivnosti kojima je cilj planiranje, provedba i vrednovanje programa namijenjenih razvoju jedinica lokalne samouprave, županija i širih regija, poticanje razvoja prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje, kao i priprema strateških i operativnih dokumenata te projekata za korištenje sredstava fondova Europske unije i ostalih međunarodnih izvora financiranja namijenjenih regionalnom razvoju.

Nastojeći smanjiti neuravnoteženosti u razvoju pojedinih područja i pripomoći stvaranju preduvjeta za održivi gospodarski i društveni razvoj, provode se programi i mjere izgradnje i modernizacije objekata komunalne i socijalne infrastrukture, temeljene na partnerstvu i solidarnosti.

U funkciji regionalnog razvoja usvojeni su slijedeći važni dokumenti, odnosno osnovane određene institucije:

- Strategija regionalnog razvoja RH
- Metodologija izrade indexa razvijenosti
- Financijska potpora integralnom razvoju lokalne zajednice
- Nova statistička klasifikacija prostornih jedinica RH - NUTS 2³
- Donesen je Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09) i niz podzakonskih akata – u tijeku su izmjene i dopune Zakona
- Osnovana je Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske
- Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
- Strategija razvoja turizma RH 2014 – 2020
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije 2013. godine
- Niz novih strategija razvoja i operativnih programa javnih tijela je u izradi i/ili procesu donošenja.

8.2. HRVATSKE REGIJE U SVJETSKOM OKRUŽENJU

Položaj Republike Hrvatske i njezinih regija u svjetskom okruženju može se sažeto definirati kao vrlo povoljan i konkurentan. Sinergijski razvoj turizma i poljoprivrede, prometa i povezanih usluga, te razvoj proizvodnje i uslužnih djelatnosti u Poduzetničkim i Slobodnim zonama smjernice su razvoja Republike Hrvatske u svjetskom okruženju.

Mogućnosti za razvoj navedenih djelatnosti do sada su vrlo malo iskorištene i u njima postoje velike rezerve za daljnji razvoj.

Istarska županija ima kapacitete i veliku tradiciju u razvoju upravo svih navedenih konkurentnih djelatnosti: sinergijski razvoj turizma i poljoprivrede, prometa i

³ Prema Nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica iz 2007. godine prema NUTS II definirane su tri statističke regije: Sjeverozapadna, Središnja i istočna te Jadranska Hrvatska. U Sjeverozapadnoj regiji BDP per capita je iznosio 78,3% EU27, a u Središnjoj i istočnoj regiji 45,5% EU27. U 2012. godini došlo je do spajanja ove dvije regije u jedinstvenu statističku regiju kako bi se došlo do ujednačenijeg prosjeka BDP-a per capita, a što bitno utječe na stopu sufinanciranja iz EU fondova. Sada iznosi 64,1% EU27 što omogućuje višu stopu sufinanciranja za Sjeverozapadnu, ali i nižu za Središnju i istočnu Hrvatsku.

povezanih usluga, te razvoj proizvodnje i uslužnih djelatnosti u poduzetničkim i slobodnim zonama, te sa kvalitetno definiranim održivim razvojem može postati jedna od najrazvijenijih ekonomskih zajednica u široj regiji EU.

Razvoj Istarske županije vidi se kroz sinergijski razvoj turizma, poljoprivrede i drugih uslužnih djelatnosti, te razvojnu politiku opstanka – demografske obnove stanovništva u Istri.

8.3. ZNAČAJ STRATEGIJE „EUROPA 2020“ ZA REGIONALNI RAZVOJ

Uspjeh u postizanju ciljeva zacrtanih europskom strategijom „Europa 2020“ u značajnom će dijelu ovisiti o odlukama koje će se donositi na lokalnoj i regionalnoj razini. Politika regionalnog razvoja je ta koja najvećim dijelom treba pokrenuti razvojne potencijale Europske unije promičući razvoj u svim regijama. Regionalna politika to može postići tako da poboljšava uvjete za pametan rast, dakle, uvjete za obrazovanje i inovacije, potičući istraživanje i razvoj, investicije zasnovane na znanju i novim tehnologijama te aktivnosti koje rezultiraju visokom dodanom vrijednošću. Jednako tako, politika regionalnog razvoja zauzima središnju ulogu u uključivanju i promicanju investiranja prema projektima koji potiču održiv rast, odnosno poticanje investicija prema projektima koji dotiču energetske i klimatske ciljeve te područje zaštite okoliša.

Doprinos regionalnom razvoju ogleda se i kroz Inovativnu uniju (kao inicijativa i prioritet EU Strategije) koja je zasnovana na širem konceptu pristupa inovacijama. Dakle, ne samo kao novim ili poboljšanim proizvodima, nego se taj pojam odnosi i na usluge, novi marketing, nove metode brendiranja i dizajna, nove oblike poslovnog upravljanja, organizacije itd.

Prema tome, javna potpora inovacijama mora uvažiti ove promjene i pristup, te napore koje ulaže u istraživanje i razvoj nadopuniti i potporom otvorenoj suradnji među svim stranama koje sudjeluju i mogu pridonijeti razvoju inovacija u ovom novom smislu.

Ovakva potpora je opravdana jer privatni kapital ne može uvijek osigurati potrebna sredstva za investicije i razvoj, a zbog razlike između privatnog i društvenog povrata na investiciju (privatni investitor u obzir uzima samo povrat u vidu profita, ne i šire društvene koristi), nesigurnog rezultata, nedostatnih i različitih informacija, neefikasnog sustava itd.

Zbog činjenice da postoje značajne razlike među regijama u realizaciji inovacija to i pristup pojedinih regija treba biti različit i prilagođen posebnostima.

Da bi se postigao europski cilj pametnog rasta (pojam koji podrazumijeva gospodarski rast utemeljen na znanju, znanstvenim istraživanjima, inovacijama, novim tehnologijama, novim metodama itd.) potrebno je mobilizirati sve potencijale u regijama. Inovacije su važne za sve regije – za razvijene da zadrže čelnu poziciju, a za nerazvijene da uhvate priključak s razvijenim regijama.

Znanje i inovativni kapacitet regija ovisi o mnogim faktorima – poslovnoj kulturi, vještini radne snage, obrazovnim i trening institucijama, uslugama u potpori inovacijama, mehanizmima prijenosa tehnologije, ICT i infrastrukturi za istraživanje i razvoj, mobilnosti istraživača, poslovnim inkubatorima, novim izvorima financiranja kao i lokalnim kreativnim kapacitetima.

Regionalna politika treba pomoći da sve regije imaju kapacitet apsorpcije i zaživljavanja inovacija, tako da se koristi od inovacija rašire širom Europe te da se maksimalizira ukupni europski potencijal utemeljen na znanju.

Jačanje strateškog pristupa

Politici regionalnog razvoja potreban je strateški pristup da bi se prepoznale i odredile aktivnosti koje najviše doprinosi jačanju regionalne konkurentnosti. Da bi se postigao najveći učinak, resursi za istraživanje i razvoj i inovacije trebaju dostići određenu kritičnu masu te trebaju biti praćeni s mjerama koje će jačati vještine, razinu obrazovanja i znanstvenu infrastrukturu.

Nacionalne i regionalne vlasti trebaju, slijedom toga, razviti pametne strategije specijalizacije regija da bi se maksimizirao učinak regionalne politike u kombinaciji s drugim politikama Europske unije. Takav pristup osigurat će najefikasniju upotrebu javnih sredstava i može potaknuti i privatni kapital. Takve strategije mogu pomoći regijama da koncentriraju sredstva i napore na nekoliko ključnih prioriteta, a ne da se sredstva rašire na široko područje što neće dati značajan učinak rastu i razvoju.

Ovakve strategije trebaju biti izrađene u suradnji s gospodarskim sektorom, istraživačkim centrima i fakultetima, da bi se zajednički prepoznalo područja specijalizacije koja imaju najveći potencijal, ali i prepoznale slabosti koje otežavaju postizanje ciljeva. Strategije trebaju uzeti u obzir različite kapacitete regija. Naime, dok vodeće i napredne regije mogu investirati u naprednu generičku tehnologiju za slabije razvijene je korisnije investirati u njihovu primjenu u konkretnom sektoru.

Održivost strategija ovisit će o pravodobnosti i koordinaciji mjera i upravljanju. Pametna specijalizacija treba iskoristiti regionalnu različitost, poticati suradnju s drugim regijama i državama te otvoriti nove mogućnosti. Također, važno je izbjeći fragmentaciju odnosno podijeljenost i osigurati slobodno kretanje znanja u cijeloj Uniji.

Ključne ideje koje bi mogle biti sadržaj takvih strategije daju se u nastavku. Različite regije mogu uzeti različite kombinacije da bi kreirali vlastitu strategiju u skladu s vlastitim posebnostima.

Inovativni klasteri za regionalni rast

Klasteri – geografska koncentracija tvrtki, najčešće malih i srednjih poduzetnika, koje surađuju međusobno, s klijentima i dobavljačima i često dijele/koriste određeni zajednički specijalizirani rad, poslovne i financijske usluge, istraživanje i razvoj te kapacitete za obuku – važan su element u pametnim strategijama specijalizacije. Klasteri osiguravaju pogodno okruženje za poticanje konkurentnosti i razvoj inovacija. Potpora razvoju klas-

tera treba biti usmjerena na područja koja pružaju komparativnu prednost.

Poslovno okruženje pogodno za inovacije malih i srednjih poduzetnika

Uspješan sektor malog i srednjeg gospodarstva ključan je za rast, zapošljavanje, inovacije te u konačnici i koheziju. Mali i srednji poduzetnici središte su europskog gospodarstva, naime 20 milijuna MSP-a stvara oko 60% dodane vrijednosti te zapošljava 2/3 zaposlenih u privatnom sektoru. Preko 92% su mikro poduzeća koja zapošljavaju manje od 10 zaposlenih.

Regionalne i nacionalne vlasti trebaju ih podržati na način da osiguraju okruženje pogodno za inovacije i pomoć MSP-a, posebice onim aktivnim u području istraživanja i razvoja, te za otvaranje novih poduzeća.

Cjeloživotno učenje u istraživanju i inovacijama

Mnogi fakulteti u EU pomažu komercijalizirati istraživanja na način da potiču poduzetnički duh kod studenata i potiču suradnju s lokalnim poduzećima na inovacijama te na taj način postaju snažno uključeni u regionalni ekonomski razvoj. Ovakvih slučajeva treba biti čim više.

Obrazovanje, trening i cjeloživotno obrazovanje su ključni za jačanje regionalnih kapaciteta za inovacijama. Nastavni planovi i programi u usmjerenim i strukovnim školama te visokom obrazovanju koji važnost pridaju kreativnosti, poduzetnosti i inicijativi pomoći će mladim ljudima razviti svoj puni kreativni potencijal te pridonijeti inovacijama. Treba pripremati više projekata koji podupiru suradnju između svih vrsta obrazovnih institucija i poslovnih škola, centara za obuku a koji bi se financirali iz ERDF-a.

Atraktivna regionalna infrastruktura za istraživanje

Istraživačka infrastruktura je središte, na znanju utemeljenog, inovativnog sustava. Potreban je pristup u tri smjera kako bi se pomoglo regijama da ostvare svoj puni potencijal:

- Razviti istraživačku ICT infrastrukturu svjetskog ranga koja bi se nadogradila na postojeću znanstvenu izvrsnost, a uz pomoć strukturnih fondova
- Uspostaviti mrežu istraživačkih centara za zemlje sa slabijom istraživačkom aktivnošću
- Razviti regionalne partnerske odnose i mogućnosti raznih sudionika.

Daljnji razvoj i upotreba na ICT - u utemeljene e-infrastrukture za povezivanje i suradnju geografski udaljenih istraživačkih centara ključni su za realizaciju ove mjere.

Digitalno vrijeme

Cilj je ove inicijative putem jedinstvenog digitalnog tržišta temeljenog na brzim internet aplikacijama i otvorenim on line sadržajima pružati održivu ekonomsku i društvenu korist.

Mnoge regije se još uvijek bore kako bi uložile sredstva ERDF-a raspoloživa za ICT (oko 4,4% ukupnog iznosa) jednim dijelom i zbog slabih kapaciteta za planiranje i pripremu. Također su potrebne i značajnije privatne ICT

investicije kako bi se prebrodila proračunska ograničenja javnog financiranja. S obzirom na važnost ICT-a za inovacijski sustav, zemlje članice trebaju naći načina kako što bolje iskoristiti raspoloživa ERDF sredstva da bi ubrzale postizanje EU ciljeva o punoj pokrivenosti EU širokopojasnim pristupom. Različite tehnologije (optička vlakna, ADSL, bežični prijenos, satelit) mogu biti primijenjene u različitim regijama s obzirom na geografske i druge različitosti.

Javna nabava

Javna nabava može biti ključna poluga jačanja inovacija jer može pomoći inovativnim tvrtkama ubrzati ulazak na tržište i povrat investicije. Inovativna javna nabava znači da javni sektor preuzme ulogu i rizik vodećeg kupca dok se ne poboljša kvaliteta proizvoda i usluge te produktivnost. Planovi nabave trebaju uključiti predkomercijalnu vrstu nabave kao i partnerstvo u inovacijama.

Dakle, Europska komisija predlaže da javni sektor bude taj koji će podržati inovacije na način da bude vodeći ili prvi kupac takvih proizvoda te preuzme i rizik mogućeg potrebnog poboljšavanja proizvoda ili usluge. Komisija će za takvu preporuku i praksu izdati upute i potporu da bi potakla ovakve procese.

Europska komisija preporuča da se ovakvi procesi i praksa uključe u operativne programe.

Inicijativa European Innovation Partnerships

Inicijativa Inovativna Unija (jedna od inicijativa Europe 2020 strategije) uključuje preko trideset raznih mjera, a jedna od njih su inovativna partnerstva - European Innovation Partnerships koja bi trebala rješavati specifične izazove u pojedinim sektorima. Jedno takvo partnerstvo je Partnerstvo za aktivno i zdravo starenje cilj koje je prosječno za dvije godine produžiti razdoblje zdravog života za svakog u Europi.

Dakle, neki društveni izazovi, da bi bili zadovoljavajuće rješavani, zahtijevaju zajednički i koordinirani pristup na razini Europske unije. Neki od njih identificirani su u Europe 2020 strategiji: klimatske promjene, energetska učinkovitost, nestašica sirovina te demografsko starenje. Da bi se ovakvi izazovi mogli zadovoljavajuće rješavati potreban je zajednički napor javnog i privatnog sektora, te zajednički angažman svih resursa i relevantnih instrumenata na EU, nacionalnim i regionalnim razinama. S druge strane, ovi bi izazovi mogli postati i nove poslovne mogućnosti. Uloga inovativnih partnerstava je pružiti gospodarstvu i društvu Europske unije priliku da prvo iskoristi ove mogućnosti.

Regionalna politika (putem instrumenata i fondova) treba pomoći i omogućiti implementaciju i postizanje ciljeva inovativnih partnerstava.

Nadalje, investiranje u ljudski kapital i osiguravanje da ljudi imaju vještine ključno je za osnaživanje učinkovitog korištenja resursa u društvu. Europski socijalni fond osigurava sredstva kojima se potiče vještine, kreativnost, poduzetništvo i ljudske kapacitete za inovacije. Ovo je u skladu s inicijativom 'Program za nove vještine i radna mjesta' europske strategije Europe 2020.

Izuzetno je važno da politika regionalnog razvoja bude usklađena i u sinergiji s drugim politikama u svim navedenim područjima. Za to joj osim strukturnih, na raspolaganju stoje i sredstva za ruralni razvoj (EARDF), LIFE+ program i drugi programi Zajednice.

Javna administracija i upravljačka struktura u zemljama članicama treba uvesti ciljeve održivog razvoja u opće okvire izrade i pripreme raznih politika. Ciljevi europske strategije bit će postignuti puno učinkovitije ukoliko upotreba fondova regionalnog razvoja bude dio šireg političkog okvira koji osigurava potrebnu pravnu sigurnost i odgovarajuće poticaje.

Od presudnog je značaja stvaranje što šireg partnerstva i zajedništva oko ideje održivosti svih onih koji sudjeluju u pripremi i provedbi strategija i programa.

Treba poticati veće korištenje EU financiranja kao financijske poluge te poticati inovativnije pristupe financiranju. U situaciji financijske krize države gube snagu i mogućnost samostalnog financiranja svih javnih potreba. Zbog toga treba više uključivati privatni kapital u projektiranje, izgradnju i upravljanje infrastrukturom. Primjena principa 'zagađivač plaća' treba biti ključni element održivosti projekta.

Važno je naglasiti i potrebu prekogranične suradnje u kontekstu održivog razvoja. Dakle, iskoristiti razne mogućnosti financiranja prekogranične, međuregionalne, transnacionalne suradnje kako bi se prodonijelo postizanje održivog razvoja.

Europska Komisija poziva sve zemlje članice, regionalne i lokalne vlasti da odmah poduzmu aktivnosti s ciljem boljeg iskorištavanja raspoloživih sredstava/fondova u smjeru poticanja pametnog i održivog rasta u svim europskim regijama.

8.4.ZAJEDNICA NA ČELU LOKALNOG RAZVOJA – CLLD PRISTUP

Europska komisija JLS preporučuje CLLD kao „alat“ u funkciji lokalnog razvoja.⁴ Cilj je osigurati strateški pristup planiranju lokalnog razvoja na način da se definiranje lokalnih potreba odredi na principu „odozdo prema gore“ u suradnji sa lokalnom zajednicom, a uvažavajući prioritete koji su definirani na višim razinama planiranja (na razini regije, države i same EU). CLLD pristup treba biti vođen od strane lokalne zajednice, lokalnih akcijskih grupa (LAG) koje su sastavljene od predstavnika javnih i privatnih socio-ekonomskih skupina. Mora biti kreiran da odražava lokalne potrebe i potencijale te da uključuje

⁴ CLLD (Community led local development) - „Zajednica na čelu lokalnog razvoja“ je jedno od najvažnijih usmjerenja politike regionalnog i lokalnog razvoja te drugih razvojnih politika Europske unije, a koji su obuhvaćeni „Zajedničkim strateškim okvirom“ (CSF).

inovativne značajke u lokalni kontekst, umrežavanje i suradnju. Kada je riječ o odlučivanju javni sektor kao niti jedna druga interesna skupina ne smiju imati više od 49% glasova. Ključne komponente CLLD pristupa su lokalne strategije razvoja, lokalne akcijske grupe i stanovništvo pokriveno lokalnom strategijom. Lokalnim razvojnim strategijama trebao bi se definirati prostor i populacija koju strategija pokriva, analizirati razvojne potrebe, opisati strategije i ciljeve, opisati proces uključivanja lokalne zajednice u razvoj strategije, opisati upravljanje i nadzor nad provedbom strategije i napraviti financijski plan strategije, uključujući i plan sredstava odabrane mjere EU fondova.

Lokalne akcijske grupe (LAG) trebale bi biti sastavljene od lokalne vlasti, lokalnih poduzetnika i građana (civila). Upravo bi oni trebali zajednički definirati lokalnu razvojnu strategiju, pripremiti i objavljujati natječajne za prijavu projekata, zaprimati prijedloge projekata i ocjenjivati njihovu usklađenost sa razvojnom strategijom, vršiti proces odabira najusklađenijih strategija i nadzirati provođenje razvojne strategije. Lokalne akcijske grupe same određuju veličinu prostora i populacije lokalne strategije razvoja, a iskustva iz EU pokazuju da su optimalni prostori oni na kojima živi između 10.000 i 100.000 stanovnika.

EU potiče ovaj pristup kroz dodatna sredstva koja će biti osigurana za pokrivanje do 25% troškova nastalih provedbom lokalnih razvojnih strategija. Isto tako je bitno naglasiti da svi projekti koji se realiziraju putem CLLD jedinicu lokalne samouprave koštaju 10% manje jer se na ugovoreni iznos sufinanciranja odobrava dodatnih 10% sredstava.

8.5.LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE

Lokalne razvojne strategije trebaju biti povezane s relevantnim programima europskih fondova (CSF fondova) putem kojih će se financirati.

Lokalne razvojne strategije trebaju imati sljedeće elemente:

- Definiciju prostora i populacije koju strategija pokriva
- Analizu razvojnih potreba i potencijala prostora, uključujući SWOT analizu
- Opis strategije i ciljeva, opis integriranog i inovativnog karaktera strategije te hijerarhije prioriteta, uključujući jasne i mjerljive ciljeve i rezultate.
- Opis procesa uključivanja zajednice u razvoj strategije
- Akcijski plan koji pokazuje kako će proriteti biti prevedeni u aktivnosti
- Opis upravljanja i nadzora nad provedbom strategije, određivanje kapaciteta LAG-ova za provedbu strategije itd.
- Financijski plan strategije uključujući i plan sredstava iz EU fondova.

Iz navedenih razloga za Općinu Kršan (i za sve ostale JL(R)S u Republici Hrvatskoj) nužno je usuglasiti sve aktivnosti odnosno projekte koji će biti u funkciji realizacije ovog PUR-a. U dogovoru sa političkom vlasti Općine Kršan načelno je dogovorena izrada Akcijskog plana razvojnih projekata Općine Kršan za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Početak izrade ovog važnog dokumenta je već u siječnju 2014. godine. U izradu navedenog dokumenta bit će uključeni svi dionici Općine Kršan; poduzetnici, obrtnici, politička vlast, institucije javnog sektora, društvene udruge i naravno svi žitelji Općine Kršan. Odluku o potvrđivanju lokalne razvojne strategije od strane upravljačkog tijela će pratiti i utvrđivanje iznosa iz svakog fonda koji će pratiti odobrenu strategiju.

8.5.1.Strateški marketinški plan razvoja turizma Općine Kršan 2010.-2015.

Općina Kršan je prva općina u Istri čija Turistička zajednica ima prihvaćenu Strateški marketinški plan razvoja turizma Općine Kršan za razdoblje 2010.-2015. godine.

Turistički proizvod općine Kršan valja razvijati u kontekstu smještajnih kapaciteta i kontekstu sustava doživljaja. Trenutno, na području Općine Kršan ima nešto manje od 500 postelja. Prostornim planom predviđa se max 4.000 postelja. Namjera je povećati kapacitete i kvalitetu privatnog smještaja kao i kreirati smještajne kapacitete koji će značajno povećati broj noćenja, a to je izgradnja novih smještajnih kapaciteta u ruralnom dijelu pogotovo na području na području Kožljaka, Nove Vasi, Jasenovika, Šušnjevice, Letaja, Čepića, Zatke (kuće za odmor, kampovi u privatnom smještaju, mali obiteljski hoteli i apartmani). Plan je započeti razvoj novog turističkog proizvoda-difuznih hotela na lokacijama gdje uvjeti dozvoljavaju (Kršan, Plomin i dr). Kao nove turističke proizvodi navodi se pecanje s obale i usidrenih brodica te lovni turizam i kinologija. Što se tiče Festivala samoniklog bilja ono se pojavilo kao područje mogućnosti za kreiranje novog sustava doživljaja novog brenda po kojem će Općina Kršan biti prepoznatljiva, specifična i jedinstvena. Ideja je stvoriti stvaranje Edukacijskog centra samoniklog bilja.

U sustav doživljaja svakako spada i Krafifest te bike staze i trekking.

8.5.2.Lokalna akcijska grupa „Istočna Istra“ – LAG „Istočna Istra“

LAG - ovi trebaju biti formirani od predstavnika raznih javnih i privatnih društveno ekonomskih skupina kao što su poduzetnici i njihova udruženja, lokalne vlasti, grupe građana i građanska udruženja (udruge, predstavnici manjina, umirovljenici, mladi, žene, muškarci) itd. Civilni i privatni sektor trebaju imati minimalno 50% glasački prava a niti jedna pojedina interesna skupina ne smije imati više od 49%.

LAG treba pripremiti i provesti lokalnu razvojnu strategiju.

Zadaci LAG-a su:

- Jačati lokalne kapacitete kako bi se pripremile i provele aktivnosti
- Pripremiti nediskriminirajuće i transparentne procedure i kriterije odabira aktivnosti i projekata, koje ne dopuštaju sukob interesa, koji osiguravaju da minimalno 50% glasova za odabir čini privatni sektor, kao i omogućiti mogućnost žalbe
- Osigurati usklađenost izbora aktivnosti i projekata s lokalnom razvojnom strategijom prioritizirajući ih u skladu s njihovim doprinosom ciljevima i prioritetima strategije
- Pripremiti i objavljivati natječajne za prijavu projekata
- Zaprimati prijedloge projekata i ocjenjivati ih
- Vršiti proces odabira i dodjele sredstava
- Nadzor provođenja lokalne razvojne strategije.

Temeljem Statuta donesenog na Osnivačkoj sjednici Udruge od 19.12.2012. godine LAG „Istočna Istra“, djeluje na području Općine Kršan. LAG „Istočna Istra“ osnovalo je 58 subjekata dok ukupan broj članova iz javnog, gospodarskog i civilnog sektora iznosi 62. Uz Kršan isti djeluje na području Općina: Pićan, Raša i Sveta Nedelja te na području Grada Labina. Tako LAG „Istočna Istra“ pokriva površinu od 390,92 km² na kojoj prebiva 22.658 stanovnika.

Prostorna i populacijska pokrivenost

Prostor i populacija koji će biti pokriveni lokalnom razvojnom strategijom trebaju biti povezani, ciljani i imati dovoljnu kritičnu masu za učinkovito implementiranje. Na LAG-ovim je da odrede prostor i populaciju koji će biti pokriveni strategijom. 'Kritična masa' kod LEADER pristupa je značila broj stanovnika između 10.000 i 150.000 stanovnika na području koje pokriva strategija. Dakle, važno je osigurati dovoljnu kritičnu masu da se osigura učinkovita provedba strategije ali jednako tako da prostor bude dovoljno mali da se osigura lokalni pristup. U Europi 56% urbanog stanovništva živi u gradovima između 5.000 i 100.000 stanovnika.

8.5.3. Potpora EU fondova lokalnom razvoju – aktivnostima LAG-ova

Potpota od strane EU fondova će uključivati troškove pripreme, provedbu aktivnosti iz lokalnih razvojnih strategija, pripremu i implementaciju aktivnosti LAG - ova, tekuće troškove provedbe strategije do 25% javnih troškova nastalih provedbom lokalnih razvojnih strategija.

Ono što je važno istaknuti je da će postotak sufinanciranja od strane ERDF-a i ESF-a u slučaju CLLD pristupa biti uvećan za 10%. Dakle, projekti koji se realiziraju

putem CLLD-a zemlju članicu odnosno JL(R)S koštati će 10% manje.

Način na koji će zemlje poticati CLLD pristup treba biti istaknut u partnerskom ugovoru dakle ugovoru između zemlje članice u Europske komisije koji se definiraju ukupna pomoć EU zemlji članici, te druga prava i obveze za programsko razdoblje.

8.6. ZNAČAJ STRATEGIJE „EUROPA 2020“ ZA RURALNI RAZVOJ OPĆINE KRŠAN

Kao sastavni dio, odnosno drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike, politika ruralnog razvoja je dokazala svoju vrijednost jačajući održivost europskog poljoprivrednog sektora i ruralnih područja – ekonomski, ekološki i socijalno.

Potrebno je nastaviti s potpunom integracijom ruralnih prostora. Potrebno je iskoristiti prilike koje pružaju ruralna područja uz ograničenja uvjetovana brigom o okolišu i klimatskim promjenama te da se osigura brojne koristi za poljoprivrednike, selo i širu društvenu zajednicu te da se putem politike ruralnog razvoja doprinese:

- Konkurentnosti poljoprivrede kroz potpore inovacijama i restrukturiranju te omogućavanje poljoprivrednicima da postanu učinkovitiji u korištenju resursa
- Održivom upravljanju prirodnim resursima kroz brigu o okolišu i osjetljivost poljoprivrede na klimatske promjene te održavanje i poštovanje proizvodnih kapaciteta zemlje
- Ujednačenom teritorijalnom razvoju ruralnih područja u EU kroz jačanje ljudskih potencijala u lokalnim područjima, poboljšavanju uvjeta življenja i boljoj povezanosti s urbanim područjima.

Ovo su ujedno i tri ključna cilja Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (ERDF) u razdoblju 2014.-2020. godine.

U tom okviru, zaštita okoliša, klimatske promjene i inovacije trebaju biti teme koje usmjeravaju politiku ruralnog razvoja više nego prije. Dakle, investicije moraju udovoljavati ekonomskim ali i kriterijima zaštite okoliša.

U okviru instrumenata koji će pomoći ruralni razvoj postoji široki raspon aktivnosti koje će se financirati: od investicija u infrastrukturu do plaćanja raznih eko usluga, mjere za zaštitu okoliša i klimatske promjene, potpora inovacijama, transfer znanja i jačanje kapaciteta, pokretanje gospodarstva i novih poslovnih aktivnosti. Poboljšanja se mogu sastojati i od bolje povezanosti mjera međusobno, posebice s raznim treninzima i obukama, kreiranjem paketa kako bi se pomoglo riješiti specifične probleme (male farmere, planinske krajeve), poticanjem suradnje među farmerima itd.

Slika 4. Doprinos politike ruralnog razvoja ciljevima strategije Europe 2020

Izvor: EU politike i fondovi 2014 – 2020 (Plavi partner d.o.o., Zagreb, 2013.)

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EARDF) će ruralnom razvoju pomagati putem brojnih mjera i aktivnosti, poticati integraciju ovih prostora odnosno suradnju unutar ruralnih prostora i s okolinom, investicije u poljoprivredu i ruralne prostore, razvoj gospodarstva, inovacije, edukacije i transfer znanja, usluge savjetovanja poljoprivrednicima te pružati brojne druge oblike pomoći. Važno je istaći da ovaj fond ne financira samo poljoprivredne projekte nego sve vrste gospodarskih i drugih aktivnosti koje pomažu razvoj ruralnih prostora, jačaju njegovu vitalnost i ostanak ljudi na tim prostorima.

Fond će u nerazvijenim regijama (ispod 75% GDP prosjeka EU27) za odobrene projekte osiguravati do 85% sredstava, a za određene aktivnosti i do 90% (transfer znanja, *Leader* itd.) pa i 100% (inovacije) sredstava. Minimalno 25% alokacije EARDF-a mora biti planirano za područje klimatskih promjena i mjere poboljšanja upravljanja zemljom kao resursom, te 5% za LEADER pristup⁵.

⁵ LEADER pristup

8.7.SREDSTVA ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE 2014. – 2020. I NJIHOV ZNAČAJ ZA OPĆINU KRŠAN

Zajednička poljoprivredna politika jedna je od najznačajnijih politika Europske unije. Ovo je vidljivo i iz iznosa sredstava namijenjenih provedbi ove politike, a

Jedna od važnih značajki i buduće politike ruralnog razvoja je jačanje LEADER pristupa (trenutno jedna od četiri osi EARDF) kroz sve fondove. Dakle, pristupa integriranog lokalnog razvoja odozdo prema gore, putem LAG-ova i lokalnih integriranih razvojnih strategija. Potpora ovim integriranim strategijama koje su pripremljene i provode se od strane lokalne zajednice osigurava se iz pet fondova (EARDF, ERDF, ESF, CF, EMFF). Ovom se inicijativom i pristupom financiraju male, lokalne investicije. Jedna od važnijih budućih odrednica je pomoć u pripremi projekata, jačanju kapaciteta, povezivanje i umrežavanje aktera lokalnog razvoja.

prema dostupnim dokumentima Europske komisije rashodi za poljoprivredu financirat će se iz dva fonda koji čine značajan dio ukupnog EU višegodišnjeg financijskog okvira i iznose 372 milijarde Eura. To su Europski poljoprivredni garancijski fond (EAGF) koji financira prvi stup Zajedničke poljoprivrede politike. Ovaj fond raspolaze s 282 milijarde Eura i financira izravna plaćanja poljoprivrednim proizvođačima kao i mjere za reguliranje poljoprivrednog tržišta kao što su intervencije i povrat izvoznih carina.

Drugi fond ili drugi stup Zajedničke poljoprivredne politike je Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EARDF) koji će sa 89,9 milijarde eura pomagati razvoj ruralnih krajeva u zemljama članicama. Osnovne odrednice ZPP - a su stabilna i održiva poljoprivredna proizvodnja, proizvodnja hrane, zaštita okoliša ruralnih prostora te njihov razvoj i integracija.

Razvoj i održivost poljoprivredne proizvodnje, proizvodnja hrane, razvoj ruralnih područja i hrvatskog sela velika su mogućnost i potreba hrvatskog gospodarstva, poljoprivrede i ruralnih prostora. Iznos izravnih plaćanja za hrvatske poljoprivrednike iz EAGF-a iznositi će oko 380 milijuna Eura godišnje dok će za projekte ruralnog razvoja iz EARDF-a na raspolaganju biti oko 350 milijuna Eura (bez nacionalnog sufinanciranja). Ovo su vrlo značajni iznosi koje treba iskoristiti na način da se postignu ciljevi poljoprivredne politike i regionalnog razvoja te unaprijedi njihova konkurentnost. Za Općinu Kršan i njen ruralni razvoj bitnu ulogu imat će Poljoprivredna zadruža Čepić polje koja je između ostalog i član lokalnog LAG-a. Pri Poljoprivrednoj zadrugi djeluje 18 članova koji se bave različitim poljoprivrednim djelatnostima. Najveći poljoprivredni subjekt je farma tvrtke Bio Adria d.o.o. koja se bavi proizvodnjom mesa, mlijeka i mlječnih proizvoda. Ciljevi Poljoprivredne zadruge Čepić polje u narednom periodu idu u smjeru osnaživanja putem održivosti, jačanju prepoznatljivosti, marketinškog iskoraka obiteljskih gospodarstava, povećanju udjela eko proizvoda, a što je sukladno ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije.

Stoga je važno da kreatori lokalne poljoprivredne politike, poljoprivredni proizvođači te gospodarski i drugi sektori Općine Kršan u svojem planiranju razvoja i pripreme projekata računaju i na ova sredstva za vlastite projekte. Na lokalnoj vlasti je da promiče mogućnosti koje nude ovi fondovi poljoprivrednicima, MSP-u i društvu u cjelini.⁶

⁶ Više o regionalnom, ruralnom i poljoprivrednom razvoju i njihovim politikama možete pročitati u knjizi „EU politike i fondovi 2014 – 2020“ izdavača Plavi partner d.o.o. iz Zagreba i dokumenata EU, EK, i EP koji se nalaze u popisu Literature.

8.8.REGIONALNA RAZVOJNA POLITIKA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

8.8.1.Prostorni plan Istarske županije

Prostorni plan Istarske županije pokriva najveći dio Istarskog poluotoka i obuhvaća površinu od 3.476 četvornih kilometara. Područje Istre dijele tri države: Hrvatska, Slovenija i Italija. Vrlo malen dio Istre, tek sjeverna strana Miljskoga poluotoka, pripada Republici Italiji. Slovensko primorje s Koparskim zaljevom i dijelom Piranskoga zaljeva do ušća rijeke Dragonje dio je Republike Slovenije. Najveći dio, ili 3.130 četvornih kilometara (90% površine), pripada Republici Hrvatskoj. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji 2.820 četvornih kilometara, što je 4,98% od ukupne površine Republike Hrvatske. Ostali dio administrativno-teritorijalno pripada Primorsko-goranskoj županiji. Ukupan broj stanovnika po popisu iz 2011.g. iznosi 208.440 što čini oko 4,85% stanovništva Republike Hrvatske.

Prostorni planovi su dokumenti prostornog uređenja kojima se, sukladno članku 12. Zakona o prostornom uređenju i gradnji (NN br. 76/07, 38/09, 55/11., 90/11., 50/12., 55/12., 80/13.), određuje svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora te mjerila i smjernice za uređenje prostora Države, županija, Grada Zagreba, općina i gradova. Na području Istarske županije donijeti su ili su u izradi slijedeće vrste prostornih planova:

- prostorni plan županije,
- prostorni plan područja posebnih obilježja,
- prostorni plan uređenja grada / općine,
- generalni urbanistički plan,
- urbanistički plan uređenja,
- detaljni urbanistički plan

Na području županije u primjeni su i slijedeći prostorni planovi, donijeti prije stupanja na snagu Zakona o prostornom uređenju i gradnji 2007. godine:

- generalni urbanistički planovi (starije generacije),
- generalni planovi uređenja,
- provedbeni urbanistički planovi,
- planovi uređenja manjih naselja,
- urbanistički projekti,

Primjena istih nastaviti će se u skladu s člankom 346. i 348. Zakona o prostornom uređenju i gradnji.

Prostorni planovi na području županije moraju biti usklađeni sa Strategijom prostornog razvoja i Programom prostornog uređenja Države, kao i onim prostornim planovima područja posebnih obilježja koje donosi Sabor RH, a u postupku donošenja prostornog plana županije i prostornih planova područja posebnih obilježja koje donosi predstavničko tijelo županije obvezujuću suglasnost izdaje ministarstvo nadležno za poslove prostornog uređenja.

Prostorni planovi koje donose predstavnička tijela gradova/općina moraju biti usklađeni i s prostornim planovima koje donosi predstavničko tijelo Istarske županije. U tom smislu, a temeljem članka 97. Zakona, Zavod za prostorno uređenje Istarske županije izdaje mišljenje o usklađenosti prostornog plana s Zakonom i propisima donesenim na temelju Zakona, odnosno s dokumentima prostornog uređenja državne i područne (lokalne) razine, i temeljem članka 98. Zavod za prostorno uređenje Istarske županije daje mišljenje o usklađenosti prostornog plana s prostornim planom županije i prostornim planovima susjednih županija te s drugim dokumentima prostornog uređenja od utjecaja na prostorni plan iz stavka 1. istog članka.

Temeljni ciljevi razvoja u prostoru Istarske županije (u daljnjem tekstu: Županije) su slijedeći:

1. Organizacija, uređenje i zaštita prostora na načelima održivog razvitka prioritetni su razvojni ciljevi Županije.
2. Poticati progresivni demografski razvitak, naročito u emigracijskim i nisko natalitetnim područjima, uz kontrolu mehaničkog prirasta u priobalnim gradovima. Prosječna stopa rasta stanovništva do 2010. godine treba optimalno iznositi 0,5 - 0,6 % godišnje, tj. doseći broj od 246.000 stanovnika.
3. Gradove i druga naselja koji su nositelji središnjih funkcija državnog i županijskog značaja (uprava i samouprava na županijskoj razini, čvorna i tranzitna mjesta u prometu i telekomunikacijama, koncentracije gospodarskih djelatnosti od važnosti za državu, sjedišta financijskih institucija, ustanova znanosti i visokog školstva, srednjeg i osnovnog školstva, županijskih bolnica i domova zdravlja, ustanova socijalne skrbi, ustanova kulture, značajnijih ustanova i trgovačkih društava koje se bave informiranjem te elektronskih medija) razvijati sukladno veličini i broju stanovnika gravitacijskog područja, pri čemu se funkcije moraju što pravilnije distribuirati na gradove i druga naselja u rangu važnijih regionalnih središta, te regionalnih i manjih regionalnih središta.
4. Poticati rast naselja u unutrašnjosti Županije, a posebno naselja od 500 do 2000 stanovnika kao i ostalih naselja - općinskih središta, te gospodarsko i infrastrukturno jačanje istih u odnosu na naselje iste veličine u priobalju, s krajnjim ciljem ujednačavanja gospodarskih potencijala.
5. Provoditi sustavno aktivnu zaštitu okoliša te sprječavanje onečišćenja okoliša, što znači izgrađivati i ustrojavati sustav upravljanja okolišem i prirodnim resursima, izbjegavati rješenja s neizvjesnim i dugoročnim utjecajem na okoliš, osigurati edukaciju o okolišu i kvalitetno sudjelovanje udruga građana te provoditi sanaciju registriranih onečišćivača i najugroženijih dijelova okoliša.
6. Usmjeravati izgradnju i modernizaciju gospodarskih kapaciteta uz primarnu razvojnu osovinu Pula - Pazin - Rijeka, radi stvaranja preduvjeta za razvoj

demografski i gospodarski stagnirajućih područja središnjeg dijela Županije, a također i uz razvojne osovine Buje - Buzet - Lupoglav, Poreč - Pazin - Labin, Rovinj - Kanfanar - Žminj - Labin, te Pula - Labin - Lupoglav.

7. Optimalno povećavati kapacitete prometne, telekomunikacijske, energetske i komunalne infrastrukture u odnosu na nacionalne i šire regionalne sustave, a posebno u pograničnim područjima.
8. Integrirati gospodarske, kulturne, krajobrazne i demografske resurse ruralnih i prijelaznih područja Županije u marketinški prepoznatljive, financijski stabilne i administrativno upravljive sustave.
9. Podizati opću razinu razvijenosti Županije i povećati standard stanovništva, zaposlenosti i kakvoće življenja. Domaći proizvod po stanovniku u 2010. godini podići na razinu iznad 13000 USD. Udio zaposlenosti u stanovništvu povećati na 40 %.

Temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja su:

1. **Prostor kao resurs.** Prostor racionalno koristiti i zaštititi u svim elementima korištenja, vodeći računa da je isti po definiciji neobnovljiva kategorija. Županijski prostor očituje se u velikoj raznolikosti, ljepoti, višeznačnosti namjene i s vrlo povoljnim geoprometnim položajem. Prostor se ovim Planom utvrđuje kao najvredniji resurs ove sredine, s prirodnim ljepotama, poljima, morem, podmorjem i pripadajućem živom svijetu, ali i vrlo osjetljivim resursima kao što su podzemne vode, priobalni prostor i šume.
2. **Održivi razvitak.** Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost, a to znači s gledišta korištenja prostora i prirodnih resursa, očuvanje razvojnih mogućnosti za nadolazeće generacije. Održivi razvitak označava onaj razvitak pri kojem su opseg i dinamika čovjekovih proizvodnih i potrošnih aktivnosti dugoročno usklađeni s opsegom i dinamikom procesa koji se odvijaju u prirodi. Održivi razvitak ne isključuje ekonomski rast ali ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, prirodne procese i prirodna dobra.
3. **Policentričnost razvoja.** Razmještaj ljudi i dobara u prostoru temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih središta u prostoru počiva na suradnji i konkurenciji. Policentričnost razvoja pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture.
4. **Otvorenost i integracija prostora.** Područje Županije osim omeđenosti upravnim granicama je otvoreni prostor za međužupanijsku i međunarodnu suradnju. Stoga prostor Županije mora sadržavati

organizacijski prostorni odrednice u odnosu na regionalnim prostorima i prema bližem i daljnjem okruženju. Otvorenost tog regionalnog sustava je činitelj reprodukcije tog područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti očituje se u svim elementima organizacije: gospodarskih, uslužnih, intelektualnih, prometnih i drugih funkcija. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora Županije. Povezivanje Županije s obodnim prostorima potreba je i nužnost koju nameće gospodarska orijentacija (promet, trgovina, turizam), a temeljena je na otvorenosti prostora. Otvorenost prostora doživljava svoj smisao i opravdanje u integraciji s obodnim prostorima što se ostvaruje preko važnih regionalnih, nacionalnih, europskih i svjetskih prometnih koridora i veza na kopnu, moru i zraku.

U organiziranju prostora treba se pridržavati i drugih načela, a posebno onih iz područja urbanističke discipline kao što su načela racionalnog korištenja prostora, kompatibilnosti namjene u prostoru, opterećenja prostora (nosivost prostora), humanosti u namjeni prostora, a posebno ljudskih naselja te načela koja se odnose na zaštitu i unapređenje prirodnog bogatstva.

8.8.2. Regionalni operativni program (ROP) 2006.-2010.

Premda je već kraj 2013. godine Regionalni operativni program (ROP) Istarske županije temeljni je planski dokument koji, na cjelovit i sveobuhvatan način, određuje strategiju razvoja Istre za razdoblje od 2006. do 2010. godine. Pokretač i nositelj izrade ROP-a bila je Istarska razvojna agencija (IDA).

Inicijativa za izradu dokumenta krenula je sredinom 2004. godine, a sama izrada dokumenta započela je u lipnju 2005. godine. Tijekom 2005. osnovana su tijela neophodna za provedbu plana - Županijska radna skupina i Županijski partnerski odbor.

Na tematskoj sjednici Županijskog poglavarstva, održanoj 27. lipnja 2006. g., ROP je predstavljen i jednoglasno prihvaćen, te upućen na raspravu u Županijsku skupštinu. Skupština Istarske županije ROP je usvojila 11. rujna 2006. godine.

Izrada ROP-a Istarske županije temeljila se na metodološki dosljednom uvažavanju i primjeni standardnih načela koja se primjenjuju pri izradi regionalnih operativnih programa u zemljama članicama Europske unije, uključujući načela:

- regionalnog, županijskog vlasništva ROP-a;
- posvećenosti dionika, svih zainteresiranih strana, pripremanju i izradi ROP-a;
- transparentnosti tijekom pripreme i izrade ROP-a;
- uključenosti svih važnijih lokalnih partnera i zainteresiranih strana, sudjelovanje javnosti

Proces pripreme i izrade ROP-a slijedio je standardnu metodologiju za izradu regionalnih razvojnih programa.

U izradi ROP-a glavnu ulogu imali su Radna grupa i nositelj izrade, Istarska razvojna agencija (IDA) te Partnerski odbor.

ROP je definirao četiri strateška cilja koja treba ostvariti i to:

1. Konkurentno gospodarstvo
2. Razvoj ljudskih resursa i visoki društveni standard
3. Uravnoteženi i održivi razvoj
4. Prepoznatljivost istarskog identiteta

U proteklom razdoblju svi strateški ciljevi su u razvoju, a treba ih promatrati u dinamičkom kontekstu i ostvarivani su. Kako razvoj traje i kako su pred nama novi razvojni izazovi, definirani strateški ciljevi u ROP-u, nadopunjeni sa novim strateškim ciljevima, ostvarivati će se i u narednim razdobljima.

8.8.3. Master plan razvoja turizma

Master plan razvoja turizma Istre 2004.-2012. godine sastoji se od Master planova razvoja za svaki od sedam turističkih clustera te od Integriranog Master plana razvoja turizma Istre, od kojih svaki obuhvaća sljedeće dokumente:

- Razvojni model turizma
- Plan konkurentnosti
- Mogućnosti i potrebe investiranja
- Marketing plan
- Plan provedbe

Kako bi što više naglasili i valorizirali resurse kojima raspolažemo, restrukturirali i repozicionirali postojeću turističku ponudu te ostvarili svoju viziju budućeg razvoja i ograničili ili eliminirali negativnosti u Istri, najprije moramo postići suglasnost oko ova četiri ključna pitanja. Međutim, za takvu suglasnost i dogovor treba nam međunarodno konkurentan i uvjerljiv pregovarački okvir u čijoj izradi trebaju sudjelovati svi interesni subjekti istarskog turizma. Upravo Master plan ima takvu misiju da posluži kao pregovarački sklop i poluga novog razvoja istarskog turizma, a što je uobičajena praksa upravljanja turizmom u brojnim nam konkurentskim zemljama i regijama.

Razvojni model turizma: prvim elementom Master plana definira se razvojni model turizma kojim se utvrđuju ciljevi, strategije, ograničenja i brzina razvoja turizma u skladu s potencijalnim mogućnostima svakog klastera. Konačni rezultat je definiranje strategije i pozicioniranja na tržištu za svaki klaster.

U Istri je Master planom definirano sedam klastera:

1. Umag-Novigrad (Buje, Brtonigla, Savudrija)
2. Poreč (Tar-Vabriga, Kaštelir-Labinci)
3. Vrsar-Funtana
4. Rovinj (Bale, Kanfanar)
5. Labin-Rabac (Kršan, Raša, Sv.Nedelja)
6. Unutrašnjost istre (Buzet, Cerovlje, Gračišće, Grožnjan, Karojba, Motovun, Lanišće, Lupoglav, Oprtalj, Pazin, Pićan, Sv.Petar u Šumi, Svetvinčenat, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Žminj)

7. Pula-Medulín (Vodnjan, Fažana, Barban, Ližnjan, Marčana)

Pozicioniranja klastera iz Masterplana definirana su sljedećim redoslijedom:

- Klaster Umag/ Novigrad - Aktivni odmor i kratki boravci povezan sa sportskim i zdravim načinom života. Ribarsko naselje s mirnim načinom života
- Klaster Poreč - Koncentracija aktivnih doživljaja s bogatim kulturnim nasljeđem
- Klaster Vrsar/Funtana - Doživljaj prirode koji uključuje tradicionalne ribarske aktivnosti s dođrom umjetnosti
- Klaster Rovinj - Romantični grad u usulom mediteranskom okruženju
- Klaster Labin/Rabac - Spoj prirode i nasljeđa, raj za umjetnike. Gdje se brežuljci sastaju s morem
- Klaster Unutrašnjost Istre - Očuvani tradicionalni način života, uživanje u istarskoj kulturi, gastronomiji i prirodi
- Klaster Pula/Medulín - Kultura, povijest ... i plaže, mjesto za vaše susrete; Sačuvana obala za aktivni i obiteljski odmor zasnovan na prirodnim vrijednostima

Klasteri su turistička sub područja ili mikro destinacije u sklopu jedne turističke regije koja imaju slična turistička obilježja, od resursne i infrastrukturne do atrakcijske osnove kojom raspolaže. Klaster predstavlja dinamičnu koncentraciju i kombinaciju turističkih atrakcija, infrastrukture, opreme, usluga, poslova, ljudi itd. u "zaokruženim", homogenim zemljopisnim područjima u kojima se razvija određeno turističko iskustvo.

8.8.4. Strategija ruralnog razvoja Istre

Strateški program ruralnog razvoja područja Istarske županije (2008.-2013.) (u daljnjem tekstu Strateški program) je strateško plansko-programski dokument i sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem poljoprivrede, ribarstva i ruralnih područja. Glavni promotor (nositelj) izrade i provedbe Strateškog programa je AZRRI - Agencija za ruralni razvoj Istre, d.o.o. Pazin, te Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodoprivredu Istarske županije. Glavni nositelj izrade studije je Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za upravu poljoprivrednog gospodarstva.

Na temelju Zakona 84/01 Republike Italije Regija Toscana je putem ARSIA-e Agencije za ruralni razvoj Toscane osigurala 150.000,00 Eura za izradu Strateškog programa. Navedenim programom sufinancirane su aktivnosti u Italiji (Toskani) i Republici Hrvatskoj (Istri) vezane za izradu Strategije ruralnog razvoja Istre koja je rađena po prvi puta u Republici Hrvatskoj po LEADER

pristupu, odnosno tzv. "bottom up" pristupom (od dolje prema gore).

Krajem 2005. godine potpisan je ugovor s Agronomskim Fakultetom Sveučilišta u Zagrebu za izradu Strateškog programa, te su tijekom 2006. i 2007. godine izvršene analize stanja ruralnog prostora Istarske županije. Nakon toga slijedila je javna rasprava sa svim relevantnim čimbenicima u prostoru radi definiranja prava, obveza i nadležnosti, te su postavljeni preduvjeti za osnivanje LAG-ova (Lokalnih akcijskih grupa), a na temelju tih aktivnosti pristupilo se utvrđivanju županijskih mjera, prioriteta i strateških programa te mogućnosti njihove realizacije. Navedenim aktivnostima definiran je ruralni prostor Istarske županije uzimajući u obzir kriterije korištene u EU. U navedene aktivnosti izrade programa, a sukladno tzv. bottom up, uključeno je preko 200 ključnih subjekata (fizičke i pravne osobe, jedinice lokalne samouprave, institucije i ostali) za definiranje ruralnog razvoja i to putem niza radionica i sastanaka.

Nakon definiranja završne verzije Strateški program postao je službeni dokument usvajanjem na Skupštini Istarske županije dana 06. travnja 2009. g. (Službene novine Istarske županije br. 04/09.).

Strateški program izrađen je u skladu s metodologijom primijenjenom u izradi sličnih programa koji su u EU obvezatni, te poštivajući razvojne smjernice nacionalnih i regionalnih programa. Sukladno tome, programom su definirani sljedeći strateški ciljevi:

1. Izgradnja institucionalnog okruženja koje potiče poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim područjima i stvaranje uvjeta za povratak i zadržavanje stanovništva u ruralnim područjima.
2. Povećanje konkurentnosti glavnih gospodarskih sektora u ruralnim područjima (proizvodnih, prerađivačkih i uslužnih djelatnosti).
3. Održiva uporaba prirodnih resursa, očuvanje i zaštita prirode i okoliša.
4. Zaštita i očuvanje kulturnog nasljeđa.
5. Trajno poboljšanje učinkovitosti rada komplementarnih – suradničkih institucija u funkciji ruralnog razvitka.

8.8.5. Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011.-2013.

Županijska razvojna strategija (ŽRS) temeljni je planski dokument za održivi društveno-gospodarski razvoj svake županije. Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09), navedene strategije zamijenit će Regionalne operative programe (ROP-ove). ROP Istarske županije, koji je za razdoblje od 2006. do konca 2010. godine izradila Istarska razvojna agencija (IDA) d.o.o., a Skupština Istarske županije usvojila 11. rujna 2006. godine, koncem 2010. Kako je ROP istekao izrađena je nova Županijska razvojna strategija (ŽRS) za razdoblje od 2011. do 2013. godine koja je usvojena na Skupštini istarske županije dana 30.5.2011.g. Po završetku spomenutog razdoblja, uslijedit će izrada stra-

teških dokumenata usklađenih sa sedmogodišnjim ciklusima planiranja Europske unije.

Razvojna vizija Istarske županije:

Istarska županija je moderna, otvorena i gospodarski konkurentna regija, prepoznatljive kulturne i prirodne baštine, visoke kvalitete života u okvirima uravnoteženog i održivog razvoja.

Strateški razvojni ciljevi Istarske županije za razdoblje 2011. - 2013. godine proizašli su iz vizije razvoja, te su definirani kao:

1. Konkurentno gospodarstvo
2. Razvoj ljudskih resursa
3. Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom
4. Visoka kvaliteta života
5. Prepoznatljivost istarskog identiteta

9. DRUŠTVENO EKONOMSKA KRETANJA U RH

9.1. STANJE GOSPODARSTVA

Značajni gospodarski rast obilježava od 2000. godine, nacionalnu gospodarsku situaciju, što se vidi iz porasta i stabilizacije glavnih makroekonomskih pokazatelja. Međutim, 2009. i 2010. godine dolazi do velikog pada BDP-a i posljedično drugih makroekonomskih pokazatelja. Prosječni godišnji rast BDP-a bio je oko 4% za razdoblje od 2001.g do 2008.g., ali 2009.g. dolazi do oštrog pada BDP-a od 6,9%, a 2010.g. od 2,3%. Naime, Svjetska ekonomska kriza pokazuje veliki utjecaj na gospodarsku situaciju u Hrvatskoj. U tom razdoblju BDP po stanovništvu raste sa 5.801 EUR u 2001.g. na 10.393 EUR u 2010.g.

TROMJESEČNI OBRAČUN BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PREMA RASHODNOJ METODI, tekuće cijene
Tablica 10. Tromjesečni obračun bruto domaćeg proizvoda

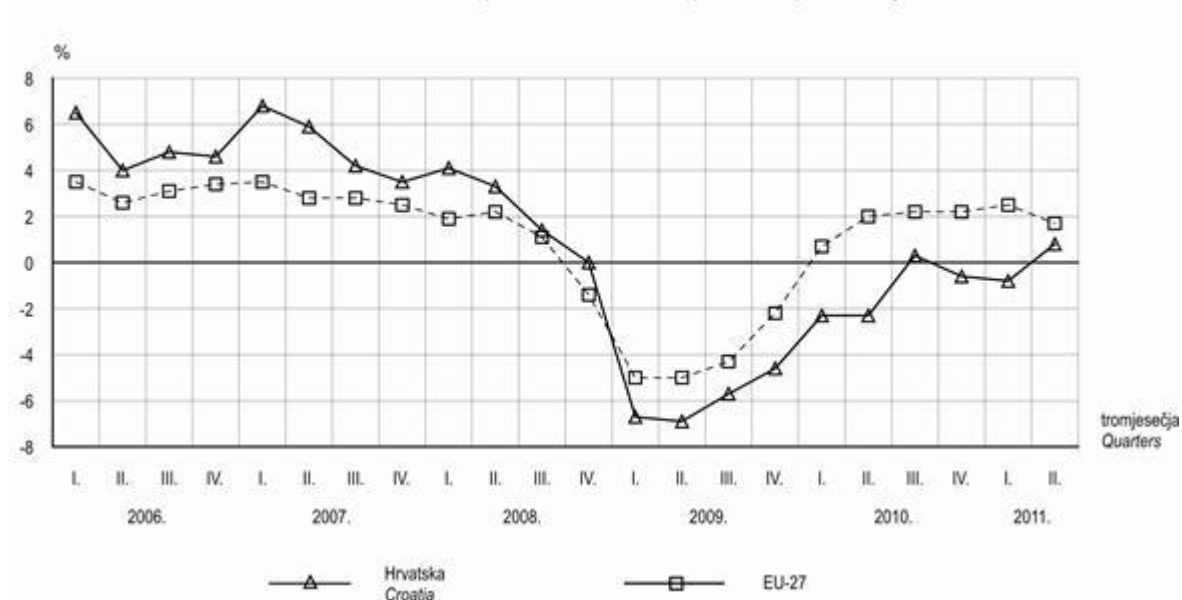
Million kuna

	Konačna potrošnja <i>Final consumption expenditure</i>		Bruto investicije u fiksni kapital <i>Gross fixed capital formation</i>	Promjena zaliha <i>Changes in inventories</i>	Izvoz roba i usluga <i>Exports of goods and services</i>	Uvoz roba i usluga <i>Imports of goods and services</i>	Bruto domaći proizvod (tržišne cijene) <i>Gross domestic product (market prices)</i>
	kućanstva <i>Households</i>	Država <i>Governmental</i>					
	1	2	3	4	5	6	7 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 - 6
2008.	197 943	69 701	95 572	10 357	143 738	172 296	345 015
2009.	185 651	72 041	83 386	7 299	118 748	131 935	335 189
2010.	186 098	71 935	72 373	5 862	128 214	129 919	334 564

Izvor: DZS, 2012.g.

Tablica 11. Stopa rasta

G-1. REALNE STOPE RASTA BDP-a, odnos prema istom tromjesečju prethodne godine
REAL GROWTH RATES OF GDP, comparison with same quarter of previous year

Izvor: DZS, 2012.g.

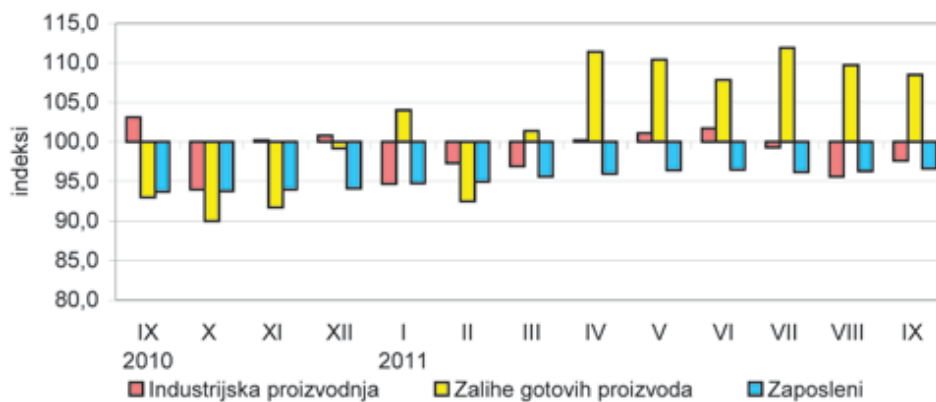
Slična kretanja pokazuje i rast industrijske proizvodnje godišnjom stopom rasta između 5,9% u 2001.g. na 4,9% u 2008.g. ali već u 2008.g. dolazi do smanjenja rasta na 1,25% , a u 2009.g. dolazi do pada od čak 9,2%, te u 2010.g. do pada od 1,4%.

U prvim mjesecima 2011.g. industrijska proizvodnja pokazuje blagi rast, no u zadnjem djelu 2001.g. dolazi do ponovnog pada, što se uz podatke o zalihama gotovih proizvoda i podacima o zaposlenosti može vidjeti u donjoj tabeli.

INDUSTRIJA

Tablica 12. Godišnji indeksi

- godišnji indeksi -

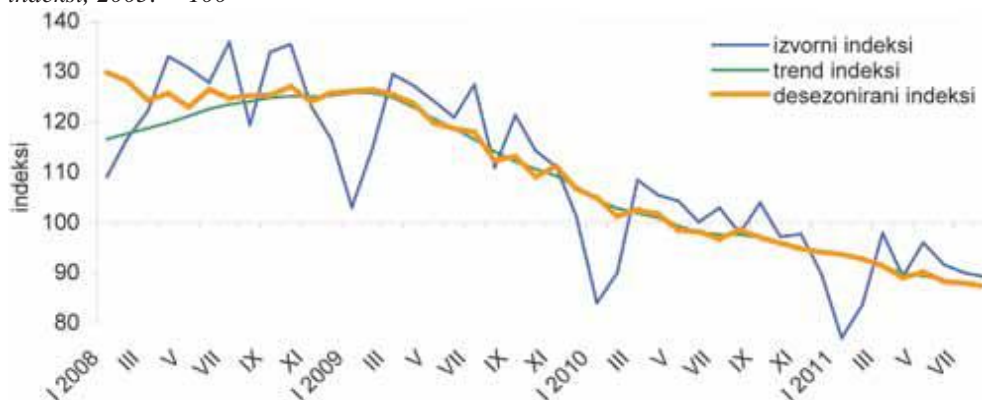
Izvor: DZS, 2012.g.

Građevinarstvo pokazuje posebno negativne trendove zadnjih godina da bi u 2011.g. palo po ukupnom obimu poslovanja na oko 90% od 2005.g. tendencijom daljnjega pada. Taj je podatak posebno nepovoljan jer se značajno odražava i na industrijsku proizvodnju i zaposlenost.

Tablica 13. Fizički obujam građevinskih radova

FIZIČKI OBUJAM GRAĐEVINSKIH RADOVA

- indeksi, 2005. = 100 -

Izvor: DZS;2012.

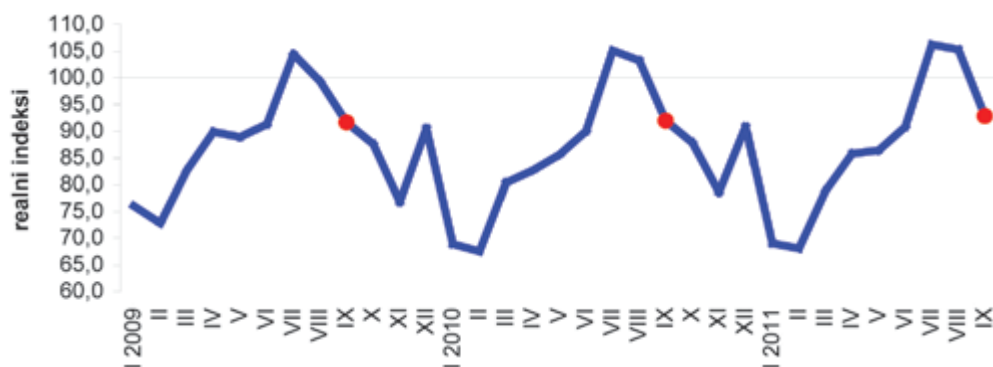
Stopa inflacije od 2001.g. iznosi 3,8% da bi 2010.g. bila svega 1,1%. 2003. godine zabilježena je kao najniža od svih zemalja u tranziciji, iako pokazuje tendenciju rasta popraćenu rastom indeksa potrošačkih cijena.

Promet u trgovini na malo pokazuje visok stupanj osciliranja rastom od 6,8%, u 2001.g., rastom od čak 21,5% u 2002.g., te oštrim padom od 15,3% u 2009.g. i padom od 1,8% u 2010.g. Sličan trend rasta pa ponovnog pada u drugom djelu godine pokazuje i podatak iz 2011.g.

PROMET U TRGOVINI NA MALO

Tablica 14. Promet u trgovini na malo

- Ø2005 = 100 -

Izvor: DZS;, 2012.g.

Neto plaća u Hrvatskoj u promatranom razdoblju od 10 godina, dakle od 2001.g. prosječnih 3.541 kn raste na 5.343 kn u 2010.g.

Slična kretanja pokazuje i ukupna zaposlenost koja od 2009.g. pokazuje pad ukupnog broja zaposlenih, a taj se pad nastavlja i u 2010.g.

Stopa nezaposlenosti je u Hrvatskoj vrlo visoka i iznosi 2001.g. 22% da bi se u 2010.g. smanjila na još uvijek visokih 17,6%, i predstavlja jedan od glavnih makroekonomskih i socijalnih problema u Hrvatskoj. S obzirom na opterećenje državnog proračuna jedan je od većih uzročnika proračunskog deficita.

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

Stranica 56 - Broj 14

13. prosinca 2013.

Broj nezaposlenih u siječnju 2011.g. iznosi 334.578 osoba, a broj zaposlenih 1,369,316 osoba. Od 2008.g. kada je bilo ukupno gotovo 1,8 miliona aktivnog stanovništva, da bi 2011.g. taj broj pao na 1,7 miliona tendencijom daljnjeg pada.

9.2.GOSPODARSKI POKAZATELJI ISTARSKÉ ŽUPANIJE

Ako se razmatra bruto domaći proizvod Istarske županije komparirano s istim Republike Hrvatske može se istaknuti kako je BDP na razini države 2007. godine

porastao za 5,1% u donosu na prethodnu godinu dok je u istom razdoblju BDP Istarske županije porastao za 9,3%. Naredne godine BDP RH je porastao za 2,1% dok je u Istarskoj županiji porastao za 4,6% u odnosu na 2007. godinu. Učinci prelijevanja gospodarske krize koja je nastala 2007. godine u SAD odrazili su se na gospodarstvo RH te je u 2009. godini BDP RH zabilježio pad od 6,9% dok je BDP Istarske županije smanjen za 5,3% u odnosu na prethodnu godinu. U 2010. godini nastavlja se trend pada BDP-a pa BDP RH bilježi pad od 2,3%, a BDP Istarske županije 1,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 15. Kretanje BDP-a i BDP-a per capita u RH i Istarskoj županiji u razdoblju od 2005. do 2010. Godine

Godine	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Republika Hrvatska						
BDP (mil. Kuna)	264.367	291.044	318.308	345.015	335.189	334.564
BDP per capita	59.516	65.610	71.753	77.800	75.682	75.730
Istarska županija						
BDP (mil. Kuna)	16.574	17.647	19.467	20.411	20.213	20.200
BDP per capita	78.647	83.313	91.430	95.307	94.025	93.968

Izvori: Priopćenje, DZS (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/12-01-02_01_2013.htm), Hrvatska u brojkama (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/hrvatska_u_brojkama.pdf)

Tablica 15 prikazuje kretanje nominalnog BDP-a i BDP-a per capita na razini države i Istarske Županije. Istarska županija je pratila jednake trendove kretanja navedenih pokazatelja u promatranom razdoblju. Kako je već navedeno, sasvim je razvidno kako ni Istra nije ostala „imuna“ na početak recesije 2009. godine u RH. Naime te godine je i županija zabilježila trend pad BDP-a u odnosu na prethodnu 2008. godinu. Tijekom 2010. godine nastavio se trend pada BDP-a i u RH i u Istarskoj županiji. Ipak može se istaknuti kako je BDP per capita u Istarskoj županiji u promatranom razdoblju prosječno

iznosio 93.968 kn, što je nešto više/manje od 20% iznad državnog prosjeka koji je iznosio 75.730 kn.

Tablica 16. prikazuje kretanje broja nezaposlenosti od 2002. godine do 2012. godine u RH i Istarskoj županiji. Broj nezaposlenih u Istri 2002. godine iznosio je 10.028, 2003. godine 6.632, 2004. godine 6.182, 2005. godine 6.374, 2006. godine 6.317, 2007. godine 5.819, 2008. godine 5.325, 2009. godine 6.740, 2010. godine 9.270, 2011. godine 8.994 i 2012. godine 10.742 nezaposlenih. Ako se sagledaju kretanja na tržištu rada može se istaknuti da Istarska županija slijedi trendove na razini države.

Tablica 16. Kretanje broja nezaposlenih u RH i IŽ za razdoblje od 2002. do 2012. Godine

Godine	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Broj nezaposlenih u RH	259.073	231.860	245.409	232.064	233.163	206.460	200.093	270.557	289.234	313.988	358.214
Broj nezaposlenih u IŽ	10.028	6.432	6.182	6.374	6.865	5.819	5.325	6.740	9.270	8.994	10.742

Izvor: Izradio autor prema podacima HZZ-a

Prema dostupnim podacima HZZ-a prosječan broj nezaposlenih osoba u 2012. godini bio je 8.185 što je 3.31% više u odnosu na 2011. godinu. Ukupno zaposlenih zaključno sa 31.03.2012. bilo je 77.559 osoba.

Tablica 17. Struktura zaposlenih po djelatnostima u ožujku 2012. Godine

Zaposleni	Republika Hrvatska	Istarska županija
U pravnim osobama	1.129.276	61.221
U obrtima i sl. djelatnostima	204.119	16.338
Ukupno	1.333.395	77.559

Izvori: Priopćenje, DZS (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/09-02-04_01_2012.htm), Priopćenje, DZS (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/09-02-01_03_2012.htm)

Prema strukturi zaposlenih po djelatnostima iz Tablice 17. na razini države 15% zaposlenih je u obrtima i slobodnim zanimanjima, dok je u Istarskoj županiji taj odnos zamjetno veći i iznosi 21%. Prema ostalim dostupnim podacima najzastupljenije djelatnosti i na razini države i županije jesu: prerađivačka industrija, trgovina i servisi, hoteli i restorani te građevinarstvo.

Gospodarstvo Istarske županije tijekom 2012. godine ostvarilo je suficit od 3,03% robne razmjene. Ukupna vrijednost uvoza je iznosila 5,05 milijardi kn, a izvoza 5,3 milijardi kn što na razini države čini 7.21% ukupnog izvoza te 4.16% ukupnog uvoza. Pokrivenost uvoza izvozom u Republici Hrvatskoj je u 2012. godini iznosila je 59,45%, a u Istarskoj županiji 103,03%.

Tablica 18. Struktura robne razmjene po gradovima Istarske županije u 2012. Godini

Grad	Izvoz	Uvoz
Pula	1.585.184	1.222.069
Labin	930.632	677.524
Rovinj	557.668	491.448
Buzet	538.770	404.877

Izvor: izradio autor prema podacima Istarska županija (<http://www.istra-istria.hr/index.php?id=1409>)

Tablica 18 prikazuje strukturu robne razmjene Istarske županije u 2012. godini za četiri grada; Pulu, Labin, Rovinj i Buzet, a čiji vrijednosni udio u ukupnom izvozu čini 72%, a uvozu 60%. Grad Pula je u 2012. godini doprinio sa 1,58 milijardi kn izvoza dok je uvoz iznosio

1,22 milijarde kn što iznosi 30% vanjsko trgovinskog suficita, slijedi Grad Labin sa 37% suficita, Grad Rovinj sa 12% suficita i Grad Buzet sa 33% suficita.

9.3. AKTIVNO STANOVNIŠTVO REPUBLIKE HRVATSKE PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA I SPOLU

Tablica 19. Aktivno stanovništvo Republike Hrvatske

	XII. 2010.		I. 2011.		Indeksi Indices I. 2011. XII. 2010.		
	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	
	Total	Women	Total	Women	Total	Women	
Aktivno stanovništvo	1 701 807	521 458	1 703 809	694 004	100,1	100,2	Active population (labour force)
Ukupno zaposleni	1 381 634	676 518	1 369 629	316 656	99,1	99,2	Total persons in employment
Zaposleni u pravnim osobama ¹⁾	1 131 524	041 229	1 123 521	768 566	99,4	99,5	Persons in paid employment in legal entities ¹⁾

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

Stranica 58 - Broj 14

13. prosinca 2013.

Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama ²⁾	218 932	96 943	214 027	94 871	97,8	97,9	<i>Persons in employment in crafts and trades and free lances²⁾</i>
Zaposleni osiguranici poljoprivrednici ²⁾	31 703	13 346	31 521	13 219	99,4	99,0	<i>Employed insured persons – private farmers²⁾</i>
Nezaposleni ³⁾	319 845	172 940	334 378	179 348	104,5	103,7	<i>Unemployed persons³⁾</i>
Stopa registrirane nezaposlenosti ⁴⁾ , %	18,8	21,4	19,6	22,2			<i>Registered unemployment rate⁴⁾, %</i>

Izvor: DZS;, 2012. godine

Odljev iz nezaposlenosti koji se nije prelio u zaposlenost, rezultirao je još jednom negativnom činjenicom: aktivno stanovništvo je smanjeno za čak 17,2 tisuće na najnižu razinu (1,692 milijuna) od početka 2000. godine. Trend smanjenja kontingenta aktivnog stanovništva prisutan je već tri godine, tijekom kojih je aktivno stanovništvo reducirano za 103,6 tisuća osoba.

Deficit državnog proračuna u 2001.g. iznosi 4,3 milijarde kn da bi u 2009.g. narastao na 9,6 milijarde kuna, 2010.g. na čak 14 milijarde kuna. Time se i ukupno zaduženje središnje države sa 65 milijardi kuna 2001.g. povećava na vrtoglavih 135 milijardi kuna, ako se tome doda dug poslovnih subjekata i građana postaje jasno da je Hrvatska u cjelini prezadužena. Bruto inozemni dug Hrvatske iznosio je 2001.g. 13,6 milijarde EUR, a 2010.g. povećao se je na 46,4 milijarde EUR.

Trend negativne izvozne bilance je uglavnom zbog povećane potražnje uvozne robe poput motornih vozila, namještaja, hrane i pića, koji ili nisu bili proizvedeni na domaćem tržištu ili su bili skuplji, često u kombinaciji s nižom kvalitetom. Između 2000.g. i 2010.g. uvoz je rastao sa 10,2 milijardi EUR na 15,1 milijardi EUR, dok je izvoz rastao sa 5,2 milijardi EUR u 2001.g. na 8,9 milijarde EUR. Time se je i negativan saldo vanjskotrgovinske razmjene povećao sa 5 milijardi EUR u 2001.g. na 6,2 milijarde EUR 2010.g. Deficit platne bilance je nešto povoljniji, prije svega zbog pozitivnog utjecaja turizma na platnu bilancu, no još uvijek je negativan.

Jedan od rijetkih pozitivnih trendova u cijelom promatranom razdoblju je devizni prihod od turizma koji je 2001.g. iznosio 3,7 milijardi EUR da bi 2010.g. iznosio 6,2 milijarde EUR. Za očekivati je da će devizni priliv od turizma i slijedećih godina rasti, no manjom stopom rasta jer su za veće stope rasta potrebne strukturne promjene u turizmu, a to iziskuje veća ulaganja u turizam koja bez inozemnih ulaganja nisu moguća.

9.4. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE I TRENDVI

Prema najnovijem Popisu stanovništva iz 2011. godine Hrvatska ima 4.284.889 stanovnika. Paralelno s općim trendom smanjivanja broja stanovnika u Hrvatskoj u tom razdoblju, ruralno se stanovništvo smanjivalo brže, i apsolutno i relativno. Na početku 1991. 2.187.000 ljudi ili 45,7% ukupnog stanovništva Hrvatske je živjelo u ruralnim područjima, a 10 godina kasnije, 2001. samo 1.971.000 ljudi (-10%) ili 44,4% je živjelo u ruralnim područjima. Prema Popisu stanovništva RH 2011. postoji lagana intencija promjene trenda iseljavanja iz ruralnih područja pa tako sada u ruralnim područjima obitava 47,6% stanovništva, a u urbanim područjima 52,4% stanovništva Republike Hrvatske.

Što se tiče etničkih skupina i nacionalnosti, Popis iz 2001. ukazuje kako je u ukupnom stanovništvu bilo 89,6% Hrvata, 4,5% Srba, 0,5% Bošnjaci, 0,4% Talijana, 0,4% Mađara, 0,3% Slovenaca, 0,2% Roma i 4,1% drugih skupina i nacionalnosti. Prema Popisu stanovništva 2011. godine nije bilo značajnijih promjena postotnog udjela nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu RH; i dalje Hrvati čine većinu sa udjelom od 90,42%, Srbi su najveća nacionalna manjina sa udjelom od 4,36% stanovništva dok sve ostale nacionalne manjine pojedinačno čine manje od 1% stanovništva. Obrazac migracija primijećen između urbanih i ruralnih područja potvrđuje sklonost migraciji iz ruralnih u urbana područja zbog loših gospodarskih i društvenih životnih uvjeta u ruralnim područjima, te snažne težnje za promjenom mjesta boravka, preseljenjem iz ruralnih područja u najbliži grad koji se nalazi u istoj županiji. Obje činjenice ukazuju na veliku sklonost za preseljenjem iz udaljenih, izoliranih i zapostavljenih ruralnih područja u perspektivnije regije u urbanim središtima ili ruralnim turističkim područjima. Kako je stanovništvo gospodarskih migranata uglavnom (osim seljenja izazvanih ratom između 1991. i 1995.) mlado, ekonomski aktivnije i bolje obrazovano od prosječnih ruralnih stanovnika, snažna sklonost seljenju iz ruralnih područja povećava probleme starenja, ovisnosti i društvene izolacije stanovnika koji ostaju.

POPISANE OSOBE, KUĆANSTVA I STAMBENE JEDINICE, PRVI REZULTATI POPISA 2011.
Tablica 20. Popisane osobe 2011.g.

	Stanovništvo		Kućanstva		Stambene jedinice	
	Ukupno popisane osobe	Ukupan broj stanovnika	Ukupno	Privatna kućanstva	Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje
REPUBLIKA HR-VATSKA	4.456.096	4.290.612	1.535.635	1.534.148	2.257.515	1.923.522
Sjeverozapadna Hrvatska	1.707.756	1.649.623	580.210	579.631	762.975	696.737
Središnja i Istočna (Pannonska) Hrvatska	1.282.510	1.227.661	437.246	436.917	571.686	542.332
Jadranska Hrvatska	1.465.830	1.413.328	518.179	517.600	922.854	684.453
Istarska županija	213.891	208.440	79.377	79.309	134.251	103.695

9.5. OCJENA ŽIVOTNOG STANDARDA

Ocjeniti kretanja i napraviti međunarodne usporedbe životnog standarda nije jednostavno, ponajviše zbog razlika u kupovnoj moći, općim uvjetima (klimatskim), prihvaćenim društvenim vrijednostima, i slobodnim aktivnostima te promjenama navika i stavova. Ipak, to se obično radi pomoću bruto domaćeg proizvoda po stanovniku, iskazanog prema paritetu kupovne moći („purchasing power parity“ – PPP).

Prema podacima Eurostata 2006.g. životni standard u Hrvatskoj doseže gotovo polovicu prosječnog životnog standarda u EU. Hrvatska ima najveći životni standard među zemljama kandidatkinjama, a procjene za posljednjih nekoliko godina pokazuju njegov stalan rast do 2009.g. kada zbog krize dolazi do pada koji se nastavlja i do 2010.g. Za Hrvatskom slijede Rumunjska, u kojoj BDP po stanovniku (iskazan prema PPP) iznosi 35% prosjeka Unije, Bugarska s 32%, te Turska s 31% prosjeka EU-a. Među članicama EU-a jednaku razinu životnog standarda kao Hrvatska ima Letonija, u kojoj je BDP po stanovniku krajem prošle godine bio na razini 47% prosjeka EU-a, dok su nešto bolje bile Poljska 50% prosjeka i Litva 52%.

Prilično povoljna gospodarska kretanja očituju se i u opsegu siromaštva u Hrvatskoj do kraja 2008.g. Prema

radnoj verziji istraživanja Svjetske banke pod nazivom Regional Development and Living Standard Assessment, apsolutna stopa siromaštva nije se značajnije smanjila, te je prema međunarodnoj granici siromaštva od 4,3 USD po osobi dnevno, u Hrvatskoj udio siromašnih u stanovništvu iznosio manje od 5%. Prema metodologiji OECD-a, relativna stopa siromaštva iznosila je 2002. i 2004. godine 11,2% i 11,1%.

U veljači 2007. Svjetska banka podnijela je izvješće „Hrvatska – Ocjena životnog standarda“. Prema ovom Izvješću, siromaštvo je u Hrvatskoj prilično ograničeno. Oko 11% stanovnika je siromašno, a za 10% postoji rizik od siromaštva jer je njihova prosječna razina potrošnje manje od 25% iznad granice siromaštva. Neke skupine, otprilike oko 1% stanovništva suočeno je s velikom neimaštinom. Mala kućanstva (1 - 2 osobe) i velika (više od 6 osoba) izložena su većem riziku siromaštva od ostalih.

Više od 3/4 siromašnih živi u kućanstvima koja vode pojedinci sa završenom osnovnom školom ili manje. Siromaštvo je čvrsto povezano sa statusom aktivnosti glave domaćinstva koji su u mirovini, nezaposleni ili ekonomski neaktivni. Umirovljenici u ruralnim područjima izloženi su siromaštvu od onih u urbanim.

Jedna četvrtina siromašnih živi u kućanstvima bez vodo- voda, a 8% živi u kućanstvima bez WC-a, te 8% bez

telefonske linije. Kako se i može očekivati pristup usluga u Hrvatskoj je značajno lošiji u ruralnim područjima u donosu na urbana, te siromašnima u odnosu na one koji to nisu.

10. STRATEGIJA RAZVOJA

U prethodnim poglavljima izvršena je analiza stanja svih resursa, istaknute su glavne prednosti, nedostaci i razvojni problemi s kojima je Općina suočena. Korišteni su prikupljeni podaci, učestali kontakti i razgovori voditelja projekta sa radnom grupom oko glavnih snaga, slabosti, prilika i prijentnji (SWOT analize koje karakteriziraju Općinu Kršan). Najznačajnije učešće imali su članovi radne grupe. Tijekom diskusije sudionici su se složili oko vizije razvoja. To znači da bi oni željeli da općina izgleda i po čemu bi voljeli da ona bude poznata. Sudionici su također, postigli dogovor oko glavnih razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera. U tekstu koji slijedi prikazat će se nova vizija Općine Kršan sa pripadajućim općim ciljevima, usklađenost ciljeva i prioriteta PUR-a Općine Kršan 2013 – 2020 sa ciljevima i prioritetima (još uvijek važeće) ŽRS Istarske županije 2011 – 2013 te plan i procedura provođenja plana ukupnog razvoja.

Često se u razvojnim strategijama JL(R)S definiraju i mjere prioriteta, no, pošto će Općina Kršan u skladu sa prijedlozima Europske komisije za provedbu Strategije „Europa 2020“ već za mjesec dana započeti sa izradom Akcijskog plana razvojnih projekata prema definiranim ciljevima i prioritetima inherentno je implementirati opširne mjere prioriteta sa konkretnim razvojnim projektima. Stoga će u navedenom dokumentu biti predstavljene i elaborirane mjere prioriteta, temeljem kojih će se definirati strateški razvojni projekti za ostvarenje ovog plana ukupnog razvoja, županijske razvojne strategije, nacionalnih razvojnih strategija i na koncu Strategije „Europa 2020“.

Bitno je navesti ciljeve koje EU želi postići krajem planskog razdoblja, dakle, 2020. godine. Ciljevi su:

- Zaposlenost populacije između 20 i 64 godine na razini od 75%
- Ulaganje u istraživanje i razvoj (R&D) na razini od 3% BDP – a EU – a
- Postignuće klimatsko/energetskog cilja '20/20/20'
- Postotak ranog napuštanja školovanja ispod 10%, te minimalno 40% mlade generacije s diplomom
- 20 milijuna manje ljudi izloženih riziku siromaštva.

10.1. ELEMENTI VIZIJE I RAZVOJNI CILJEVI ISTARSKOŽUPANIJE

Program ukupnog razvoja Općine Kršan usklađen je s razvojnim dokumentima višeg reda, prvenstveno s Županijsko razvojnom strategijom (ŽRS) Istarske županije za razdoblje 2011. – 2013. godine, a koja je prema Za-

konu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN,153/09) zamijenila Regionalni operativni program Istarske županije (ROP) usvojen 2006. godine za razdoblje 2006. – 2010.

Izrađivači strategije razvoja Općine Kršan vodili su se vizijom i ciljevima Istarske županije kako bi sljedili smjer razvoja županije.

RAZVOJNA VIZIJA ISTARSKOŽUPANIJE

Istarska županija je moderna, otvorena i gospodarski konkurentna regija, prepoznatljive kulturne i prirodne baštine, visoke kvalitete života u okvirima uravnoteženog i održivog razvoja.

STRATEŠKI CILJ 1:

KONKURENTNO GOSPODARSTVO

STRATEŠKI CILJ 2:

RAZVOJ Ljudskih resursa

STRATEŠKI CILJ 3:

Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom

STRATEŠKI CILJ 4:

Visoka kvaliteta života

STRATEŠKI CILJ 5:

Prepoznatljivost istarskog identiteta

10.2. VIZIJA RAZVOJA OPĆINE KRŠAN I NAJVAŽNIJI CILJEVI

Uzevši u obzir gornju ocjenu ekonomskog potencijala i razvojnih kočnica koje karakteriziraju ovo područje, te šire društveno-ekonomska i tržišna kretanja, smatralo se da bi se vizija trebala usredotočiti na podizanje životnog standarda putem promicanja gospodarskih aktivnosti koje se temelje na održivom korištenju prirodnih resursa i tradiciji, te partnerskih međusektorskih odnosa.

VIZIJA OPĆINE KRŠAN (Opći ciljevi)

Općina Kršan – općina zadovoljnih žitelja u kojoj je visok životni standard, u kojoj se rađa sve više djece i koja svoj razvoj ostvaruje u uvjetima pametnog, održivog i uključivog razvoja.

Opći ciljevi vizije Općine Kršan su:

1. Razvoj koji je pametan, održiv i uključiv.
2. Diverzifikacija razvoja (smanjenje proračunske ovisnosti o prihodima nastalim temeljem aktivnosti TE Plomin) i povećanje fiskalnog kapaciteta.
3. Visoka kvaliteta života i životni standard europskog prosjeka.
4. Konkurentna poljoprivreda, turizam te malo i srednje poduzetništvo.
5. Razvijen sustav brandiranja utemeljen na prirodnim resursima i kulturnim znamenitostima krškanskog kraja.

Na temelju vizije općine Kršan, a u skladu sa željama, potrebama i mogućnostima definirano je **5 ključnih ciljeva** sa pripadajuća im **24 prioriteta**.

10.3. CILJEVI I PRIORITETI

U ovom Poglavlju izložen je Program ukupnog razvoja koji se sastoji od Strategije (strateških ciljeva) koji bi mogli biti provedeni u slijedećih 5 godina. Detaljnije PUR se sastoji od:

- **Strategije:** PUR će se provoditi kroz prioritete i mjere koje će voditi javni sektor. Ti zadaci omogućavat će rast *poslovnog sektora i civilnog društva*. Poslovni sektor stvara „blagostanje“ u Općini dok civilno društvo vodi poboljšanoj participacijskoj demokraciji.
- **Prioriteta i mjera:** Prioriteti u skladu sa Strategijom predstavljaju žarišta aktivnosti koje bi trebalo provoditi ostvarenjem mjera.

Osim nabrojanog, PUR će se baviti i važnim razvojnim temama Europske unije (tzv. Horizontalne EU teme ili principi) koje Europska unija podržava i koji bi trebali biti uključeni u svim segmentima PUR-a. Ključne razvojne teme uključuju promociju informacijske tehnologije, održivo upravljanje okolišem i brigu za osiguranjem jednakosti spolova, ljudskih prava i učinkovite demokracije.

U tablici su prikazani ciljevi i prioriteti plana ukupnog razvoja Općine Kršan za razdoblje do 2020. godine i njihova usklađenost sa važećom razvojnom strategijom Istarske županije.

Tablica 21. Ciljevi i prioriteti Općine Kršan za razdoblje 2014. – 2020. godine

Ciljevi i prioriteti Općine Kršan prema PUR – u 2014 – 2020	Ciljevi i prioriteti Istarske županije prema važećoj ŽRS 2011 – 2013
CILJ 1 – Razvoj konkurentnog gospodarstva	CILJ 1 – Konkurentno gospodarstvo
Prioritet 1.1. Poticanje razvoja MSP-a Prioritet 1.2. Osposobljavanje Gospodarske zone Općine Kršan za proizvodnju IT (Informatička tehnologija) i ICT (Informacijsko komunikacijska tehnologija) proizvoda i usluga Prioritet 1.3. Poticanje razvoja održive i eko poljoprivrede Prioritet 1.4. Poticanje razvoja održivog turizma Prioritet 1.5. Poticanje razvoja održivog ribarstva Prioritet 1.6. Poticanje sinergije poljoprivrede i turizma Prioritet 1.7. Poticanje na udruživanje svih subjekata u turističko ugostiteljskom sektoru sa svrhom obogaćenja turističke ponude Prioritet 1.8. Branding i rebranding turističkih proizvoda i usluga Prioritet 1.9. Stvaranje potrebnih infrastrukturnih uvjeta za efikasno i održivo korištenje prirodnih resursa (sustav navodnjavanja Čepić polja) Prioritet 1.10. Implementacija tehnologije za korištenje obnovljivih izvora energije s ciljem smanjenja emisije CO2 Prioritet 1.11. Stavljanje u ekonomsku funkciju neiskorištenih prirodnih resursa i kulturno povijesnih objekata (Stari grad Kršan, Stari grad Kožljak, Stari grad Pločin, Etno kuća Brankovići, sakralna baština)	Prioritet 1.1. Poticanje razvoja poduzetništva i stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo Prioritet 1.2. Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva Prioritet 1.3. Poticanje istraživanja i razvoja u poduzetništvu, primjena novih tehnologija i komercijalizacija inovacija Prioritet 1.4. Razvoj informacijskog društva Prioritet 1.5. Restrukturiranje i repozicioniranje turističkog gospodarstva te poticanje i razvoj novih turističkih proizvoda (s naglaskom na izravna ulaganja u turizmu) Prioritet 1.6. Razvoj održive poljoprivrede, šumarstva i lovnog gospodarstva te ostalih grana gospodarstva u ruralnom prostoru Prioritet 1.7. Održivi razvoj ruralnog prostora Prioritet 1.8. Razvoj ribarstva, marikulture, slatkovodnog ribarstva i ribarskog turizma Prioritet 1.9. Razvoj vodnog gospodarstva i korištenje vodnih resursa Prioritet 1.10. Energetska efikasnost (EE) i obnovljivi izvori energije (OIE)

SLUŽBENO GLASILO OPĆINE KRŠAN

Stranica 62 - Broj 14

13. prosinca 2013.

CILJ 2 – Sudjelovanje Općine Kršan u edukaciji stanovništva i zaustavljanju negativnih demografskih trendova	CILJ 2 – Razvoj ljudskih resursa
<p>Prioritet 2.1. Poticanje mladih obitelji na dolazak u Kršan</p> <p>Prioritet 2.2. Osigurati potrebna financijska sredstva za promicanje pronatalitetne populacijske politike</p> <p>Prioritet 2.3. Uspostava jedinstvenog savjetodavnog tijela namjenjenog stanovnicima u svrhu korištenja EU fondova i poticaja RH</p> <p>Prioritet 2.4. Promicanje cjeloživotnog obrazovanja, a posebno u strateškim gospodarskim sektorima</p> <p>Prioritet 2.5. Osigurati potrebna financijska sredstva za stipendije</p>	<p>Prioritet 2.1. Osiguranje pune zaposlenosti</p> <p>Prioritet 2.2. Osposobljavanje, jačanje i unaprjeđenje predškolskih, osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova te visokih učilišta</p> <p>Prioritet 2.3. Potpora održivom zapošljavanju i prilagodljivosti radnika</p> <p>Prioritet 2.4. Jačanje županijske politike za mlade</p>
CILJ 3 – Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom	CILJ 3 – Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom
<p>Prioritet 3.1. Učinkovitije zbrinjavanje otpada</p> <p>Prioritet 3.2. Uspostava stalnog i neovisnog nadzora aktivnosti i utjecaja gospodarskih subjekata na okoliš i zdravlje stanovnika</p> <p>Prioritet 3.3. Poboljšanje postojeće društvene i izgradnja potrebne infrastrukture</p>	<p>Prioritet 3.1. Uspostava integriranog sustava gospodarenja okolišem i prostorom</p> <p>Prioritet 3.2. Unapređenje infrastrukturnih sustava</p> <p>Prioritet 3.3. Razvoj sustava zaštite i spašavanja ljudstva i imovine</p> <p>Prioritet 3.4. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojem</p>
CILJ 4 – Visoka kvaliteta života	CILJ 4 – Visoka kvaliteta života
<p>Prioritet 4.1. Poboljšanje primarne zdravstvene zaštite</p> <p>Prioritet 4.2. Poticanje humanitarnog i volonterskog djelovanja – briga o starijim i nemoćnim osobama</p> <p>Prioritet 4.3. Povećanje ponude društvenih sadržaja za mlade</p>	<p>Prioritet 4.1. Visok stupanj zdravstvene i socijalne zaštite</p> <p>Prioritet 4.2. Povećanje kvalitete kulturne ponude</p> <p>Prioritet 4.3. Razvoj civilnog društva</p>
CILJ 5 – Očuvanje lokalne tradicije, kulture i prirodnih resursa	CILJ 5 – Zaštita istarskog identiteta
<p>Prioritet 5.1 - Zaštita prirodnih znamenitosti na prostoru Kršana</p> <p>Prioritet 5.2 – Zaštita materijalne i nematerijalne kulturne i sakralne baštine</p>	<p>Prioritet 5.1. Očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti u funkciji razvoja</p> <p>Prioritet 5.2. Valorizacija i očuvanje višekulturalne (plurikulturalne) baštine u funkciji razvoja</p> <p>Prioritet 5.3. Razvoj višekulturalizma (plurikulturalizma) i multikulturalizma</p>

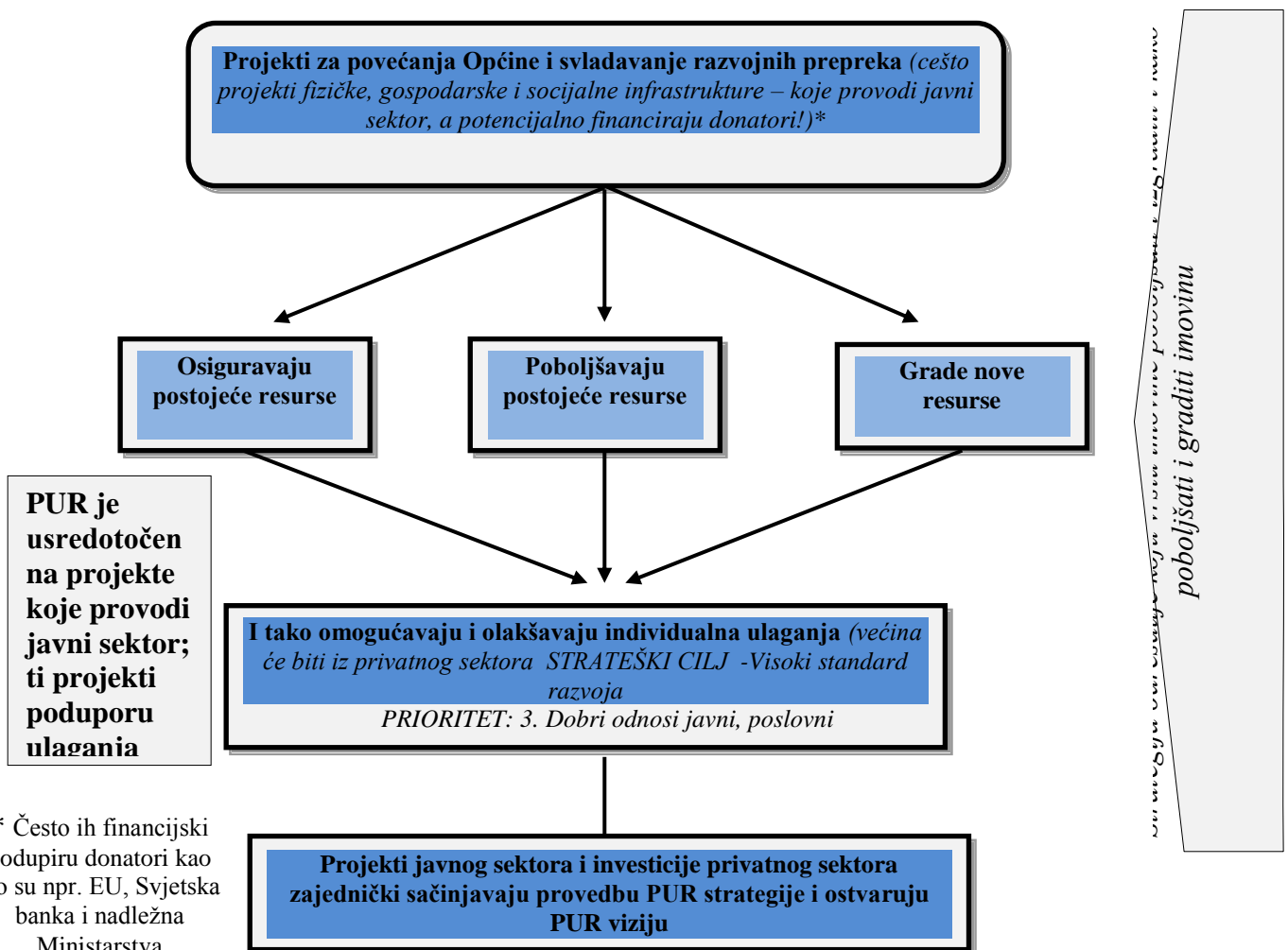
10.4. STRATEGIJA PUR – a

PUR-a će stvoriti okruženje koje omogućuje i olakšava:

- Razvoj *privatnog sektora* – dovodi do „*ekonomskog blagostanja*“
- Rast *civilnog društva* – koji podupire „*participacijsku demokraciju*“

Do povoljnog okruženja, PUR će dovesti kroz realizaciju koja je povezana s fizičkim, gospodarskim i društvenim *infrastrukturnim projektima* potrebnim za svladavanje prepoznatih razvojnih prepreka (kočnica) kako bi se privatnom sektoru i civilnom društvu omogućilo i olakšalo realiziranje utvrđenih prilika za razvoj. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata obuhvaćaju širenje sustava za vodoopskrbu, razvoj mreže cesta, poboljšanje odgoja i obrazovanja, pružanje pomoći u razvoju najvažnijih nevladinih organizacija te savjetodavna pomoć poslovnoj zajednici. Namjera je da se realizacijom tih projekata poveća imovinska osnova Općine i izmijeni struktura te imovine čime će se potaknuti evolucija (razvijanje) novog poslovnog modela Općine. Cilj je povećati relativne prednosti koje će podupirati veću konkurentnost privatnog sektora i učinkovitost civilnog društva. PUR bi barem u prvim godinama postojanja, provodio *javni sektor*. Njegova pažnja treba biti usredotočena na pružanje pomoći tvrtkama Općine u razvijanju poslovnih aktivnosti, a koje uvećavaju ukupan prihod. PUR će se fokusirati i na pomaganje civilnom društvu u unapređenju strukture participacijske demokracije i razvoju socijalno potpornih sistema koji jačaju društveno blagostanje.

Slika 5. Slika pristupa PUR-a u naravi

Projekti se mogu započeti provoditi i prije utvrđivanja početnih podataka, iako će se skup početnih podataka morati stalno usavršavati i razvijati, ukoliko se PUR želi primjereno procjenjivati. Zsigurno, želimo biti u mogućnosti odgovoriti na slijedeće pitanje: jesu li PUR projekti pravi projekti za Općinu ili su možda kriva vrsta projekata? Opći okvir praćenja i evaluacije morat će se temeljiti na tom pitanju.

Evaluacija će trebati biti neovisna i mora se obaviti planirano, unaprijed, srednjoročno i naknadno. Ona će presuditi je li izrađeni mehanizam doveo do očekivanih rezultata, a ako nije, što se mora promijeniti kako bi se

postigli rezultati koji su navedeni u strategiji. Mora se temeljiti na praćenju podataka, te na širim kriterijima gospodarskog i društvenog razvoja koje je potrebno razraditi u provedbenoj fazi.

Praćenje i evaluacija mogu biti iznimno složeni u slučajevima kada jednostavni odnosi između ulaza (input-a) i izlaza (output-a) nisu jasno identificirani i definirani. Često se događa da što se pomnije promatraju učinci, to je teže donijeti precizne prosudbe. Međutim, točne su prosudbe ono što se očekuje od procesa praćenja i evaluacije. One moraju biti donesene na ponešto različit način za svakog pojedinog dionika koja slijedi:

Tablica 22. Očekivana glavna područja uspješnosti/pokazatelji odgovarajućih interesnih skupina prilikom praćenja i evaluacije

Nositelj interesa	Područja interesa	Glavna područja uspješnosti/ Područja pokazatelja za praćenja i procjenjivanje
Vlada RH	<ul style="list-style-type: none"> Gospodarski razvoj Smanjenje siromaštva Kooperativna uprava/ međuupravni odnosi funkcioniraju Rezultati provedbe Razmjernost je županijski ili makro te usporediv s drugim županijama Aktiviranje novih programa 	<ul style="list-style-type: none"> Standardi za njihovo mjerenje Pokazatelji uglavnom na razinama output-a s naglaskom na kvantitativnim mjerama U manjoj mjeri, pokazatelji rezultata Institucionalna uspješnost na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva
Županijska uprava	<ul style="list-style-type: none"> Rezultati provedbe Poboljšana koordinacija svih uprava Korištenje raspoloživih sredstava Bolje prometne veze i povezanost područja u široj regiji Aktiviranje novih programa Otvaranje novih radnih mjesta 	<ul style="list-style-type: none"> Standardi kojima se mjere Pokazatelji input-a: uključujući financijske, izdatke, imenovano osoblje, itd. Pokazatelji uglavnom na razinama output-a, s naglaskom na kvantitativnim mjerama Institucionalna uspješnost na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva
Lokalna uprava	<ul style="list-style-type: none"> Rezultati provedbe: opipljivi i vidljivi znaci Bolja koordinacija među upravama Korištenje raspoloživih sredstava Sve veća pažnja na blažim aspektima i kvalitativnim pitanjima 	<ul style="list-style-type: none"> Standardi kojima se mjere Pokazatelji input-a: uključujući financijske, izdatke, imenovano osoblje, itd. Pokazatelji uglavnom na razinama output-a, s naglaskom na kvantitativnim mjerama
Nevladine i lokalne organizacije (udruge)	<ul style="list-style-type: none"> Proces Kvaliteta razvoja definirana više u smislu ovlašćivanja Sudjelovanje nositelja interesa Sigurnost osnovnih sredstava za život Socijalne potpore Ovlašćivanje osjetljivih skupina 	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitativni pokazatelji unutar pitanja o sigurnosti osnovnih sredstava za život Rezvojni proces i pokazatelji sudjelovanja Pažnja na rezultatima i djelovanjima (implikacijama) Povezani razvoj Fokus na siromaštvu i pravima Pokazatelji output-a i djelovanja (implikacija)
Poslovanje	<ul style="list-style-type: none"> Proizvodnost i bolji dostup tržištima Smanjeni kriminal, društvena stabilnost Smanjene administrativne prepreke Dostup kreditima Smanjeni troškovi tranzicije 	<ul style="list-style-type: none"> Pokazatelji output-a na programu i javnom ulaganju koji se fokusiraju na: <ul style="list-style-type: none"> Smanjenje zakonskih odredbi o poslovanju Kriminal i strateški locirana područja za ekonomske prilike Rezultati koji mjere inicijativu javnog sektora koja omogućuje poslovne prilike
Donatori	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje siromaštva 	<ul style="list-style-type: none"> Pokazatelji rezultata u odnosu na siromaštvo i gospodarski rast Pokazatelji djelovanja (implikacija)

Navedeni elementi su uobičajena područja interesa. Nositelji interesa mogu u datom vremenu odlučiti dati prioritet drugim pokazateljima.

PUR je osmišljeni u cilju unapređenja *kapaciteta i sposobnosti* Općine za provedbu i implementaciju zacrtanih ciljeva. Nužno je izgraditi institucionalni i tehnički kapacitet i kompetentnost u Općini kako bi ona i sve pridružene jedinice lokalne samouprave, mogle efektivno i učinkovito koristiti dostupna financijska sredstva (koja sami generiraju, i dobivene subvencije) sredstva izravno dobivena od središnje državne uprave i ona dobivena od niza donatora. Dakle, uključuje strukturne fondove EU i ostale izvore financiranja programa zajednice.

Proces implementacije PUR-a također će uključivati izmjene institucionalnog ponašanja Općine (primjerice: izvršavanje cjelokupnih studija izvedivosti projekta te upravljanje i praćenje [monitoring] primjene sredstava značajno većih od onih koja su do tada bila dostupna). Očekuje se kako će efektivno institucionalno jačanje biti povezano s implementacijom PUR-a što će jamčiti da u narednim godinama Općina bude u bitno jačoj poziciji po pitanju upravljanja vlastitim poslovima nego li je to bila u prošlosti.

Sažetak, strategija PUR-a u javnom sektoru implicira uspostavu okruženja koje će kroz ključne infrastrukturne projekte omogućiti i poticati razvoj privatnog sektora koji kreira prihode i promiče rast dinamičnog i demokratskog civilnog društva. Javni sektor će se i sam mijenjati pri izgradnji ovakvog okruženja – doći će do institucionalnog jačanja koje će omogućiti Općini da u budućnosti efektivno i učinkovito upravlja razvojem i s vremenom unapređuju PUR. Očekuje se da razvojni plan (ili poslovni plan) doživljava učinkovite revizije, obnove i unapređenja po dovršetku implementacije prvog kruga Projekta.

11.PLAN PROVEDBE PUR-a

11.1.UVOD PLANA PROVEDBE PUR-a

PUR Općine Kršan sastoji se od niza razrađenih projekata s *razvojnim učincima* koji se mogu dokazati. Područje projekata proteže se od intervencija unutar fizičke infrastrukture do mjera za pružanje potpore poslovanju, te djelovanja koja mogu biti poduzeta radi poticanja rasta jednog aktivnog civilnog društva.

Međutim, uspješnost projekata PUR-a ovisi ne samo od vrijednosti samih izabranih projekata, nego i od načina na koje će se ti projekti provoditi i kako će se njima kasnije upravljati. **Uspješna provedba od bitne je važnosti.** Iskustvo nam je pokazalo da „dobri“ projekti mogu doživjeti neuspjeh ukoliko je njihova provedba loša. Isto tako, i same strategije i cjelokupan proces PUR-a može se ugroziti slabom provedbom, neodgovarajućim strategijama financiranja i/ili lošim upravljanjem tijekom trajanja projekta.

U ovom Poglavlju objašnjeni su predloženi provedbeni mehanizmi, strategija financiranja te postupci za evaluaciju i praćenje (monitoring) projekata i programa PUR-a Općine Kršan.

- **Institucionalni ustroj** – izložen je opis predložene institucionalne pripreme radi provedbe PUR-a. Najvažnija uloga predložena je za Općinu čiji se institucionalni kapacitet mora ojačati putem osnivanja Jedinice za provedbu projekata koja će vršiti nadzor nad provedbom PUR-a.
- **Strategija financiranja – PUR** je instrument koji će općina Kršan koristiti kako bi prezentirala strateški i suvislo strukturirani razvojni plan raznim izvorima financiranja, uključujući Vladu RH, Europsku komisiju i brojne bilateralne i multilateralne donatore.
- **Procedure praćenja (monitoringa) i evaluacije** – PUR je „promjenjiv“ razvojni plan i sastoji se od niza razrađenih projekata. Okolnosti se mogu promijeniti pa bi se sukladno tome morali promijeniti PUR strategija, njena provedba i pripadajući projekti. Učinkovita promjena moguća je samo ukoliko su prikladne opsežne procedure za praćenje i evaluaciju.
- **Budućnost PUR-a** – način na koji se PUR može u budućnosti razviti i ojačati skiciran je u ovom poglavlju. PUR je "promjenljiv" razvojni plan, kojeg je potrebno nanovo razmatrati, mijenjati i poboljšavati svakih par godina, odnosno kad okolnosti to nalažu.
- **Sljedeći koraci** – u ovom odjeljku dat je pregled potrebnih koraka kako bi se PUR pretočio iz teorije u stvarnost.

11.2.INSTITUCIJE I MEHANIZMI PROVEDBE

Općinsko vijeće i načelnik nalaze se u središtu provedbe PUR-a. To su izabrani zastupnici i donositelji odluka koji imaju zadaću promicati razvoj Općine. Unutar Općine osnovat će se Jedinica za provedbu projekata (JPP) koja će organizirati (koordinirati) provedbu PUR-a i pripremati odluke Općinskom vijeću. Jedinica za provedbu projekata nalaziti će se unutar Općine, a osnovat će je Općinsko vijeće.

Jedinica za provedbu projekata

Jedinica je važna zbog toga što osigurava kontinuitet skicija. Očekuje se da će Jedinica za provedbu projekata poštivati načela transparentnosti, partnerstva, koncentracije i supsidijarnosti na kojima se do sada temeljila priprema PUR-a.

Glavna zadaća Jedinice za provedbu projekata je utvrditi odgovarajuće postupke za upravljanje i koordinaciju te osigurati da profunkcioniraju mehanizmi nabave u skladu s hrvatskim odredbama, odredbama EU-a, odnosno odredbama potencijalnog donatora. Jedinica za provedbu projekata (JPP) bit će zadužena i za učinkovito komuni-

ciranje između Općinskog vijeća, Partnerskog odbora te drugih interesnih skupina u ovom procesu.

Partnerski odbor Općine Kršan

Osim Općinskog vijeća, Partnerski odbor („Partnerstvo“) najvažnije je tijelo unutar sustava za provedbu PUR-a. Partnerstvo je novo sredstvo osnovano kao dio procesa pripreme PUR-a, a koje ostaje jedna od najvažnijih karakteristika u provedbi PUR-a.

Partnerstvo nije osnovano izborima, već se temelji na nizu propisa. Partnerstvo je savjetodavna skupina koja preporučuje, odnosno odbacuje prijedloge sastavljene unutar PUR-a. Ono ne donosi izvršne odluke, već sastavlja preporuke za Općinsko vijeće kako bi se osiguralo veće i kvalitetnije uključivanje zainteresiranih strana. Partnerstvo se sastaje redovito, kako bi se osigurala primjena odgovarajućih postupaka i procesa prilikom njegovog odabira.

Civilni i privatni sektor

Nevladine organizacije su krajnje vrijedni dionici u provedbi PUR-a, budući da imaju iskustva u radu unutar okruženja koje se temelji na projektima. Njihova prisutnost u Partnerstvu snažna je i kao takva mora i ostati da bi se osiguralo da nedavno započeti dijalog između ovih i vladinih organizacija dovede do još većeg ulaganja u regiju.

Privatni sektor

Privatni sektor glavni je pokretač održivog generiranja blagostanja i otvaranja novih radnih mjesta. To je najteža zadaća Općine i najveći pojedinačni izazov koji se mora rješavati u okvirima PUR - a. Privatnom sektoru bit će potrebna pomoć da to postigne: bit će mu potrebna odgovorna i djelotvorna potpora Države koja, prije svega, povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva. Konkurentno gospodarstvo mora se staviti u položaj otvaranja novih radnih mjesta na temelju konkurentnosti, a ne na temelju programa za otvaranje novih radnih mjesta. Privatni sektor, kao i civilni sektor, nije dobro organiziran u ovoj regiji. Međutim, oba ova sektora potpuno su zastupljena u Partnerstvu, pa se smatraju glavnim partnerima u provedbi PUR-a, unatoč tome što možda, u ovom trenutku, nisu potpuno institucionalizirani.

Oko projekata se izgrađuju provedbeni mehanizmi koji imaju za rezultat razvoj Općine na način koji je naveden i poželjan u Razvojnoj Strategiji. Stoga je upravo Razvojna Strategija glavni mehanizam koji je dostupan za uspješnu provedbu. Unutar toga, kriteriji za odabir projekata predstavljaju mehanizam kojim će se odabirati odgovarajući projekti i osigurati suglasje s obrazloženjem strategije, pravilima donatora te prioritetima odabranih sektora.

Tablica 23. Organizacijske odgovornosti vezane za PUR

Organizacija	Pregled trenutnih djelovanja	Prijedlog djelovanja u implementaciji PUR-a; uloge i odgovornosti	Vremenski okvir; potrebni resursi
Općina	Općinsko vijeće.	Usvaja nacrt i konačnu verziju PUR-a. Odgovara za cjelokupnu implementaciju.	Konačna verzija do kraja studenog 2013.g.
Jedinica za provedbu projekata	Formiranje predstoji.	Koordinacija PUR-a i podnošenje izvješća Općinskom vijeću te djelatna komunikacija s Partnerstvom i pojedinačnim dionicima.	Studen-prosinac 2013.g.
Partnerski odbor	Osnovan je redovito se sastaje u cilju pružanja pomoći u izradi PUR-a.	Savjetodavno tijelo Općinskog vijeća. PUR i projekti u sklopu PUR-a zahtijevat će pisani osvrt i procjenu Partnerstva prije no što budu predloženi Općinskom vijeću u cilju donošenja odluke.	Naznatna dodatna sredstva možda će u budućnosti morati biti izdvojena za pokrivanje troškova.
Privatni sektor	Trenutno ulaže kada se za to ukaže prilika. Niska razina strategije i vodstva dostupna.	Ključni dionik odgovoran za stvaranje prihoda i održivih radnih mjesta. Trebat će prilika za izražavanje svojih primjedbi i osiguravanje njihovog uključenja pri implementaciji kroz Partnerstvo i druge načine.	Pitanje unapređenja organizacije i voljnosti za komunikaciju između Općine i privatnog sektora. Može se pojaviti potreba za unapređenjem predstavničkih organizacija.
Nevladine organizacije	Trenutno su aktivnije no što je u početku procijenjeno.	Ključni dionici u privatni sektor. I jedni i drugi pokretači su lokalnog gospodarstva i tvorci novih radnih mjesta.	Potrebno uspostaviti platformu za konstruktivan dijalog, kako između javnog sektora i nevladinih organizacija, tako i između privatnog sektora i nevladinih organizacija. Bit će potrebno sastavljanje strategije financiranja te rasprava o istoj i njeno usvajanje.

Nadležna tijela Županije i Ministarstva	Predstavljaju najviše tehničke hijerarhijske instance uključene u pripremu PUR-a. Upravljaju procesom kroz osnovne smjernice i regulativnu podršku.	Koordinacija raznih izvora financiranja u cilju postavljanja učinkovitog djelatnog sučeljavanja između projekata temeljenih na PUR-u i vanjskih sredstava. Nadzor nad cjelokupnim radom, praćenje rezultira i razvoj daljnjih smjernica.	Nema dovoljno sredstava za izvršavanje ove zadaće. Potrebna je dodatna ekspertiza na području mehanizama združenog financiranja od strane više donatora, upravljanja razvojnom politikom te monitoringa i procjene tijeka razvoja.
--	---	--	--

11.3. PRIBAVLJANJE SREDSTAVA I FINANCIRANJE

Mogući izvori financijskih sredstava često su u fokusu planiranja razvoja, što predstavlja opasnost, budući da Općina mora zadržati kontrolu nad razvojnim procesom i pitanjima, te privlačiti sredstva u projekte koji će podupirati razvojnu strategiju. Za sredstva postoji natjecanje isto kao i natjecanje među donatorima i financijskim organizacijama za „dobrim projektima“. Dobri projekti su prioritetni projekti koji ostvaruju razvoj u pravcu koji je utvrđen strategijom. Prema tome, **strategija određuje sredstva, a ne obrnuto.**

Inicijalna su sredstva Europske unije (EU), a raspoloživa su za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijska moć Općine u ovom je trenutku niska i bit će potrebno povećati je radi učinkovitog i učinkovitog korištenja raspoloživih sredstava. Izgradnja kapaciteta u Općini i pripadajućim provedbenim institucijama od vitalne je važnosti. Potrebno je izraditi Akcijski plan provedbe razvojnih projekata za razdoblje od 2014. do 2020. godine koji će biti u funkciji ostvarenja PUR-a Općine Kršan.

Uzevši u obzir nedostatak financijskih sredstava, kao i slab financijski položaj jedinica lokalne samouprave, strategija financiranja povezana je s pristupom međunarodne donatorske financijske pomoći (uključujući npr. financiranje od strane EU, Svjetske banke i drugih bilateralnih donatora.). Cilj je korištenje dostupnih fondova Europske unije za maksimaliziranje učinaka dostupnih fondova Vlade RH i drugih multilateralnih i bilateralnih fondova.

U potpunosti je prepoznato da svaki donator ima svoje vlastite zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni prije nego financiranje bude potvrđeno. Uglavnom, projekti predloženi donatorima na financiranje moraju biti tipa kakvog donator želi financirati i moraju biti u potpunosti opravdani, odnosno u skladu s razvojnom strategijom regije u kojoj je projekt smješten. Moraju imati dodatnu pozitivnu procjenu izvodivosti. Zadaća predložene Jedinice za provedbu projekata biti će osiguranje da se PUR projekti prilažu donatorima na pravilan način.

11.4. PRAĆENJE (MONITORING) I EVALUACIJA

Mehanizmi za praćenje i evaluaciju (ocjenu) važni su mehanizmi koji omogućuju nesmetanu, pravilnu i transparentnu provedbu programa. Također su važni kako bi proces izrade PUR-a postao „proces učenja“ u kojem Općina i njezini dionici razvijaju kapacitete za učenje i

prilagođivanje PUR-a promjenjivim okolnostima kad se za to ukaže potreba. Da bi se to moglo, potrebno je osigurati:

- **Dostupnost podataka o uspješnosti** – važno je da provedbeni program PUR-a generira podatke koji pokazuju koji su projekti pridonosili razvoju Općine, u kojoj mjeri i u kojem vremenskom razdoblju.
- **Kreirane i dogovorene ciljeve i rezultate** – povezano s cjelokupnim PUR programom i individualnim projektima važno je kreirati i dogovoriti ciljeve i rezultate među svim dionicima (s procijenjenim datumima koji trebaju biti dostignuti).
- **„evaluacijski“ okvir** – unutar kojeg se prikupljenim podacima može upravljati i procjenjivati ih. Uobičajen, često korišten okvir je „logički okvir“.

Podaci i ciljevi

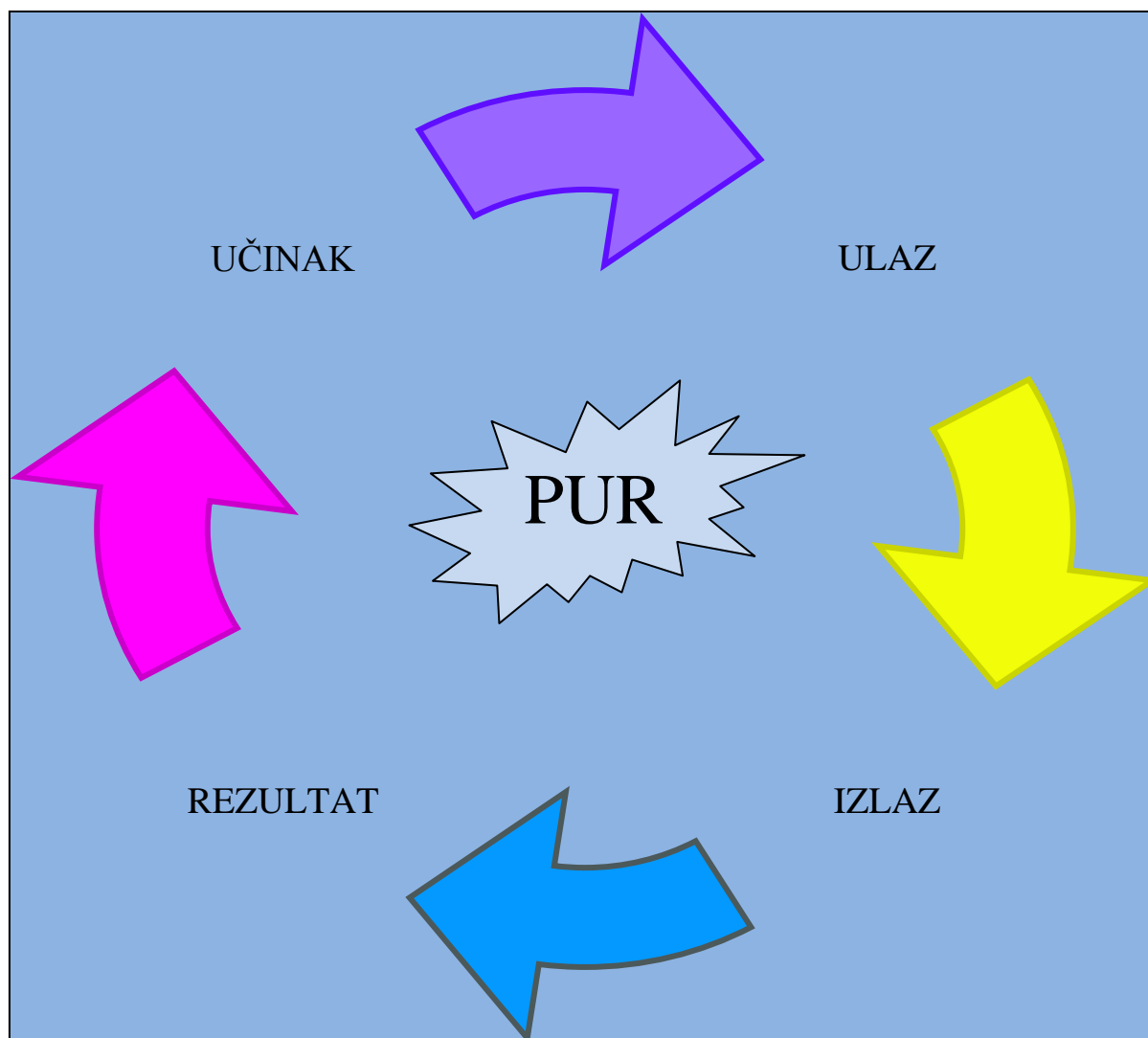
Osnovna analiza dala je neke „početne podatke“ po kojima se mjeri napredak PUR - a (upravo je to i jedna od njenih funkcija) i po kojima se određuju ciljevi i rezultati. Proces izrade osnovne analize pokazao je da Općina nije u položaju da može u ovom trenutku pouzdano procjenjivati status i potrebe vlastitog razvoja. Dio osnovnih podataka nedostaje, neki statistički podaci nisu pouzdani, a sposobnost analiziranja dostupnih i pouzdanih podataka je ograničena, što znači da Općina možda neće biti u stanju utvrditi što su u ovome trenutku dobri, a što loši projekti. Međutim, napredak se može postići jedino ukoliko se uspjeh ili neuspjeh PUR-a može učinkovito evaluirati.

Evaluacijski okvir

Pomaže da se shvati na kojem je stupnju mjerenje značajno za utvrđivanje uspjeha ili neuspjeha projekata i programa. Moraju se utvrditi resursi koji se koriste za provedbu programa i projekata, te na koji način utječe na životne prilike individualaca i gospodarskih okolnosti poslovnih subjekata. Cilj je stvoriti odgovarajuće resurse Općine koji mogu utjecati na porast prihoda i stvaranje radnih mjesta. Produktivnost i konkurentnost trebaju se povećati, a da se ekološka i društvena sredina ne izlažu pritiscima većim od onih koje ta sredina može usješno podnijeti.

Prilikom praćenja i procjenjivanja, Europska komisija koristi sljedeću tipologiju pokazatelja:

Slika 6: Tipologija pokazatelja monitoringa i evaluacije PUR-a

Izvor: Obrada autora

- **Pokazatelji ulaza** mjere financijske, administrativne i regulatorne resurse (koji se često nazivaju „procesom“) koje osiguravaju država i donatori. Radi procjene uspješnosti provedenih akcija potrebno je uspostaviti vezu između sredstava koja se koriste i postignutih rezultata.
Na primjer: Udio proračuna namijenjen izdacima za obrazovanje, definiranje strategije sektora
- **Pokazatelji izlaza** mjere neposredne i konkretne posljedice poduzetih mjera i iskorištenih sredstava:
Na primjer: Broj izgrađenih škola, broj educiranih nastavnika
- **Pokazatelji rezultata** mjere rezultate na razini korisnika.
Na primjer: upis u školu, postotak djevojčica koje se upisuju u prvi razred osnovne škole
- **Pokazatelji učinka** mjere posljedice rezultata. Oni mjere opće ciljeve u smislu razvoja države i smanjenja siromaštva. Za njihovo shvaćanje potrebno je mnogo vremena, teško ih je mjeriti, a ovise, osim o vladinim programima i o mnoštvu drugih faktora.
Na primjer: Stope pismenosti, stope nezaposlenosti.

11.5. MATRICA LOGIČKOG OKVIRA

Vjerojatno najvažniji evaluacijski okvir za korištenje je „logički okvir“. Matrica logičkog okvira važan je alat za postizanje praćenja programa i njegovog napretka. Međusobno povezuje ciljeve, aktivnosti i rezultate s njihovim pokazateljima. U ovom su slučaju rezultati PUR-a izravno izvedeni iz prioriteta navedenih u Strategiji. Ovo predstavlja samo okvir potrebnih mjerenja, a svaki cilj i prioritet treba biti razložen na slične jedinice. Ipak, osnovna je referenca ova matrica logičkog okvira. Matrica logičkog okvira nalazi se u Prilogu 1.

11.6. PUR U BUDUĆNOSTI

PUR nije jedinstven, „dovršeni“ plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i zahtijevati prilagodbe, odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. PUR zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar općine i njezinim razvojem. Stoga će se PUR vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati o njima kako bi se osiguralo da PUR i dalje bude relevantan te u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina. S obzirom na sve navedeno, predlaže se sljedeće:

- **Godišnja kontrola napredovanja** - valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Biti će potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta PUR-a kako bi se vidjelo koji je napredak postignut, i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke Općinskom vijeću kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu, odnosno raspoloživost sredstava.
- **Trogodišnja procjena** - PUR će trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekta, čiji će savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude to tražila) djelovati

kao Upravni odbor na razini Općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Općinskog vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća a na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovakav proces poslužiti će sljedećim važnim ciljevima:

1. Ažuriranje PUR-a: PUR dokument treba se permanentno ažurirati i razmatrati, a rezultati dostupni kroz javni dokument, uz formalne evidencije o odlučivanju.
2. Povećanje skupa osnovnih podataka: sve količine informativnih, važnih i relevantnih podataka trebaju postati dostupne kako bi se PUR poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti *živi plan* koji omogućuje promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument, te razvojnu politiku. To će također, osigurati da plan ostane relevantan na Općini istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim županijama, razinama uprave pa čak i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine Kršan kretao u smjeru koji je formuliran u viziji općine.

11.7. SLJEDEĆI KORACI: PROVEDBA PUR – a

Sljedeći koraci koje je potrebno poduzeti pri provedbi PUR-a su:

KORAK 1: Usvajanje dokumenta Programa ukupnog razvoja od strane Općinskog vijeća - 30.11.2013.godine

KORAK 2: Formalno uspostavljanje Jedinice za definiranje, pripremu, provedbu, monitoring i evaluaciju projekata - 30.11.2013. godine

KORAK 3: Općinska Jedinice za definiranje, pripremu, provedbu, monitoring i evaluaciju projekata pristupa izradi Akcijskog plana razvojnih projekata Općine Kršan za razdoblje 2013. – 2020. godine ; siječanj 2014. godine

KORAK 4: Početak realizacije Akcijskog plana travanj/svibanj, 2014. godine

12.LITERATURA

STRATEŠKI DOKUMENTI

Strateški dokumenti Republike Hrvatske (na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini)

Strategija razvitka Republike Hrvatske „Hrvatska u 21. stoljeću“

Strategija regionalnog razvoja RH, 2011. - 2013.

Strategija razvoja turizma RH do 2020.

Strategija razvoja poduzetništva 2013.–2020. – nacrt

Strategija razvoja ljudskih potencijala u državnoj službi za razdoblje 2010.-2013.

Strategija Vladinih programa za razdoblje 2013. - 2015.

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije 2013.

ROP Istarske županije 2006. – 2010.

Master plan turizma Istre 2002. – 2010.

ŽRS Istarske županije 2011. – 2013.

PUR Općine Kršan 2009.

PUR Općine Kršan 2013. – radna verzija

Strateški dokumenti Europske unije

Strategy „Europe 2020“ a strategy for smart, sustainable and inclusive growth, Brussels, 03.03.2010.

A Budget for Europe 2020, Brussels, 29.06.2011.

Elements for a Common Strategic Framework 2014 – 2020, Brussels, 14.03.2012.

Regional Policy contributing to sustainable growth in Europe 2020, Brussels, 26.01.2011.

Regional Policy contributing to smart growth in Europe 2020, Brussels, 6.10.2010.

Regulation of the European Parliament and of the Council on specific provisions concerning the ERDF and the Investment for growth and jobs goal and repealing Regulation (EC), No 1080/2006, Brussels, 2012.

Regulation of the European Parliament and the Council on the ESF and repealing Council Regulation (EC), No 1081/2006, Brussels, 2010.

Reform of the Common Fisheries Policy, Brussels, 13.07.2011.

A Stronger European Industry for Growth and Economic Recovery, Brussels, 10.10.2012.

European, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe, Brussels, 30.06.2010.

European USP for SMEs – an overview of the main funding opportunities available to European SMEs, (EC), 2012.

Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Programme for the Competitiveness of Enterprises and SMEs for 2014-2020, Brussels, 30.11.2011.

Strategy „Energy 2020“, Brussels, 10.11.2010.

Cohesion Policy 2014 – 2020, Investing in Growth and Jobs, (EU), 2011.

The CAP towards 2020: Meeting the food, natural resources and territorial challenges of the future, Brussels, 18.10.2010.

PRAVNA i ZAKONSKA REGULATIVA

Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja razvojnih strategija (N.N. 153/10)

Zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave NN 117/93, Zagreb: Narodne novine.

Zakon o regionalnom razvoju RH (N.N. 153/09)

Zakon o proračunu, NN, 87/08. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru, NN 141/06. Zagreb: Narodne novine.

Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. (NN 096/2012 – ispravak)

Karta regionalnih potreba, NN 150/11. Zagreb: Narodne novine

Pravilnik o načinu utvrđivanja obujma građevine za obračun komunalnog doprinosa (Narodne novine 136/06, 135/10, 14/11, 55/12)

Uredba o uvjetima i mjerilima za utvrđivanje zaštićene najamnine (NN br. 40/97 i 117/05)

Zakon o komunalnom gospodarstvu („Narodne novine“ broj 26/03. - pročišćeni tekst, 82/04., 178/04., 38/09., 79/09., 153/09., 49/11., 84/11., 90/11. I 144/12.)

Službeni dokumenti Općine Kršan

Službena Glasila Općine Kršan

INTERNET IZVORI

<http://www.europarl.europa.eu/>

http://ec.europa.eu/index_en.htm

<http://www.european-council.europa.eu/>

<http://europa.eu/>

<http://www.fzoeu.hr/hrv/index.asp>

<http://www.apprrr.hr/>

<http://www.hzz.hr/>

<https://croatia.hr/hr-HR/Naslovna>

www.minpo.hr

<http://www.mint.hr/>

<http://www.mps.hr/>

<http://www.mzoip.hr/>

www.dzs.hr

<http://www.safu.hr/>

<http://www.mrrfeu.hr/>

<http://www.mspm.hr/>

<http://public.mzos.hr>

<http://www.uzuvrh.hr/>

<http://www.mingo.hr/>

<http://www.mppi.hr/>

<http://www.mfin.hr/hr/>

<http://www.apprrr.hr/>

www.ida.hr

<http://www.istra-istria.hr/>

<http://www.irena-istra.hr/>

<http://www.irta.hr/>

<http://www.azrri.hr/>

<http://www.krsan.hr/web/default.asp>

<http://www.istra.hr/>

48.

Na osnovu članka 78. stavak 1. Zakona o prostornom uređenju i gradnji (Narodne novine RH br. 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12, 55/12., 80/13.), te članka 19. Statuta Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 6/09, 05/13.) i čl. 85. Poslovnika Općinskog vijeća Općine Kršan (Službeno glasilo Općine Kršan br. 07/09., 07/13.), Općinsko vijeće Općine Kršan na sjednici održanoj dana 09. prosinca 2013. godine, donosi

ODLUKU
o izmjeni i dopuni Odluke
o izradi Ciljanih izmjena i dopuna
Prostornog plana uređenja Općine Kršan

Članak 1.

U Odluci o izradi Ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Kršan („Službeno glasilo Općine Kršan“, br 7/13, 11/13.) u članku 4. stavak 1. iza točke 9. dodaje se nova točka 10. koja glasi:

10. Izmjene članka 53. Odredbi za provođenje na način da se u stavku 1. podstavak 1 koji glasi:

„ - kod građevina stambene namjene – obiteljska građevina:

- slobodnostojeće građevine - najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi 0,35, gdje ukupna tlocrtna površina osnovne građevine ne može biti veća od 300m²
- poluugrađene građevine - najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi 0,4, gdje ukupna tlocrtna površina osnovne građevine ne može biti veća od 200m²
- ugrađene građevine - najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi 0,5, gdje ukupna tlocrtna površina osnovne građevine ne može biti veća od 150m² „

zamjenjuje tekстом:

- „ - kod građevina stambene namjene – obiteljska građevina:
- slobodnostojeće građevine - najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi 0,35,
  - poluugrađene građevine - najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi 0,4,
  - ugrađene građevine - najveći koeficijent izgrađenosti građevne čestice iznosi 0,5, „

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu dan nakon objave u "Službenom glasilu Općine Kršan".

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE KRŠAN

KLASA: 021-05/13-01/12
URBROJ: 2144/04-05-13-4
Kršan, 09. prosinca 2013.

Predsjednik
Općinskog vijeća

Zdravko Vidak, v.r.

OBJAVE

3.

OPĆINA KRŠAN, Blaškovići 12, p.p.2, 52232 Kršan, koju zastupa Načelnik, Valdi Runko (u daljnjem tekstu: **Naručitelj**),

društvo Hrvatska elektroprivreda d.d., Ulica grada Vukovara 37, Zagreb, OIB: 28921978587 kojeg zastupa predsjednik Uprave Tomislav Šerić (u daljnjem tekstu: **Investitor**),

društvo COIN d.o.o., Dobrilina 9, 52 100 Pula, OIB: 57319791003, kojeg zastupaju članovi uprave **Lorena Prebanda i Barbara Peruško** (u daljnjem tekstu: **Izvoditelj**)

(u daljnjem tekstu **Naručitelj**, **Investitor** i **Izvoditelj** skupo: **Ugovorne strane**)

zaključili su dana 12. prosinca 2013. godine

U G O V O R
o izradi i financiranju izrade
Urbanističkog plana uređenja
Plomin Luke

UVODNO

- Naručitelj je donio Odluku o izradi Urbanističkog plana uređenja Plomin Luke, od dana 16.04.2013.g., klasa: 021-05/13-01/4, ur.broj: 2144/04-05-13-5 (u daljnjem tekstu: **Odluka**), koja se prilaže ovom Sporazumu kao Prilog 1 i čini njegov sastavni dio;
- Izrada Urbanističkog plana uređenja Plomin Luke (u daljnjem tekstu: **Plan**) koji je predmet Odluke temelji se na odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji (Narodne novine broj: 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12 i 80/13) (u daljnjem tekstu: **ZPUG**);

- Obuhvat Plana, programske smjernice i sadržaj Plana određen je Odlukom te Pravilnikom o obvezatnom sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (Narodne novine broj: 106/98, 39/04, 45/04 i 9/11) (u daljnjem tekstu: **Pravilnik**);
- Plan se izrađuje na geodetskoj podlozi sukladno posebnom propisu u mjerilu 1:2000, a sve u skladu s Odlukom;
- Naručitelj je sukladno Odluci Nositelj izrade Plana;
- Investitor je sukladno članku 15. Odluke dužan osigurati sredstva za izradu Plana;

Slijedom navedenog Ugovorne strane sporazumjele su se kako slijedi:

PREDMET UGOVORA

Članak 1.

1.1. Naručitelj, u svojstvu Nositelja izrade Plana, naručuje izradu Plana od Izvoditelja, Investitor se obvezuje osigurati sredstva za izradu Plana, a Izvoditelj se obvezuje izraditi Plan, sve u skladu s odredbama Odluke i ovog Ugovora.

OBVEZE IZVODITELJA

Članak 2.

2.1. Izvoditelj se obvezuje izvršiti uslugu izrade Plana koja je predmet ovog Ugovora stručno, kvalitetno i savjesno, u skladu s pravilima struke, važećim zakonima i drugim propisima. Ugovorne strane su suglasne da usluga izrade Plana obuhvaća sljedeće:

1. Izradu: Nacrta prijedloga Plana za prethodnu raspravu, Prijedloga Plana za javnu raspravu, Nacrta konačnog prijedloga Plana, Konačnog prijedloga Plana te Elaborata Plana;
2. Davanje stručnog tumačenja Nacrta prijedloga i Prijedloga Plana na zahtjev Naručitelja i sudjelovanje u obrazlaganju i obradi eventualnih primjedbi od strane Naručitelja;
3. Izradu prezentacije Nacrta prijedloga i Prijedloga Plana za javnost koje će se koristiti tijekom rasprava u pojedinim fazama opisanim u članku 3. ovog Ugovora;
4. Sudjelovanje na prethodnim raspravama i javnoj raspravi koju organizira Naručitelj;
5. Izradu prijedloga odgovora na primjedbe pristigle u javnoj raspravi na Prijedlog Plana ;

6. Unošenje u Nacrt konačnog prijedloga Plana usvojenih primjedbi na osnovu Izvješća s javne rasprave;
7. Izradu tekstualnog i nacrtnog dijela Plana u 6 (šest) primjeraka (izvornika) u formatu A4 (analogno) i na CD-u (digitalno), a u svemu prema Pravilniku;
8. Izradu odnosno iscrtavanje nacrtnog dijela dokumentacije u softveru AutoCad (dwg formatu) na geodetskoj podlozi.

ROK IZRADE PLANA

Članak 3.

3.1. Izvoditelj se obvezuje uslugu izrade Plana iz članka 2. ovog Ugovora izvršiti prema sljedećoj dinamici:

- 1. faza: Izrada i dostava Nacrta prijedloga Plana za prethodnu raspravu u roku od 45 (četrdesetpet) dana od dostave Izvoditelju posebne geodetske podloge, odgovora na zahtjeve i dostave stručne podloge;
- 2. faza: Izrada i dostava Prijedloga Plana za javnu raspravu u roku od 30 (trideset) dana od dostave Izvoditelju izvješća s prethodne rasprave;
- 3. faza: Izrada i dostava Nacrta konačnog prijedloga Plana za prikupljanje potrebnih suglasnosti u roku od 20 (dvadeset) dana od dostave Izvoditelju izvješća s javne rasprave;
- 4. faza: Izrada i dostava Konačnog prijedloga Plana u roku od 15 (petnaest) dana od utvrđivanja Konačnog prijedloga;
- 5. faza: Izrada i dostava Elaborata Plana u roku od 15 (petnaest) dana od usvajanja Odluke o donošenju Plana od strane Općinskog vijeća;

3.2. Dokumentacija iz prethodnog stavka koju će Izvoditelj predavati Naručitelju po pojedinim fazama mora prethodno biti pisano ovjerena od strane Investitora. Svoje primjedbe na navedenu dokumentaciju Investitor je dužan dostaviti Izvoditelju u roku od 5 (pet) dana od dostave dokumentacije, u protivnom će se smatrati da nema primjedbi. Dokumentacija ovjerena od strane Investitora dostavlja se Naručitelju koji ju je dužan pisano ovjeriti u roku od 5 (pet) dana od dostave.

3.3. Svi nazivi koji se koriste u ovom članku, a odnose se na faze postupka donošenja Plana odgovaraju nazivima koji se koriste u ZPUG-u u dijelu koji uređuju predmetnu materiju. U slučaju izmjena ZPUG-a koje bi rezultirale drugačijim postupkom donošenja Plana Ugovorne strane će izvršiti potrebne izmjene ovog Ugovora kako bi ga uskladile s važećim ZPUG-om.

Članak 4.

4.1. U slučaju nastupa okolnosti koje se nisu mogle predvidjeti u vrijeme sklapanja Ugovora Ugovorne strane mogu sporazumno produžiti rokove utvrđene prethodnim člankom, a sve u skladu s člankom 13. Odluke.

OBVEZE NARUČITELJA

Članak 5.

5.1. Naručitelj je dužan voditi postupak izrade Plana koji podrazumijeva sljedeće poslove:

1. Izraditi stručnu podlogu na kojoj će se temeljiti Plan, a u skladu sa ciljevima izrade Plana iz Odluke, odnosno iznalaženje mogućih rješenja kojima će se omogućiti razvoj prijateljskog okruženja stvarajući mješovite zone između naseljenog dijela naselja i dijela između naselja i termoelektrane, kao i stvaranja mogućnosti izgradnje javnih sadržaja kao što je izgradnja komunalnih vezova, sportske lučice za mještane, sportsko – rekreacijskih zona koja će doprinijeti kvaliteti života u samom mjestu Plomin Luke;
2. Osigurati Izvoditelju ažuriranu posebnu geodetsku podlogu u mjerilu 1:2000 u skladu sa člankom 10. Odluke;
3. Koordinirati izradu Plana s Izvoditeljem, što podrazumijeva davanje smjernica za izradu Plana i tumačenje planova višeg reda i ostalih programskih rješenja u obuhvatu Plana. Smjernice se prvenstveno odnose na okruženje TE Plomin kao specifične prostorne cjeline koju je potrebno definirati na postavkama „prijateljskog okruženja“ za građevinska područja naselja Plomin Luka i Klavar. Unutar proširene cjeline Plana, u neposrednoj kontaktnoj zoni TE Plomin, potrebno je izgraditi sadržaje koji će „premostiti“ kontaktnu zonu i kao neutralan sadržaj preuzeti funkciju direktnoga susjedstva s adekvatnom funkcionalnom nadopunom područjima rezidencijalnih i mješovitih područja. Plan će ispitati optimalnu mjeru prenamjene i definirati razgraničenja namjena, kao i uže prostorne uvjete za svako pojedino područje shodno iskazanim interesima za korištenje;
4. Pravovremeno verificirati pojedine faze izrade Plana;
5. Provesti prethodnu i javnu raspravu;
6. Pripremiti i izraditi Izvješće s javne rasprave;
7. Provesti postupak usvajanja Konačnog prijedloga Plana i donošenja Plana.

OBVEZE INVESTITORA

Članak 6.

6.1. Investitor je dužan osigurati financijska sredstva za izradu Plana i dostaviti Izvoditelju ažurne sve potrebne podatke vezane za TE Plomin kako bi se mogao izraditi Plan u skladu sa postavljenim ciljevima definiranim u Odluci i članku 5. ovog Ugovora. Navedeni podaci prvenstveno obuhvaćaju podatke vezane za buku, kao i ostale podatke o namjerama budućeg razvoja TE Plomin.

Članak 7.

7.1. Za koordinaciju izvršenja ovog Ugovora, Ugovorne strane imenuju svoje predstavnike :

Za Naručitelja imenuje se:	Valdi Runko.
Za Izvoditelja imenuje se:	Barbara Peruško.
Za Investitora imenuje se:	Alen Načinović.

UGOVORENA CIJENA USLUGE

Članak 8.

8.1. Ugovorena cijena usluge iz članka 2. ovog Ugovora iznosi, bez uračunatog poreza na dodanu vrijednost (PDV-a):

68.400,00 kuna

(slovima: šesdesetosamtisućačetiristotinekuna)

NAČIN I UVJETI PLAĆANJA

Članak 9.

9.1. Ugovorenu cijenu iz članka 8. ovog Ugovora Investitor će platiti izravno Izvoditelju prema sljedećoj dinamici:

- prvi obrok u iznosu od **40%** (četrdeset posto) ugovorene cijene, odnosno **27.360,00 (dvadesetsedamtisućatristošezdeset)** kuna, po okončanju 1. faze iz članka 3.1. odnosno po predaji Naručitelju 6 (šest) primjeraka tekstualnog i nacrtog dijela Nacrta prijedloga Plana;
- drugi obrok u iznosu od **50%** (pedeset posto) ugovorene cijene odnosno **34.200,00 (tridesetčetiristisućedvjesto)** kuna po okončanju 2. faze iz članka 3.1. ovog Ugovora odnosno po predaji Naručitelju 6 (šest) primjeraka tekstualnog i nacrtog dijela Prijedloga Plana;
- treći obrok u iznosu od **10%** (deset posto) ugovorene cijene odnosno **6.840,00 (šeststisućaošamstočetredeset)** kuna po okončanju 5. faze iz čl. 3.1. ovog Ugovora odnosno po predaji Naručitelju 6 (šest) primjeraka tekstualnog i nacrtog dijela Elaborata Plana.

9.2. Dokumentacija iz prethodnog stavka koju će Izvoditelj predavati Naručitelju po pojedinim fazama mora biti pisano ovjerena u skladu s člankom 3.2. ovog Ugovora, te temeljem tako ovjerene dokumentacije Izvoditelj može izdati račun za obavljenu uslugu u skladu sa člankom 9.1. ovog Ugovora.

9.3. Račun izdan u skladu s odredbama ovog Ugovora Investitor će platiti u roku od 60 (šezdeset) dana od njegova primitka.

9.4. Za plaćanje nakon roka od 60 (šezdeset) dana, Izvoditelj ima pravo obračunati ugovornu kamatu u iznosu od 6% (šest posto) godišnje za razdoblje od 61. (šezdesetprvog) dana.

9.5. Ugovorne strane su suglasne da vjerovnik ne može prenositi, ustupati, upućivati ili prodati svoju tražbinu iz ovog Ugovora i prava proistekla iz te tražbine trećoj osobi (novom vjerovniku) bez prethodne pisane suglasnosti druge Ugovorne strane.

POVRAT SREDSTVA I RASKID UGOVORA

Članak 10.

10.1. U slučaju da Naručitelj odustane od donošenja Plana ili Plan koji bude donesen sadržajno ne odgovara ciljevima izrade Plana sadržanim u Odluci i članku 5. ovog Ugovora, Naručitelj je obavezan naknaditi Investitoru iznos sredstava koje je Investitor platio ili je dužan platiti Izvoditelju temeljem ovog Ugovora.

10.2. U slučaju da Izvoditelj neuredno izvršava ili uopće ne izvršava svoje obveze preuzete ovim Ugovorom Naručitelj odnosno Investitor može jednostrano raskinuti ovaj Ugovor, pod uvjetom da je ostavio Izvoditelju naknadni primjereni rok za ispunjenje ugovornih obveza, a Izvoditelj ni u naknadno ostavljenom roku nije ispunio svoju ugovornu obvezu.

10.3. Izvoditelj je suglasan da je, u slučaju raskida Ugovora u skladu s prethodnim stavkom ovog članka, dužan naknaditi Naručitelju i Investitoru svu štetu koju su ovi zbog raskida eventualno pretrpjeli.

10.4. U slučaju da Investitor odustane od investiranja u daljnji razvoj TE Plomin Investitor može raskinuti ovaj Ugovor dostavom pisane obavijesti ostalim Ugovornim stranama. U navedenom slučaju Ugovorne strane su suglasne da osim zahtjeva Izvoditelja za isplatom dijela cijene iz čl. 8.1. ovog Ugovora, razmjernog dijelu obveza koje je izvršio temeljem ovog Ugovora do trenutka raskida Ugovora, Ugovorne strane nemaju nikakvih daljnjih potraživanja prema Investitoru po bilo kojoj osnovi.

SALVATORNA KLAUZULA

Članak 11.

11.1. Ukoliko bi pojedine odredbe ovog Ugovora iz bilo kojeg razloga bile ili postale ništete, pobojne ili na bilo koji drugi način nevaljane, to ne utječe na valjanost ostalih odredbi ovog Ugovora niti na valjanost Ugovora u cjelini. U takvom slučaju, nedopuštena ili inače nevaljana odredba automatski će se smatrati zamijenjenom dopuštenom odredbom koja odgovara poslovnoj svrsi nedopuštene ili inače nevaljane odredbe.

VIŠA SILA

Članak 12.

12.1. Ugovorne strane suglasno utvrđuju da su, za slučaj više sile, za sve vrijeme trajanja ovog Ugovora, privremeno oslobođene od izvršenja ugovornih obveza na čije izvršavanje utječe djelovanje više sile.

12.2. Kao slučajevi više sile smatraju se svi događaji i okolnosti koje Ugovorne strane, da su ih i mogle predvidjeti, ne bi mogle spriječiti i na koje Ugovorne strane nisu bile u mogućnosti utjecati, niti umanjiti, otkloniti ili ukinuti njihovo djelovanje, a to su, pored ostalih, elementarne nepogode, epidemije, rat, pobuna, sabotaža, odluke nadležnih tijela vlasti koje utječu na mogućnost izvršenja ugovornih obveza, osim odluka sudbene vlasti, kao i svi drugi događaji i okolnosti koje bi mogle nastati tijekom trajanja ovog Ugovora.

IZMJENE I DOPUNE UGOVORA

Članak 13.

13.1. Sve izmjene i dopune ovog Ugovora moraju biti u pisanom obliku, sačinjene i sklopljene između Ugovornih strana u formi Dodatka ovom Ugovoru.

RJEŠAVANJE SPOROVA

Članak 14.

14.1. Ugovorne strane se obvezuju da će sve eventualne sporove koji bi proizašli iz ovog Ugovora, ili u svezi s ovim Ugovorom, uključujući i sporove koji se odnose na pitanja njegovog valjanog nastanka, povrede ili prestanka, kao i na pravne učinke koji iz toga proistječu, rješavati sporazumno.

14.2. U slučaju da se eventualni sporovi ne bi mogli riješiti na način određen prethodnim stavkom ovog članka, spor će riješiti stvarno nadležan sud u Puli.

POTPISIVANJE I STUPANJE UGOVORA NA SNA-
GU

Članak 15.

15.1. Ovaj Ugovor je sastavljen u 6 (šest) istovjetnih primjeraka, po 2 (dva) za svaku Ugovornu stranu, a stupa na snagu danom potpisa posljednje Ugovorne strane.

KLASA: 350-02/13-01/1
URBROJ: 2144/04-01-13-6
Kršan, 12. prosinca 2013.

Načelnik Općine Kršan

Valdi Runko, v.r.

Predsjednik Uprave HEP d.d.

Tomislav Šerić, v.r.

Članica uprave Coin d.o.o.

Lorena Prebanda, v.r.

Članica uprave Coin d.o.o.

Barbara Peruško, v.r.
